SOLNČNI DNEVI

Spisal

Dr. Ožbolt Haunig.

I.

Solnčni dnevi.

Spisal

Dr Ožbolt Flaunig

Uvod.

Če boš mogoče čital dragi bralec moje spise, vedi, da so le poskusi, a nikakor Bog ve kakšen literarni umotvor. Pisal sem te članke že kot gimnazijec, deloma kot bogoslovec in visokošolec, največ kot avskultant in zadnjega kot vodnik pri Sv. Lenartu v slovenskih goricah in sicer št. 15 in 16.

Mogoče ti marsikaj ne bo ugajalo, pisal sem pač tako, kakor mi je ravno prišlo pod peno; zato ne zameri in ne ne vedi slabo. Kdo je gotovo, da so bili trenutki, v katerih sem pisal te vrstice, srečni, in so solnce veselega srca, pri čemur me je vodil namen videti ljudi druge ljudi vesele in srečne.

Pisal sem pa te vrstice posebno za koroško slovensko ljudstvo,

med katerim sem vzrasel in katerega sem ljubil do zadnjega vzdihljeja, ki sem ga le vsled krute usode moral zapustiti. Inče me mogoče davno več ne bo in mogoče daleč od moje ljubljene Reberce spal mirno spanje, naj bodo te vrstice Koroškim Slovencem, katerih usoda mi je bila vedno pri sren, skromen spomin, ki ga jim je zapustil vedno veseli po Koroškem dosti znani

Reberški Ožbej.

Suhi borovec.

1896. Mir XV st 34, 10/12 1896

Hodeč po potu, ki pelje iz Bajtišča v Sele, stopaš naprej ob deročem potoku po hladnem jarku med strmim skalovjem. Ko se svet malo odpre, zavije pot na levo stran v hribe. Po strmem in slabem tiru prideš po jednournem potovanju do strmega roba, ki se imenuje „pri suhem borovcu". Ko stopiš na rob, skoraj se ti zmoti v glavi, dokler gledaš v globočino. Tam šumi bajtiški potok, pribolneč izpod snežene Košute. Morda bi rad vedel, kako pride ta rob do tega imena?

Poglej v globočino pod robom in zagledal boš mogočen borovec, trohneč in razsuhel.

Nekdaj je stal na tem robu, zdaj leži pod njem. Minula bodo leta in za

borovcem ne bo več sledu, le spomin
nanjbo ostal med ljudmi, zakaj
mesto, kjer je nekdaj stal, je dobilo po
njem svoje ime.

Nedavno sem stal sam na tem
robu gledaje prhlo drevo. Zamislil sem
se nehote v minule čase in sem
skušal si sestaviti zgodovino tega
nekdaj orjaškega drevesa. Povedati
hočem, kako je suhi borovec vzrasel,
kaj je doživel, in kako je sklenil svoje
življenje.

I.

Pred davnim, davnim časom je za-
nesel veter od Bog ve katere strani
malo borovo semence na ta strmi
rob in padlo je med majhne kamen-
čke v zemljo. Prijazno solnce in dobro-
dejna mokrota povzročila sta kmalu,
da je pognala iz majhnega semena nez-
na kal. Ta se je vedno bolj in bolj raz-
vijala in je poganjala svoje korenine
vedno dalje v skalnati svet. Mrzel veter

je divjal črez rob, a mala rastlina se je ustavljala vsem nezgodam, kajti varovale so jo majhne skaline, ki so jo obdajale od vseh stranij. Prišla je mrzla zima in beli sneg je pokril vso prirodo in z njo tudi našo rastlinico. Tu pod sneženo odejo je spavala prvo zimo globoko spanje, ne meneč se za mraz in burjo, ki sta brila črez rob. A vrne se zopet spomlad, sneg skopni in tudi naš borovček pogleda na novo v svet in rase vebelo kvišku. Ne mara za nevihto, ne za mrzle sape, tudi ne za pripekajoče solnce, ki se posebno upira s svojimi žarki v ta kraj. Preteče nekaj let in na mestu majhne rastlinice gledamo že prijazno drevesce, raz prostirajoče svoje temnozelene, majhne vejice na vse strani. Čvrsto žene vrh in se vzdiga leto za letom više in više. Tako je postal naš borovček že kmalu veličasten borovec. Močna, debela skorja ga obdaja in deblo je postalo široko, da bi ga komaj obsegel doraščen mož. Kot

orjak stoji tam na robu ustavljaje se vihri in burji. Tako je dorasel naš borovec, pa kaj je doživel?

II.

Mnogo, mnogo je doživel v tem času in je izkusil marsikaj. Poldrugistokrat je gledal, kako se priroda prebuja v novo življenje, ko pride lepa spomlad. Gledal je tudi, kako iz otajanih tal priklijejo nezne evetlice in kako zopet ozeleni drevo in grm. Priletele so drobne ptičice iz daljnih krajev, da skakljajo in žvrgolijo po temnem gozdu. Tudi njega so prišle obiskat, tudi v njegovih vejah si je izbrala marsiktera dvojica prostor za majhno gnezdice. In ko so mladiči pokukali iz jaje in stari jim donašali živež, tedaj imel je tudi naš borovec svoje veselje nad njimi, čeravno so enotero čivkali ves dan.

Pod veličastnim drevesom so se zbirali pastirji, ko so pasli domače ovce in

koze po stricih robovih. Tu so se kratkočasili in se razveseljevali z raznimi igrami. Sem so prihiteli, ko je prišla nevihta in je dež potokoma bil. Borovec pa je imel veselje nad njimi in nikdar se ni utrudil poslušati njih nedolžnih šal in burk. Srečna mladost, tebi ni nevarjo dnevi med igranjem in smehom.

Pri borovcu sta se srečala čvrsti mladenič in zala deklica. Sedla sta na rob in si obljubljala večno ljubezen in zvestobo. Vse je tiho na okrog. Luna plava mirno na nebu. Zvezde ljubko in milo migljajo. Vso naravo pokriva tihota, samo potok šumlja čarobno v jarku. Stari borovec sliši take obljube, zašumi s svojimi vejami, kot da bi potrdil, kar si mladina obeta.

Mimo borovca se je vračal domu marljiv kleri moj, priden delavec. Srečen je in zadovoljen, ker je delo dobro dokonal. Tu stopi v senco, odloži težko butaro in si briše pot raz čela. Žena mu pride

naproti; še otrok veselo priskakljа, ko zagleda svojega očeta. Veseli so, da se zopet vidijo. Ko se nekoliko odpočijejo, gredo prav srečni domu, saj ni daleč v Sele.

Mrujen od dolgega pota se je naslonil marsikteri starček na borovec, odkril je svojo plešasto glavo in si hladil v senci svoje vroče čelo. Prisedla je tudi stara ženica, sključena pod kžo let, ki jih ni več. Tedaj se zamisli tudi naš borovec in čuti, da mu več ne oplemenjujo vse vejice. Res, vse na svetu mine, to že mora biti.

Hodilo je mimo borovca že veliko število popotnih ljudij. Eni gredo drugam si iskat dela in zaslužka, drugi mislijo svoje znance obiskat, tretje kliče svitli cesar med vojake. Tukaj so jemali od svojih domačih slovo in pogosto se bridko jokali, ker se gorjanec z vsemi silami oklepa svojega domačega kraja. Ko so se pozneje vračali zopet domu, pozdravljal je je

borovec radostno s svojim šumenjem. Mnogo jih pa ni bilo več nazaj. So mar v tujini našli zaželjene sreče? Je mar že krije zeleno obraščen grob? Kdo ve?

Preživel je stari borovec ~~ne~~ rodov in zatorej je gledal marsikaj, kar je pozabljeno ali nam skrito. Gledal je še bele vetrinjske menihe, ko so iz podravske kaple jahali v Sele, božjo službo opravljat. Trobili so na potu, in tako ljudem naznanjali svoj prihod. Mule so jim bile železnica, trobente pa telegraf in telefon. Gledal je še stare šege, staro ljudstvo in staro poštenost; gledal pa je tudi že, kako propada marsiktera hvale vredna navada in se vriva novodobni blišč. Bo mar to srečo doneslo?

Še nekaj posetnega je gledal naš borovec. Vse človeško življenje se je motalo mimo njega. Nosili so mimo novorojence k sv. krstu gori v cerkev sv. Urha. Ravno iste je gledal pozneje zopet na potu v cerkev. Bili so veselega srca in jasnega obraza. Svati so spremljali ženina in nevesto v cerkev, da tam skle-

neta zakonsko zavezo za vse življenje. Skupno hočeta odsihmal nositi življenja srečo, veselje in žalost. Črez leta gredo isti ljudje zopet mimo borovca. V. leseni krsti neso ali peljejo soseda k večnemu počitku. Zadnjič počivajo tukaj, kjer so v življenju tolikokrat posédali. Nehoté se užalosti tudi borovec in vzdihne: „Tudi za me bo prišel čas, da pojdem v večni pokoj!"

III.

Naš borovec je doživel celo stoletje in še drugega polovico, a časa zob ga je vendar le zdrobil. Moči so ga zapuščale, leto za letom je ozelenela ena veja manj. Posušil se je, črvi so se mu zajedli v drob; ostalo je s časom samo brezvejnato deblo, še trdno, ali golo in sivo. Ko so opešale še korenine, odbila mu je zadnja ura in zdaj se mu je bližala smrt. Bila je viharna noč. Blisk je razsvitljeval temoto. Grom je pretresal hrib in dol. Vmes

je pa tulil veter, da je bila groza. Ko jutro
postane, bil je rob prazen, pod njim
v jarku pa je ležal suh borovec. Z velikim
ropotom je telebnil raz rob, ko je vihar vanj
upihal oso svojo moč. Zdaj samoten trohni.
Polagoma razpada njegovo deblo. Veter bo
razgnal njegove ostanke na vse strani.
Od nekdaj mogočnega borovca kmalu
ne bo več nobenega sledú. Do tja pa naj
gleda mimogredoče ljudi, vesele in ža-
lostne, včasih pa tudi pisalca teh vr-
stic, ki so zapisane v spomin toliko slav-
nemu orjaku „suhemu borovcu“.

Kaj je Štefej v Celovcu doživel.

1896

Gori v gorah daleč stran od posvetnega šuma imam prijazno bajtico, v kteri prebivam s svojo ljubljeno ženko Zefo. Kuham oglje in si tako prislužim toliko, da lahko prežívim sebe in svojo Zefico. Bil sem vedno le doma, samo o najsvetejših časih sem prišel v dolino v farno cerkev sv. Urha.

„Ti Štefej," zbadali so me tam navadno fantje, „ti tudi ne bodeš pogledal daljo po svetu kakor polž iz hiše."

„No le počakajte," sem jim rekel, „bodete že videli, da se še vpam po svetu in sicer pojdem v Celovec, da bom vsaj zvedel, kako da se kam godi in da vam enkrat za vselej zamašim usta z vašim zabavljanjem.

V soboto zvečer dobil sem svoje plačilo. Takoj sklenem podati se drugo jutro na pot proti Celovcu.

„Ti stara," pravim Zefi, „pripravi mi za jutro belo srajco, najlepšo in praznično obleko, jaz grem v Celovec."

„Za osch pet Križečih ran," vzdihne Zefa, „oh, če se ti zgubiš, kaj bom potem sama začela."

„E, ti in pa tvoje klebetanje," pravim jaz, „pripravi mi, kar je treba, da morem zjutraj takoj oditi."

Drugo jutro je bila moja Zefica že jako zgodaj na nogah in mi pripravila zajutrk, dobro zabeljene žgance s Kopetom. Oblekel sem najlepšo obleko, ktero sem imel, vzel trdi svoj rudeči dežnik in se podal na pot.

„Srečno Zefa, pa dobro se imej, pa na kravo mi pazi."

„Bog te obvari in sv. Urh, pa glej, da v Dravo ne padeš, ko boš šel čez Humberški most, pa Kopeta mi prinesi in sladkoja."

Mirno sem hodil svojo pot, prišel

- srečno čez humperški most in bil kmalu vrh hriba, odkoder se je nagnila pot navzdol. Tu zagledam v dolini strašno veliko hiš. Kaj je to, si mislim. Ravno pride po cesti mlad gospod nasproti.

Vprašam ga: „Vi, kako se pa imenuje ta vas tam doli, kjer je toliko hiš skupaj."

„Hos," zarenči ta nevoljno nad menoj."

„O, saj nisem bos, ne; saj imam čevlje na nogah, so dobro podkovani; me stanejo pet goldinarjev, jaz le prašam, ktera vas je tam doli".

„Krac mich in pukel, du bindišer tost," pravi na to škripec in jo odkuri.

„Kaj, štrukel, še dva bom kupil, pa tebi ne dam ničesar, ti žaltava mast," povedal sem v slovo in grem dalje.

Tu me sreča stara ženka.

„Vi, mamca, kaj pa je tam doli"?

„E, vi pa še Celovca ne poznate," raz-

hudi se ženka.

„To je tedaj človek," si mislim, „glej, sem že kar kmkaj."

Veselo korakam dalje in kmalu sem pri mestu. Da kaj je to. Cesta je zaprta in stoji tu možicelj oblečen v modro obleko in z majhnim bonderecem v roki.

„Ali moram kmkaj plavati, da smem čez?"

„E, da ne veste," odgovori mi skoro hud mojhni možicelj, „da pelje tu železnica in ker pride vlak, se mora cesta zapreti."

Ja tako, in gledam, kdaj pride „kukamatija", o kterem sem že prej slišal pripovedovati. Zdajci slišim strašen ropot in tu se mi pokaže že hudi velika ena jako dolga pošast. Spredaj se je kadilo, da je bilo kaj, bolj ko tedaj, če je moja žefa doma kuhala in se ji je kaša prismodila. Zdajci strašno zažvižga, da mi je šlo po vseh modih To je sam hudobec, pa še vesel je, še žvižga zraven, če hudi težko vleče. Ali lepo je bilo, lepo. Hišica pri hišici, in lepa okna, gotovo lepša, kakor doma v moji hišici, kjer je na-

mesto šipe, ki mi jo je nedavno vihar skrl, malo popirja, da vetar ne piska noter.

Prišel sem v mesto. To je bilo krasno. Jaz nisem vedel, kam bi se obrnil, da bi več videl. Od samega občudovanja sem pozabil usta zapreti, dokler me ni opomnila velika muha, ki mi je priletela v usta, naj jih zaprem. To so bila okna, moje duri doma se ničesar niso proti temu. Korakam počasno dalje. Prav prijetno je hoditi, obrazani kamni so vloženi v dla, da je ravno. To je pri meni doma vse drugače, kjer so kamenine na poti, da moram noge pol metra visoko dvigati, da ne zadenem kam. Moje škornje so delale strašen ropot, ker so bile trdi podkovane kakor kakšen konj. Ljudij je bilo toliko kakor sem jih videl samo tedaj, ko je bilo doma pri farni cerkvi žegnanje in so prišle štiri procesije z bližnjih far.

Prodajalnic je bilo, da jih niti seš-

teti nisem mogel. Pridem do neke prodajalnice. Tukaj lahko kupim kofeta in sladkorja za svojo Zefo, si mislim in stopim noter.

„Kaj želite," me vpraša takoj „lodendiner".

„Kofeta in sladkorja".

„Tega tukaj nimamo, mi prodajamo samo ščeti in drugo tako robo."

„Je pa slabo, če še kofeta nimate, doma ga pa dobim v naši prodajalnici."

Grem torej v bližnjo prodajalnico, a tudi tam nisem dobil ničesar, tam so imeli samo otroške igrače. Še le v tretji dobil sem zaželjene stvari.

Če sem enkrat v mestu, se lahko dam tudi obriti in lase postriči; naš furi doma mi je vedno pol las pustil in mi precej kože odrezal. Pa kam naj grem? Tu mi pride nek gospod nasproti, bil je lepo oblečen, in mislil sem si, to bo že kak minister. Ponižno ga vprašam, kje se brije in striže.

„Kar tukaj tam," odgovori mi.

„Ej, gospod, ne bodite hudi, če vas še

prašam, kdo ste pa, ker ste tako lepo oblečeni."

„Hausknecht prinekem gostilničarju tam v oni ulici," bil je odgovor. To imaš, kako sem se vendar zmotil. Grem na določeno mesto in stopim noter. Vse je bilo jako lepo. Velika ogledala in lepi mehki stoli.

„Prosim vsedite se", veli mi pomagač.

Glej še prosijo me, da bi se vsedel, ti menda mislijo, da sem Bog ve kaj. Kmalu sem bil obrit in tudi lase so mi porezali in jih pomazali z neko stvarjo, ki je prav prijetno dišala.

„No, koliko bo pa plačila?"

„Jedno krono."

„Kaj, ali ste nori? Ko bi to vedel, bi še zajši pustil rasti svojo brado, doma sem dal deset beličev, pa je bil vsak zadovoljen. Pri vas brijete menda tudi lahko kar brez žajfe."

S krvavim srcem sem dal krono in šel dalje po mestu.

Postal sem tu in tam in si ogledoval različne stvari. Prišel sem na veliki trg. Videl sem tam neko zver iz kamna, ki je strašno zijala, imela pe-ruti in dolg rep kakor kača. Pred njo pa je stal nek mož, strašno velik, hoteč udariti to čudno žival z moč-nim batom. Premišljujem, kaj je neki to, kar pride k meni nek gos-pod, ki je imel na glavi visok, črn klobuk glo podoben pinji doma, v kteri mede moja žena sirovo maslo. Hlače je imel zavihane ravno tako, kakor jaz, če sem šel v cerkev ni je deževalo. Za hlačami pa so bile ubak-njene nenjake rokavice. Nosil je tudi palico tako robato kakor kakšen cepec. Mislil sem si, pri nas hodijo navadno narcile o pustu, če je ku drugače, tega ne vem.

Ogledoval me je od vseh stranij, kožkane sem se mu dopadel.

„Vi, povejte mi, kdaj bode pa ta-moj tam gori udaril," ga vprašam, a on mi odgovori:

„Ko bode videl zopet takega norca kakor si ti."

„No potem pa lahko kar udari, saj bi imel dovolj, če tebe vidi.

Med tem prišli so vojaki, se ostopili sredi trga in začeli gosti tako lepo kakor še nikdar nisem slišal. Proti temu je bil naš Miha samo muha, ki je znal samo malo meho raztegati.

Godba je bila končana in ljudje so se razšli. Želodec me je opominjal, da gre na opoludné. Gledam, kje bi bila kaka primerna gostilna. Grem dalje skoz neko ulico in tam na voglu to mora biti gostilna. Ostopim. No to je bilo pa še lepše kakor pri nas doma v cerkvi. Vsedem se k kamnati mizi. Takoj priletijo trije fantje. Imeli so črne sukuje s takšnimi repini zadaj kakor lastovke.

„Kaj želite jesti, piti?"

„Prinesite mi juhe, pa glejte,

da bo kaj cinka na nji."

Takoj mi prinese jeden teh prekrasnih dva krožnika, žlico, vilice in nož in še nek prt, podoben brisalki. Med tem bila je že tudi juha tukaj, a v tako majhni skledici kakor v kaki orehovi lupčini.

Koda kaj začeti? Tu sta bila dva krožnika in juha v skledici. Nisem se dolgo obotavljal, ampak pustil sem, da se je juha nekoliko ohladila, potem pa sem jo spil na dva požirka. Nekoliko čudno so me gledali drugi ljudje, a to me ni oviralo pri mojem poslu.

„Kaj pa želite še nadalje, morda pečenko," vpraša natakar.

„No, pa prinesite mi jedno, saj je že tako nisem jedel dve leti več."

„Morda želite tudi kaj piti?"

„Če imate dobro vino, mi ga pa prinesite."

Hitro je bila pečenka tu in tudi vino, ki se mi je kar smejalo.

To mora pa že prav sladko biti, da se smehlja, si mislim in nagnem ga cel kozarec. Pečenka bila je pa majhna,

da bi jo lahko z „rešpetlinom" iskal, kakor „šternkukarji" kako skrito zvezdo. Prikuhe je bilo malo več, bilo je nekaj zelenega, a sam nisem vedel, kaj bi to moglo biti. Natakar mi je povedal, da je to „špinat". Hočem razrezati pečenko, toda nesreča je hotela, da se mi je krožnik nagnil in se je vse skup s prikuho vred skidalo na moje lepe hlače.

„Oh, še to, je bilo itak malo, pa še to mora na tla pasti in zraven so še hlače vse mastne in zelene".

Pojedel sem, kar je še ostalo na krožniku, popil vino, nato pa zahteval račun.

„Vse skupaj stane poldrugi goldonar".

Zato da sem lačen, je malo preveč, toda kar je bilo, je bilo, a to sem si zaobljubil, da tu noter ne grem več. Za poldrugi goldonar doma lahko štirnajst dnij živim.

Ker sem ravno slišal, da je blizu

Celovca božja pot Gospasveta, o kteri so mi pripovedovali že stari ovče, sem sklenil popoludne pogledati malo tja, da pomolim za svojo revno dušico ter da bi se trudi doma vse dobro izteklo. Toda na ktero stran naj se obrnem? Tu mi pride naproti neki možicelj, ki je imel rudečo kapico s štovilko spredaj. Videl sem že več takih ljudij.

„Ali morda nosite vi številke okoli, da jih stavijo ljudje v loterijo," vprašam ga, a ta se nasmeje in pravi: „Jaz sem le „dinstman", ni te številke imajo ves drug pomen."

„Da tako, to je kaj drugega; ker pa žeravno z vami govorim, ali bi mi ne hoteli povedati, kje bi prišel v Gospasveto."

„Kar naprej idite po tej ulici ni če pridete do nekega železničnega tira, potem pa po tistem naprej, dokler ne pridete do Kolodvora, tam se vsedete na vlak in Kmalu ste v Gospasveti."

Jaz se ravnam po nasvetu in trudi Kmalu najdem železnični tir. A tu mi

pride nek čuden voz naproti, nekako tak kakor sem ga videl prej pri vlaku, samo da je bil spredaj vprežen konj. Voz obstoji in jaz vstopim, misleč si, da bom kmalu v Gospasveti. Prišel je nek bradat mož, ki mi da mal listič, za kterega sem moral plačati deset krajcarjev.

Peljal sem se že dolgo časa, a Gospasvete nisem videl nikjer. Videl pa sem pred seboj veliko jezero, ki se mi je zdelo celo morje.

„Kdaj pa pride Gospasveta," vprašam svojega soseda, a ta mi pravi:

„Tu se ne peljete v Gospasveto, ampak na „švimšul".

Zašel sem se toraj in treba se je bilo obrniti. Kakor nalašč se pripelje nekdo za menoj v lepi kočiji.

„No, očka vsedite se; jaz vozim zastonj."

To pa res nislabo, si mislim in se vsedem v kočijo. Ponosno sem se

peljal, da so me ljudje kar gledali, misleč si, ta mora pa denar imeti, da se more tako voziti okoli. Urno sva bila v mestu. Voz se ustavi na novem trgu in jaz izstopim.

„Bog povrni velikokrat," rečem prijaznemu možu, „da ste me tako lepo peljali," a ta zavpije za menoj:

„O, mož, to pa ni tako, plačate prej, potem šele greste, kamor hočete."

„Kaj plačat," se razhudim, „jaz ne dam ničesar, sajste rekli, da vozite zastonj."

„Da, jaz se vozim zastonj, a vi morate plačati sedemdeset krajcarjev, če pa ne, pa pošljem takoj po „policeimona"."

Hočeš, nočeš, plačal sem, kajti sodnije sem se bolj bal, kakor vrag krščene vode.

„Nikar ti ne grem več na limanice, veš ti prismoda, drugekrati se vozile sam okoli, da boš sit, saj se voziš zastonj," rekel sem mu ter zavil v bližnjo ulico.

Videl sem, kako se je pred neko hišo zbrala precejšnja množica.

„Kaj pa je to," vprašam nekega mimogredočega očica.

„Krava je jajce zlegla," se odreže, jaz pa mu hitro zavrnem:

„Iz tega jajca se bo gotovo zvalilo tako dele kakor si ti."

To bi ga videli, kako se je jezil, kar kadilo se je za njim.

Pridem do neke hiše. Okna so bila jako velika in sicer z samo jedne strani. Radovedem sem bil, kaj je neki v tej hiši in tako jo mahnem noter. Tu je bilo še malo lepši kakor tam, kjer sem bil opoldne; ogledala so segala od stropa do tal, takoj prileti pet strežajev, ki so hodili za menoj kovno tako kakor doma ovce, če sem zažvižgal med njimi: sol, sol.

Še hodite za menoj, sem si mislil, in se nalašč prav dolgo nisem vsedel.

„Kaj želite, črno ali belo?"

„Koga črno ali belo," vprašam začuden.

„Jaz mislim Kofe," pravi mi natakar, „saj je tukaj „Kofehaus".

„Da, to pa že, pa prinesite mi belega."

Urno zleti, kakor bi ga pekle stbele in takoj mi prinese Kofe, graven pa kozarec vode.

„Malo ga pa je, si mislim, doma mi ga je Žefa naredila celo skledo, da sem lahko podrobil noter četrt hleba kruha. To mi ne zaleči, prinesite mi še enkrat.

Ko še to popijem, mi še mi bilo dovolj. Ko potem vprašam po računu, da nisem imel dovolj novcev seboj. Mislil sem si, da je strela udarila, če tudi mi nič gromelo.

„Bog, toliko jaz nimam ne."

„Počakajte, če ste me že poklicali

„Jaz nimam toliko," pravim vesgmeden, „kar nimam, tukaj je, več nimam."

„Tako, ečmu pa pijete kakor žaba, toko bi lahko vsak naredil."

Pri takoj me primejo trije strežaji in me pokadijo pri vratih ven, da sem razsul ves

kofe in sladkor, ki sem ga prej kupil.

„To mi je še le prav, sem vsaj srečno prišel iz te presnete hiše, to nič ne dé, da sem se malo pobil, toda škoda kofeta, ki se je razsul."

Jn začnem pobirati zrnje, kar sem ga kaj najti mogel. Med tem se je zbralo precej ljudstva, ki me je radovedno gledalo.

„Čemu pa prodajate tukaj zijala in me gledate kakor vol nove duri," pravim razježen in jo mahnem urno naprej.

Zdaj sem se dosti nagledal mesta in se ga tudi dovolj naveličal. Mošnjica je bila medla kakor moja krava doma, kateri so se videla vsa rebra. Bil sem nekoliko nevoljen, a po toči je prepozno zvoniti. Storila se je noč, ko sem prišel domu.

„Žefa, odpri, jaz sem tukaj," in potrkam na okno.

„Vendar si že enkrat našel domu, jaz sem te že mislila iti iskat, zdaj si se vsaj nagledal dovolj mesta. Tu je še malo

močnika, ki sem ga ti prihranila, ako hočeš jesti."

Ni bilo ravno treba veliko popraševati, bil sem ravno lačen in takoj sem ga pojedel, kakor bi pogledal. Dišal mi je izvrstno, mogoče bolj kakor pečenka v mestu, vsaj drag ni bil tako.

„Pa povej malo, kako se ti je godilo v mestu," sili v me Zefa.

Delal sem se, kakor bi nič ne slišal in vtepaval močnik v se, da je žlica postala skoraj gorka, a ženske so že take, bolj kot molčiš, tem bolj brencajo okoli tebe in te pozvedujejo in tako sem se moral tudi jaz vdati in povedal sem vse po resnici.

Zefa je vzdihovala meneč:

„Prav se ti zgodi, če bi bil ostal doma, bi ne bil potrosil donarja in imel bi veselo glavo."

In res, nisem šel več v mesto na uro gledat, doma pri moji Zofi mi je ljubši.

Iz mojih pastirskih let.

1898.

Gotovo mi pritrdi vsakdo, kdor je kedaj trgal hlače po gimnazijskih klopeh, da je jeden najveselejših čutov tisti; ko se povrne dijak po dovršenih latinskih šolah z zrelostnim izpitom domu. Srce se mi je smejalo in zdelo se mi je, kakor da bi se mi odvalila velikanska skala od srca. Čutil sem se prostega. Sprehajal sem se kakor nekdaj po znanih krajih, a zdelo se mi je vse drugače in tako sem se nehote spomnil nekdanjih dnij, ko sem hodil tu okoli ne z maturo, pač pa z raztrganimi hlačami.

Imel sem v tistih časih prav lep posel, bil sem pastir in čemu ne, saj je pasel celo kraljevi sin Parid na gorifta ovce. Toda jaz nisem bil pastir ovac, ampak navadnih koz. Imel sem samo dve, Sivko in Rujavko. Bile so v obče pohlevne duše, a imele so tudi svoje muhe.

Kakšno je pastirsko življenje, to je znano vsakemu, kdor je na kmetih doma. Ali vendar se zgodi včasih marsikaj, česar se spominja človek še v poznejši dobi. Jaz tako naj sledijo tukaj dve majhni dogodbici iz onih veselih časov.

I.

Jeden najnavadnejših krajev, kamor sem gonil koze past, je bilo Smoje, tako zvano po grmovju, ki ga je tam na obilo. Bilje to bolj skalnat kraj in moje kozice so kaj rade plezale po teh pečinah. V jedni teh skal je bila tudi velika votlina, kamor sem ubežal, če me je zalotil dež.

Tako sem sedel nekega popoludne pred to jamo in izrezoval iz borove skorje konjičke. Ves zamišljen v svoje delo se vendar spomnim po nekaj časa, da je že treba pogledati za kozicami, da bi se ne podale predaleč od mene. Gledaj okrog zapazim, kar je so mi vzdali kar

po koncu – dol pod mano strašno
žival. Bila je rujava, na kvišku
štrlečih ušes in repa, ta je bil dolg
in kosmat. Kaj mi je početi, sem
si mislil, moja zadnja ura je tu-
kaj. Trdno sem moril, da je to volk,
kar so mi dedek večkrat pripo-
vedovali, da so se volkovi klatili
okrog.

„Uboge kozice, glejte vašemu pa-
stirju bode kmalu odklenkalo in
vi bodete same, kdo vam bode zdaj
pastir, ko mi ta požrešt zavije vrat,
tako sem delal testament si gle-
dal, kako se žival vedno bolj približuje.

Toda boljše je še pobrati pete
kakor se kar tako podati volku v žre-
lo, si mislim (sedaj bi rekel: in
fuga salus) ter jo uderem po gr-
movju ni čez skalovje zmerom
misleč, zdaj in zdaj me zgrabi zver.
Zdelo se mi je, kakor bi letel po pern-

tih, seveda sem tudi zadel ob kako drevo, da sem videl kar po troje solnc na enkrat. Koze videč, da jaz bežim, spustijo te tudi za mano in tako smo dirjali vsi trije domu, jaz jokáje, koze meketáje.

„Za božjo voljo, kaj pa je", pravijo dedek, „ki so pletli pred hišo koše, „kaj pa te je tako nagnalo?

Ves zasopljen začnem praviti, da sem videl strašno rujavo zver z dolgim kosmatim repom, da me je hotela požreti in Bog ve, kaj še vse. Mojega dedeka je bilo težko spraviti na smeh, a ko sem jim povedal to, so se pa tako nasmejali, da tega še sedaj ne morem pozabiti.

„In te zveri si se tako zbal, o ti meoža, ali ne veš, da je bila to samo — lisica. —

No, sem si mislil, to je tedaj lisica, in bilo me je sram, a zato sem si tudi dobro zapomnil, kakšna je ta zver.

II.

Imel sem, kakor že omenjeno, dedeka, starčeka že sivih las. Svoje dni so veliko trpeli in nazaduje so pletli koše, da so imeli še za kako pipo tobaka. Bili so majhen možicelj, že vsi sključeni od teže let. Pasli so za me koze, če sem jaz odšel v šolo, drugače pa sva jih pasla skupno. Sedel sem pri njih in pazljivo gledal, kako delajo. Če so bili dobre volje, so mi povedali tudi kako zgodbo iz nekdanjih dnij.

Nekega dopoludne sedela sva v Bregarjem bregu, Sivka in Rujavka pa sta se mirno pasli okoli naju. Spodaj pod nama so ljudje delali na polju.

„Glej, ljubi moj Ožbej," začeli so mi dedek, potegnioši krepko iz svoje pipe, „že v mladih letih sem pasel in še zdaj moram. Pa tedaj so bili drugi časi kakor sedaj, tedaj je bilo še bolj nevarno za pastirja in

za žrtvino, ker so se klatile hude zverine po temnih gozdovih okoli. Tedaj so bili še volkovi in medvedje. Mnogo jih je storilo že žalostno smrt in tudi meni bi enkrat huda predla vsled nekega nepremišljenega ravnanja.

„Povejte no, dedek, kako je bilo to," vprašam silno radoveden in stisnem se trdo k njemu, da bi vse bolje razumel.

„Hodil sem nekoč na robu," tako so začeli pripovedovati dedek, „in pel pesmico veselo, ko zagledam naenkrat dol v bregu medveda. Bilo je to kaj enečno poglodati. Po zadnjem delu života se je plazil navzdol po hribu, o prednjimi tacami pa je grabil čmice, katerih je bilo tam na obilo. Hudomušen kakor sem bil o mladih letih, si mislim: Počakaj, tebi jo zasolim, da se me bo spominjal. Zagrabim debel hlod, ki je ležal ravno pred mano in ga zavalim proti medvedu. Hlod se je valil dol po bregu in zadel medveda ravno na glavo. Strašno je garnjovel, ker to mu je prišlo, kakor strela z jasnega

neba, ogledal se je, odkod bi prišlo to, ni tedaj sem jo tudi jaz ubral mislečsi, z medvedom ni dobro hruške tresti. Hitel sem, kar je bilo mogoče, da sem odnesel še varno pete. Tistega dne pa ne pozabim nikdar."

Vestno sem poslušal dedeka in še koze so prišle blizu, radovedne, kaj neki imava, da stikava tako glave skupaj.

„No, no, Sivka, bi pa že zopet imela kaj rada od mene," rekli so dedek. In Sivka je razumela ta glas, pogledala je tako milo proseče na naju, da ji dedek niso mogli odreči prošuje ni jej podali nekoliko soli. Ko pa vidi to Rujavka, prevzame jo strašna zavist, mislečsi, glej, ta dobi, jaz pa ne, in z vso močjo potrka svojo tovarišico. Sivka, ki je stala nad namav bregu, se preverže na dedeka, in oni na me in tako smo ležali vsi na kupu.

„Te preklicane koze, kakšne norosti uganjajo," so se hudovali dedek, „da bi vas tudi..." Niso mogli končati teh besed, pač pa so krepko zamahnili s palico po Rujavki.

„Pojdi se past, ti pošast noroglava, skoraj bi me ubila."

Zgodilo se nama ni nič, zazaduje sva se še smejala, in ljudem na polju se kaj čuden zdel ta prizor.

Ti časi so minuli, davno že krije dedeka hladna zemlja, ni jih več, da bi mi pravili dogodbice. Tudi jaz sem zapustil pašnike ter koze ter šel v latinske šole. Toda spomin na one lepe čase mi je ostal. Ali sem bil pa tedaj bolj srečen kakor sedaj, kdo vé, skoraj bi rekel:

Željno, kakor ded naš v izgubljeni raj,
Jaz gledam na trate planinske,
Solzeč se oziram na mesta nazaj,
Kjer sanjal sem sanje detinske.

Kako je Jurče pil kavo.

1896

Kozdarjev Jurče je bil vzrasel v gorah in ni prišel od svojih mladih let med svet. Bil je sicer dobra duša, vesten delavec, a glede duševnih zmožnostij je bil malo na ono stran, kjer pravijo, da človeka luna tiče.

Zgodilo se pa je, da se je odpravilo iz njegovega kraja več ljudij na božjo pot in ker je bil naš Jurče pobožen, pridružil se jim je tudi on, češ, zavolj jednega novca več ali manj se svet ne podere. Po srečno opravljeni božji poti si je hotel ogledati naš Jurče mimogrede še veliko glavno mesto. Hodil je gori in doli in načuditi se ni mogel vsej tej lepoti. A človek ima tudi želodec in tudi ta terja svoje pravice, kar je moral občutiti tudi naš Jurče.

„Da, da, lačen sem pa tudi že postal, kaj bi le dobil, saj moja torbica je tudi že prazna. Že vem, malo kave, pa bo dobro; do doma bom že še vstrajal," tako je modroval Jurče in po dolgem popraševanju, kje bi mogel dobiti kave, pokazali so mu kavarno, kamor je tudi šel.

„Da, to je pa lepo, še lepše, kakor pri nas v cerkvi," govori sam pri sebi in se boječe vsede k prvi mizi. Takoj pride natakar in popraša Jurčeta, kaj bi rad.

„Kave, bi rad, kave, pa le prav veliko."

„Ali bele, ali črne?"

„Da, seve, bele, kdo bode pa črno pil.

Kmalu je bila kava na mizi. Toda Jurče jo je gledal. Kaj takega še ni videl. Na svetlem krožniku ste bili dve posodici, v jedni mleko, v drugi pa črna kava, zraven dva kozarca, jeden prazen, drugi napolnjen z vodo in zraven trije koščeki sladkorja. Kaj je početi? Doma je bil navajen, da je dobil kavo že namešano, a tukaj, kako naj počne?

„E, bodi že kakor hoče," si misli in vzame najprej vodo ter jo izpije.

„No, doma imamo pač boljšo, ta je topla kakor krop."

Na to vzame črno kavo in na jeden požirek zginila je tudi ta.

„Malo jo je in še ta je tako grenka," si misli Jurče in skremži ustnice.

„Le pogumno naprej; k malu bo konec."

In z največjo razmodušenostjo popije še mleko. Kot završek vsemu snedel je nazaduje še one tri koščeke sladkorja.

„Hvala bodi Bogu, zdaj je pa končano, malo čudno je pač bilo, pa šlo je vendar."

Plača ter jo mahne dalje proti domu, veseleč se, da bode pripovedoval doma, kako imenitno je v mestu pil kavo.

Kako so na Reberci zaklad kopali.

1898.

Če si že kedaj potoval skoz prijetno gorsko vas Reberco, gotovo nisi spregledal na hribu za cerkvijo razvalin štrlečih proti nebu ij gostega drevja. Tu je nekdaj stal grad, takozvani Rustigrad, v katerem so stanovali mogočni vitezi, ki so pa morali že pred davnimi časom zapustiti ta kraj, ker so pri nakupovanju nekega posestva nepoštено ravnali z dobrlavaško gosposko. Grad je začel razpadati in od prejšnje slave ni ostalo drugega kakor kup razvalin. Med ljudstvom pa so nastale razne pripovedi o tem gradu in med temi tudi ta, kakor je to navada tudi po drugod, da je v zapuščenem gradu zakopan zaklad. Tu in tam se je že pokazal kateremu, a nobeden še ni bil tako srečen, da bi ga vzdignil. Tako je videla Anderličeva Barba

že pred davnimi časi, ko je pasla koze blizu razvalin, tam nekje lonec najlepše cvetečih nagelčkov in zraven njih velikanskega, črnega psa. Letela je to pravit domu, a ko pridejo ljudje nazaj, da bi vzeli nagelčke (ker to je bil zaklad) jih ni bilo več nikjer. O svetih časih brli, kakor pravijo ljudje, tudi luč, kjer bi imel biti zaklad, a če pridejo gor, ni več luči nikjer.

Mnogo pripoveduje ljudstvo, kako se je temu ali onemu godilo, ko je kopal zaklad. Najzanimivejše pa bode gotovo to, kar se je zgodilo pred nedavnimi časi in kar hočem pripovedovati v naslednjih vrsticah.

Bilo je neko kvaterno soboto zvečer, tedaj čas, ki je na kmetih posebnega pomena, kajti tedaj imajo duhovi svojo moč, a tudi zakladje se najlažje izkopljejo v tej noči.

V Grajnarjevi gostilni je bila zbrana vesela družba. Pri jedni mizi so veselo peli in Gobrijski Ožbej

je že zapel marsikatero pesem začenši od mačka, ki se je vsled žalosti nad smrtjo svoje mucke obesil v soboto, in od Ursike, lepe deklice v štajerski deželi noter do krojačev, ki so se s polžem, meneč, da je medved, spustili v vojsko, a slavnostno pobožali.

Toda tam pri drugi mizi, glej, kako resni obrazi! Osi stikajo glave skupaj in se skrivnostno pogovarjajo ne meneč se zato, kar se godi okoli njih. Kaj le mora biti to? Stepiva bliže, gotovo zveva kaj zanimivega. Kmalu sem toliko povzel, da se menijo o zakladu in sicer o onem gor na Pustem gradu.

„Da, dragi prijatelji!" pravi Završniški Tomaž, „nocoj ali pa nikdar." Danes moram zaklad dobiti, meni se je že sanjalo, da sem ga vzdignil, danes je kvaterna sobota, to je najboljši čas."

„Da, ali pa imaš tudi kaj korajže," zavrne ga Podgorski Štefej.

„O korajže pa, te mi ne manjka, naj pride, kar hoče, nobenega se ne bojim, zaklad mora biti moj in zato hočem tudi popraviti križ sred vasi, ki je tako zanemarjen. Kdor hoče iti z mano, naj gre, jaz ne odjenjam, ker sem dobro prepričan, da bode nocoj zopet gorela luč tam gori."

Takoj se oglasita Štefej in Mihčev Janez, da sta pripravljena iti, kamor on hoče. Tako so tedaj sklenili ti trije junaki, ki so kaj radi srkali vince, zato pa čutili večkrat sušo v mošnji. Vsled tega pa so premišljevali sem in tja, kje bi mogli dobiti prav veliko denarja in zato jim je tudi zakopani zaklad na Pustem gradu delal toliko preglavie.

Poleg teh treh junakov pa je sedel tudi še četrti, Štajrov Korliček, hudomušen človek, ki je imel svoje

posebno veselje s tem, da je le mogel komu prav nagajati. Ju ravno danes se mu je zopet podala lepa priložnost. Brž, ko sliši, da so trdne volje, iti kopat zaklad, mu šine hudobna misel v glavo. Poslovi se od svojih bratcev izgovarjajoč se, da mora iti spat, ker je od hudega dela truden in mora iti zjutraj v Velikovec. Trije korenjaki pa so še ostali, se pogovarjali in pili korajžo za važno delo.

Med tem pa naš Korliček ni šel spat, ampak poiskal je doma v stari shrambi star kotel, svetilnico in prav zarjavelo koso. Gori na podstrešju se je valjala neka stara čelada, Bog vé, iz katerih časov, morda še francoskih. Tudi to je vzel seboj in zraven še rjuho. Ko je spravil te reči skupaj, podal se je še v kuhinjo in napolnil kotel z ogljem. Tako oboroženi spravi se gor na Pusti grad.

„Še počakajte, fantje, današnjega večera se bodete še spominjali in gotovo vam bo prešlo veselje še kedaj iti kopat zaklad," tako je modroval Korliček sam pri sebi in smejaje se lazil po strmem hribu proti gradu.

„Gori na razvalinah prižgem luč in ne bo jo zagledalo, gotovo pridejo sem, misleč, da pri jakladu luč gori. Da naj le pridejo, jaz jim bodem že pokazal."

Med tem je kuodi dospel na razvaline ves upehan in utrujen.

„Oh vroče je, ali kaj, to ni nič ne dé, bode pa potem več smeha, če se mi ne posreči kakor mislim."

Na tisto mesto, kjer so navadno videli luč in kjer bi moral biti zakopan zaklad, tjaje zakopal Korliček svoj kotelj z ogljem vred, na zid pa postavil svetilnico, ktero je privezal za vrvico, da

bi jo v tem času, ko bi slišal, da se oni trije že bližajo, potegnil raz zid, ker drugače bi na luči spoznali, da je vse le slepарija. On sam se je skril čisto blizu za grmovje v rjuho zavit in čelado na glavi, da je bil videti, kakor kakšen vitez iz davnih časov.

„Naj zdaj le pridejo in kopljejo, če najdejo kotel z ogljem, bodo gotovo mislili, to je zaklad, samo treba pravih besedij, da se spreobrne v denar. Ko bode njih veselje največje, tedaj se prikažem jaz v rjuhi in to jih bode tako prestrašilo, da jo bodo popihali, kar jim bodo dale noge."

Doli pri Grajnarju so pa tudi že šli vsi ljudje k počitku, samo omenjeni trije korenjaki so še sedeli pri vinu, gostilničar pa je dremal za pečjo, hudovaje se, da tako dolgo ni pokoja. Bližala se je že jednajsta

ura. Tu pravi Tomaž čisto tiho svojima tovarišema, katerima je bilo videti na zagorelem obrazu, da imata že dovolj korajže.

„Počakajta malo, grem gledat, ali morda že sveti luč gori na gradu."

Gre gledat ter se povrne v kratkem z veselim poročilom, da luč že gori.

„Grajnar, plačat," zavpije Tomaž, „pa še pol litra žganja nam daj, da bomo lažje našli domu."

Gostilničar je poskrbel vse ter zaprl vesel vrata za odhajajočimi junaki.

„Zdaj pa kar naravnost tam gor, samo potrebnega orodja moramo še prej imeti. Jaz vzamem kramp in motiko, ti pa Štefej poišči veliko vrečo in svetilnico, da bomo imeli kam djati denar. Janez, ti si pa pri-

skrbi velik dežnik, da ga bodeš pred vetrom razpel, da nam ne ugasne luč, ko bodemo vsipali denarje v vrečo."

Kmalu so bile na Tomaževo povelje zaželjene stvari skupaj in takoj jo mahnejo po hribu navzgor. V cerkvi je odbilo ravno enajst. Bila je temna noč, črni oblaki so pokrivali nebo in od daleč sem se je slišalo votlo bobnenje groma. Sove so skovikale, da je bilo groza.

„Tantje, zdaj pa le pogum, korajža velja," jih je navduševal Tomaž, „tukaj si malo privežita dušo z žganjem, da se vama ne bodo preveč tresle hlače."

In potegnili so vsi trije prav krepko iz steklenice.

Žganje jim je dalo poguma in moško so korakali naprej, ko bi ne bilo devetnajsto stoletje, ampak še tisti čas, ko so še viteji

stanovali po gradovih, bi lakko však rekel, videč te korenjake:

„Vitezi cenjeni
Kam ste namenjeni
Kaj vam zažiga v obrazu pogum?"

Vsake poti je enkrat konec in tako je tudi naša trojica prišla že blizu razvalin. A tedaj jih je tudi zapazil naš Korliček.

„So že tukaj, oj ti tički, so mi res šli na timanice, zdaj pa le na delo."

In takoj potegne svetilnico raz zid in jo spravi k sebi.

„Glej, luč je ugasnila", pravi spodaj Tomaž, „hudi duh nam že zopet hoče nagajati, a le čakaj, meni še nebodeš kos."

„Le kar tam gor jo udarimo", pravi Janez, „gotovo je tam spodaj, kjer je luč brlela, zakopan zaklad."

V par korakih so bili na določenem mestu.

„Tukaj bo", pravi Štefej, „meni se

zdi, da je tu že nekdo kopal."

Toda predno so se poprijeli dela, so se še vsi enkrat prav dobro pokrepčali z žganjem. Nekako tesno jim je dro bilo pri srcu, a upanje, da se jim kmalu prikaže zaklad, jih je zopet ojunačilo. Kopali so, da je kar teklo po njih. Ali so pa bile te srage samo od dela, ali pa tudi od strahu, tega ne vem.

V tem zadene Tomaž naenkrat na kotel, da je zazvenelo.

„Ga že imam, je že tukaj."

Hitro odpravijo še kamenje in preč njimi je bil kotel napolnjen z ogljem. Užgali so luč, da bi si vse bolje ogledali.

„Oh, to je samo oglje, kaj pomaga to.

„Ali ne vesta", zavrne ju Tomaž, „da se zaklad nikoli ne pokaže v pravi podobi.

„Da, tako pa že; in pa toliko oglja je, koliko bo to denarja", vzklikneta

zdaj Štefej in Janez samega veselja.

Toda kako zdaj, kdo pa bode vzdignil zaklad?

„Jaz ga ne vzdignem," pravi Janez, „ker tisti, ki ga prvi vzdigne, mora umreti, ga bodeš moral ti, Štefej."

„O, primaruha, tega pa že ne, rajši ga pustim."

„Ga pa ti Tomaž, ki si rekel, da imaš največ korajže," silita snadva v njega.

„Ga ne maram za nobeno ceno, ne, ljubši mi je pa še zvoljenje," brani se Tomaž, „ga pa vidva skupaj potegnita."

„Da, to bi bilo kaj za te, potem bi pa midva umrla, ti bi se pa mastil, iz te moke ne bo kruha," se hudujeta ona dva.

„No, kako bi pa bilo," pravi Janez, misleč si, da jo bode najbolj pogodil, „ko bi osi trije naenkrat potegnili."

„O ti buča neumna, potem smo pa vsi trije mrtvi in potem nima nobeden nič."

„E, saj res, nato se še spomnil nisem."

Kaj začeti? Pustili zaklad niso radi, vzdigniti si ga pa tudi nobeden ni upal.

„Jo že imam," pravi Tomaž, vesel, da je iz zadrege, „vesta kaj, pri Grajnarju imajo staro kobilo, po tisto idimo, naj da ona potegne zaklad, če bode krepnila, nič ne de, stara je že dovolj in kar bode stala, to lahko plačamo."

„Dobro si si jo izmislil, ti si še glava," pohvalita ga Štefej in Janez.

„Toda brata," pravi dalje Tomaž, „predno gremo po kobilo, moramo še oglje spremeniti v pravo podobo, bodi že zlato ali srebro."

„Da, seveda, drugače nam med tem še lahko izgine in smo vsi opeharjeni, ali pa tudi veš, kako se mora to storiti?"

„Kako bi ne vedel, saj sem čital v „Kolomonovem žegnu" tiste latinske besede, katere se pri tej priliki rabijo, dobro sem si jih zapomnil."

Korliček pa, ki je vse videl in slišal, kar se je godilo, je skoraj od smeha poknil. A nazaduje mu je tudi že bilo predolgo in čakal je le primerne priložnosti, da bi jih prav pošteno ostrašil. In ta prilika se mu kmalu ponudi. Tomaž je stopil prav razkoračeno pred kotel, razpel roke črez kotel. ter govoril z votlim resnim glasom:

Hokus, Pokius
Kolobocius, Klobasius
Se boš črnius oglius
V zlatus spreobrnius.

Komaj je Tomaž spregovoril te besede, skoči Korliček izza grma ogrnjen z belo rjuho in s čelado na glavi, v roki pa ono

koso ter zavpije z močnim glasom:
„Pustite mrtve pri pokoju"
ter udari s koso ob kamenje, da
se je kar posvetilo.

Trije junaki videč to, so mislili, da je to duh kakega viteza. Lasje so se jim zježili in orodje jim je popadalo z rok. Kurja polt jih je oblila, pustili so vse skupaj, samo Janez je v strahu zagrabil za svoj dežnik ter drl za onima črez skalovje in grmovje, da so bili, kakor bi trenil, dol na vasi. Od samega strahu se niso več čutili, zmerom so mislili, zdaj in zdaj jih zgrabi oni vitez v beli obleki ter jih raztrga na drobne kosce. Ko so leteli po hribu navzdol, sprožili so veliko skalo, ki je s strašanskim ropotom se valila dol po hribu in zadela ravno v staro kapelico stoječo za cerkvijo, da je precej zida odrušila. A ti trije v svojem strahu tega niso zapazili, ampak

so le mislili, da je oni vitez vrgel skalo za njimi. In to je še le pomnožilo njih strah. Še le na vasi so se malo oddahnili, a bledi so bili kakor stena in tresli so se, da so jim zobje šklebetali.

Bilo jih je pa tudi smešno pogledati. Vsak je dobil kako lukujo v svojo obleko. Janez pa je imel še to posebno srečo, da je svojdežnik čisto polomil in strgal, da bi se ga še stari kracij s pomočjo svoje ljube ženke ne upal popraviti.

„No, danes nas pa je splačalo", pravita Janez in Stefej, ko sta se že malo oddahnila, „ničesar drugega nimamo od tega kakor strgane hlače".

„Prav se vama godi, ko sta takšni šlevi strahopetni", se jezi Tomaž, „ko sta se spustila kar v beg".

„Kaj, v beg, midva, ti si prvi pustil ose in šel po grmovju dol."

„Bi pa vsaj kotel ojela seboj, bi vendar denar imeli."

„Da denar," zavrneta ona dva, Tomaža, „saj se še spremenilo ni v zlato, tvoje copranje ni za nič, to so bile na pol slovenske besede, ne pa latinske.

„Bi pa vidva poskusila, morda bi boljše bilo," vpije Tomaž nad njima ves razježen, da se mu upata kaj takega povedati v oči.

Prepirali so še še dolgo, mnogo lepih priimkov je letelo sem in tja. Gotovo bi se še stepli, ko bi se v tem ne ulila huda ploha, ki je prepirajoče pregnala domu.

Korliček pa je med tem smejaje se, da jih je tako pošteno splačal, pobral svoje reči ter šel domu veseleč se, da bode mogel jutre povedati zopet kaj novega

ljudem. Ju res drugi dan je vedela že cela vas, kaj se je zgodilo. Smejali so se osi, in trije „junaki" so morali slišati marsikatero ojstro zabavljico in to je bilo bržkone tudi vzrok, da so jim za vselej prešle muhe, iti še kedaj kopat zaklad.

Kako so na Reberci volkovi tulili.

1899

Pa že zopet ta Reberca, mislil si bode marsikdo, ko bode čital ta napis, kakšna lukuja mora vendar to biti, da se zmerom kaj zgodi in sicer še take stvari, da so komaj verjetne. No, da so zaklad kopali in jo nazaduje popihali, to bi še bilo verjetno, in zgodilo se jim je prav, jih vsaj ne bo mikalo poskusiti več kaj takega, a da so tulili tudi volkovi tam okoli, tega pa že ne vrjamem.

Dragi bralec, potolaži se, Reberca je res čuden kraj in tako se more marsikaj zgoditi, kar se ti zdi na prvi trenutek skoraj neverjetno. Če se je pa moglo zgoditi, kakor pripoveduje

neka narodna pesem, da sta enkrat dva krojača ubijava pod Reberco Kunrovega psa, meneč, da je volk, tako se je moglo tudi pripetiti, da so tulili volkovi tu okrog. Toda kakšni so bili ti volkovi, bodeš zvedel v daljni povesti.

Toda predno začnem to strašno zgodbo, potrpi še malo dragi bralec, da ti malo opišem tiste kraje, kjer se je vršil ta čudni dogodek.

Če greš od jujne strani po stari cesti proti Reberci, vidiš v sredi klanca na levi strani pot, ki pelje v goro do neke ravani, ki se ji pravi „Gavje". Ko so bili namreč na Reberci še vitezi, so imeli tudi pravico, obsojati ljudi na smrt. Obsojence so potem obešali na tej ravani in zato je dobil ta kraj tako ime, napravljeno po nemškem „Galgen", kar se po slovenski pravi vislice.

Pust Kraj je to obdan od golih skal
in človeka spreleti z mrzlo neka groza,
če se spomni, da je storilo morda
tukaj mnogo ljudij konec. V prejšnjih časih so bili tam brlogi različnih zverin, posebno volkov, in še sedaj pravijo, da slišijo tam v hudi zimi tuljenje kakor kakšnega volka.

Naproti „Gavjem" na oni strani reke Bele je že nekaj let papirnica, v kateri delajo posebno Reberčani in tudi drugi ljudje z okolice. Imajo dober zaslužek in godi se jim prav dobro. Dela se noč in dan, jedni po dve od šestih zjutraj do šestih zvečer, drugi pa ostali čas.

Sedaj pa, dragi bralec, imava vse skupaj, kar nama je treba, zato pa začniva s to strašno zgodbo.

Bilo je sedaj nekega zimskega dne, nekoliko pred šestimi zvečer, ko so prišli novi delavci in delavke

na delo, da si drugi odpočijejo čez noč. Žačel se je pri taj priložnosti navadno vsakokrat žrvahen razgovor, ker je jeden pripovedoval drugemu različne novice, ki jih je slišal čez dan.

„Ti, Tičan, ali še nič nisi slišal," da v Žitnajski gori volkovi tulijo," prašajo Štukarjev oče delavca, ki je ravno prišel iz papirnice.

„Kaj, volkovi," začudi se ta, „je mogoče, saj je pa hudi tako huda zima, da se lahko priklati taka pošast iz drugih krajev, da, sedaj mi je hudi žalno, kar sem slišal danes zjutraj, ko sem šel na delo. Tam v „Gavjeh" se je nekaj tako strašno gadiralo, kakor bi bil kak volk.

„E, naj se le zadira, ni še se na pobere Kmalu odtod, pa mu bomo posvetili," reče Bukovnikov Pavlej, „še danes po noči grem nad

njega, čebo le zopet tulil, mi nismo takšni strahopetci kakor oni trije junaki, ki so šli kopat zaklad, ali ni res, ti Gustelnov Hanzej," rekel je k delavcu, ki je ravno prikrevsal sem in poslušal, kaj se govori.

„Ha, korajže pa že," odreže se ta možato, „kolikor je hočeš."

„No, dobro bomo videli," reče še Pavlej in podali so se na delo.

Bilo je okoli enajste ure in delavci so se ravno vsedli, da bi se odpočili za jedno uro. Pomenkovali so se o tem in onem, tudi o volku je bila govorica. Kar priletijo z velikim ropotom Fišarjev oče, ki so imeli nočno stražo, v delavnico bledi kakor smrt.

„Za vseh pet kriščevih ran, pomagajte mi vsaj, meni ni več ostati zunaj, kajti volkovi tako strašno tulijo okoli, da človeka oblije kar kurja polt. Dajte mi sekiro ali kaj drugega, drugače me kar požrejo."

Nenavaden vtis napravile so te besede na delavce. Prejšno veselo pogovarjanje in smeh je potihnil, neka čudna tihota zavladala je povsod.

„Toda vendar res", spregovorijo najprej Šuštarjev oče, „kar je pravil Fičan danes zvečer, da je čul volka tam gor v Gavjeh."

„Da, tam v „Gavjeh" tuli," pritrdijo Fišarjev oče trepetaje kakor šiba na vodi.

„Ha, to so vse prazne čenče," pravi delovodja Luzzatti, po svoji veri Jud, „možu se je samo sanjalo; bomo videli, kaj je na tem, jaz sam grem poslušat."

Rekši, gre iz delavnice, da bi se prepričal, ali je res ali ne. A ni trajalo dolgo, ko se sliši zunaj ropot kakor bi kdo prav naglo tekel.

„Aha, že pride," reče Pavlej, „se je že zbal volkov, čakajte, jaz zakle-

nem vrata, da ne bo mogel hitro noter in bo njegov strah še večji."

Ju res, v tem hipu se sliši pobijanje po vratih.

„Oh odprite vendar, smrt mi je za petami, volkovi so že tukaj, me že žrejo, o Abraham, o Izak, o Jajteles, prosim vas, pomajteles", upil je v smrtnem strahu ter razbijal po vratih.

„Ima že dosti," pravi Lorenc, „le odpri Pavlej, drugače ti more škodovati na tvoji službi."

Ju Pavlej je ubogal. Skoraj niso spoznali več delovodjo, takšen je bil v obraz od samega strahu. Padel je na prvo klop, ki je bila tam in ni spregovoril ne besede, tresel se je, da so mu zobje kar tako šklebetali.

„Kaj pa je bilo," silili so vsi v njega, „kaj pa se je zgodilo."

„Oh, strašno, strašno," bile so

edine besede, ki jih je mogel spregovoriti. Še le s časoma se je toliko umiril, da je mogel povedati, kar je slišal in videl.

„Ko stopim na prosto," začne pripovedovati, „slišim strašno tuljenje tam v Gavjeh, grem črez most, da bi morda zagledal zverino, pa, o groza, v tem hipu prileti jih cela tropa z gore proti meni, strašno zijaje. Jaz jo uderem nazaj, ker mislil sem, proti tolikemu številu ne morem ničesar storiti, a ko pridem sem, najdem vrata zaprta. Zakaj ste to storili, če bi me volkovi raztrgali, bi bili vi krivi moje smrti."

„Mi smo se pač bali," pravi zviti Nuža, „da bi ne pridrli volkovi noter."

„To je bilo pa jako nespametno no, pa je še dobro, da ste mi odprli še o pravem času, drugače bi bilo po meni."

In privlekel je steklenico žganja iz žepa ter krepko potegnil iz nje, da bi se malo potolažil, a roka se mu je toliko tresla, da je šlo več po strani kakor po grlu.

Vsefe bilo sedaj prepričano, da so res volkovi, zato pa je nastal strašen strah, nekaterim so se kar hlače tresle. Marsikateri, ki nikdar ni rad mislil na molitev, je na tihem pomolil nekaj očenašk ov, misleči si, zdaj in zdaj pridejo volkovi in ga raztrgajo.

Tudi Ešarjev oče niso hoteli iti ven, rekli so celo, da rajši pustijo službo kakor bi stavili svoje življenje tako v nevarnost.

A tu se vzdigne Pavlej. Bil je mož orjaške postave, zato so ga pa tudi povsod bali; kajti kogar je prijel, temu se ni godilo dobro.

„Če se pa uzgatti zbal, bom pa jaz šel nad volkove, jaz se jih pa ne bojim,

reče z zategnjenim, votlim glasom, kakor bi pobijal po kakem praznem sodu. Poda ravno toliko korajže ni bilo videti, vsaj v srcu ni bil tako pogumen, kakoršnega se je kazal navidezno, kajti kmalu je začel spravljati tovariše seboj, ker ga je bilo samega strah. Spravi se tedaj nad prvega, bil je Gustelnov Hanzej, ki se je hvalil še na večer, da ima dovolj korajže.

„No, Hanzej, pa še ti pojdi z menoj, da boš pomagal volka nositi, če ga dobiva".

„Bi že šel, pa moram ravno domu sedaj, da dam otroku malo mleka, ker je ženka še bolehna in ne more vstati".

„E, ti in pa tvoja baba", jezi se Pavlej in greh kapeljskemu Vidu.

„Vid, pa ti pojdi."

„Nimam časa", odreže se ta hitro, „moram svoj bicikelj popravljat, drugače se jutre zjutraj še v Kaplo ne morem domu peljati".

„Steboj tudi ni ničesar", pravi Pavlej nevoljen in gre nad Lovrenca.

„Ti pa vendar nimaš kaj opraviti, ti idi z mano."

„Sam idi, saj si dovolj močan", odreže se snu ta hitro, „jaz moram svojo pipo v red spraviti, ker se mi je zamašila, drugače še kaditi ne morem."

„Ti imaš tudi vedno svoje krize in težave," in ga zapusti mrmraje pri sebi ter gre k Šuštarjevemu očetu, češ, to je še mož stare korenine, ta se ne bo bal.

„No, očka, vi ste mesar, vi pa že morate z mano, da bova volka drla, jaz ne znam tega opravka."

A tudi Šuštarjevemu očetu je bilo ljubše življenje kakor podati se

živemu volku v žrelo, jako so se hit-
ro izgovorili:

„Bi že šel, pa moram Župan-
čevi Mički populiti nekaj zob,
ker jo že ves čas bolijo."

„Vi imate pa tudi vedno
kak izgovor," in jezno se obrne
Pavlej proč, bilo mu je že jako
težko pri srcu, ker mu je spod-
letelo povsod.

„E, ti Baštel, ti boš pa gotovo
šel."

„Rad, jako rad, dragi prija-
telj, pa kakor vidiš, moram
ravno kavo pojesti."

„E, to kavo boš pač hitro popil,"
vzpodbuja ga Pavlej.

„Nič ne gre tako lahko, človek
mora biti previden, moram dobro
prežvekati, drugače mi še kak
kos obtiči."

„No, no, le glej, da se pri ka-
vi ne zadaviš," pravi Pavlej ves

razhujen, videč, da tudi tu ne opravi nič.

Obiskal je skoraj že vse, o katerih je vedel, da so še malo bolj korajžni. Poskusil je tudi pri Apaškemu Šimnu, dobrem pevcu, a tudi ta mu je odrekel svojo pomoč, da mora sedaj pogledati v pesmarico, kakšno pesem bodo zapeli, ki se jim bo vendar posrečila, ker jo navadno le „prekucnejo".

Tako že ni vedel več, koga biše nadlegoval.

Tu zagleda v kotu Blažunovega Nužeja.

„Čakaj," si misli, ta bo pa šel."

Ju stopi pred njega in pravi:

„No, ti Nužej, ti si še najbolj prav človek, ti pa gotovo greš z mano."

„Da veš, ljubi moj Pavlej, nič se ne bojim iti s teboj, pa zdaj čisto nimam časa, ker moram ravno

nekaj raket narediti, da jih bomo požgali na tisti večer, ko se oženi Pevcarjev Luka s Hiršelnovo Mico. To čast mu moramo že napraviti, bo vsaj kaj pijače."

„Ti tudi nimaš kaj pametnejšega kakor take reči delati," pravi Pavlej ves obupan, ker tudi tukaj mu je izpodletelo.

„Glej," reče Nužej, „pa med fožeta idi, ki tam pri kotlih dela."

„Saj res", si misli Pavlej ves vesel, da mu še ni vzet zaduji up, „ta mi pa ne odreče."

Gre tedaj v oni del papirnice, kjer so bili kotli, a kaj vidi tu. Joza je ležal stegujen po klopi ter sladko spal. V kotlu je vrelo, Joza pa je smrčal, da bi ne mogel reči, kaj je bilo bolj glasno.

„Joza, vstani," zagrmi Pavlej s svojim glasom, da se je zas-

panec pognal kakor blisk hitro na kvičku.

„Kaj pa je," vpraša zdehaje foza.

„Volkovi so tukaj, hodi z mano, da jih greva pobijat."

„E, pojdi se solit, ti in pa volkovi, pobijaj jih sam, kolikor se ti ljubi, jaz moram malo pospati, ker smo sinoči skoro celo noč obhajali krstitje pri Grajnarju."

In rekši se zopet stegne po klopi kakor je bil dolg in širok.

„Pa spi, ti klada lenuhasta, da boš segnil," in ga nevoljen zapusti.

Vsak je imel tedaj kakšen izgovor, a pravi vzrok temu je bil, da so se vsi bali volkov. Tudi za veliko denarja bi se ne upal nihče iti na prosto.

Kaj je bilo tedaj početi nešemu ubogemu Pavleju? Čisto mu je že upadel pogum, a sram ga je tudi bilo,

da bi zdaj rekel: Nočem iti. Kesal se je, da se je tako nepremišljeno bahal, da se ne boji volkov, ker je gotovo mislil, da bode šel kdo z njim. Toda bilo je prepozno in ako je hotel rešiti svojo čast, moral se je hočeš nočeš spraviti sam nad zver. Delal se je toliko kakor mogoče pogumnega ter oštevaal delavce rekoč:

„Mevže, strahopetne, same babe ste, niti piškavega orcha niste vredni. Če nočete iti z menoj, bom pa sam šel, da vam pokažem, da se ne bojim ničesar."

„No, bomo že videli," pravi Lorenc, „koliko je pristnega na tvoji korajži."

„Le čakaj, kmalu bom tukaj," baha se Pavlej, „še živega ti prinesem, ako hočeš. Kožo bom imel pa jaz in kar skupim, bom tudi

sam hranil in pil ga bom tudi sam, ker mi nihče noče pomagati."

„Vodo, kaj drugega že ne, če ti volka prineseš, jaz kosmatega snem", podraži ga apaški Šimen.

To je bilo Pavlejn preveč.

„No čakajte," pravi ves razjarjen, „se vam bo še pod nos kadilo. Ravno prav, da sem vzel puško seboj, ker mislil sem iti jutre zjutraj po delu na lov k Mihevcu, a služila mi bo še danes dobro."

Ju rekši privleče puško izpod klopi, kjerjo je imel skrito ter skoči pri vratih ven.

„Toliko pogumo pa vendar nisem mislil, da bi imel," reče Nuža, „morda se mu res posreči, da ustreli volka."

„Bog se usmili njegove duše," vzdihne Baštel, ki je pojedel med tem svojo kavo, jaz bi že ne šel, kajti Bog ve, ali še pride živ nazaj."

„Kdo ve, ali je pa res volk," reče Šimen, „morda je pa le duh, ki daje znamenje, ker se more pripetiti morda v kratkem kaka nesreča, potem pa gorje Pav-

leju in nam vsem."

Ju pritch besedah se je vse kar streslo in lasje so jim stopali po koncu.

Tako so se pogovarjali, a nobenemu nič ni šlo pravi z srca. Nazaduje so čisto umolknili. Ju tedaj se je slišalo v delavnici ono tuljenje in še bolj jih je spreletela groza.

Marsikateri si je že mislil, zdaj je prišla njegova zaduja ura. Marsikateremu so se tudi pokazale srage na obrazu, ali so bile od vročine ali strahu, tega ne vem.

V tem strašnem položaju sliši se naenkrat strel.

„Ga že ima, ga je že zadel," zavpijejo vsi kakoriz jednega grla. Ju v največji nestrpnosti so komaj čakali, kdaj se prikaže Pavlej, kajti da bi šli gledat, toliko koraj že vendar ni imel nobeden.

„Bogu bodi hvala, smo vsaj

rešeni te pošasti, da nas ne bode strašila toliko, bog ve, koliko ljudij bi mogla ta zverina še požreti."

Tako so govorili vsi veselo in bilo jim je, kakor bi se jim odvalil kamen od srca.

„Pavleju moramo že kupiti pijače", pravi Nuža, „za nekaj litrov žganja jaz dam."

„Jaz pa dam pol deže strdi," rečejo Šuštarjev oče, „da smo le rešeni tega strahu."

V tem se tudi odprejo vrata in Pavlej vstopi s ponosom, kakor bi dobil pol sveta. Samo da je bil bled in tudi hlače so se mu tresle, a vsak si je mislil, to je le vsled prevelike razburjenosti, da se mu je posrečilo vse tako izvrstno.

„No Pavlej, povej, kako je pa bilo," silijo vsi v njega, „ali si mu posvetil?"

„Ju pa kako", odreže se bahato Pavlej in smejaje se gleda po tovariših, „ali vam nisem rekel, da ga bom,

vi ga niso niste hoteli verjeti.

„Res, Davlej, ti si že kaj vreden, niti jednakega po deseth farah okrog", hvalijo ga vsi, kar je Davleju jako ugajalo, in vsedel se je na klop in vsi drugi okoli njega in začel je pripovedovati bliži takole:

Šel sem s puško v roki čez most vedno gledaje, kje se prikaže kak volk. Strašno je bilo tuljenje, a to me ni strašilo, saj sem si mislil, ne bo tulil dolgo več. Pridem že precej visoko, ko zagledam neko črno stvar, ki je migala in odkoder je hudi prihajalo tuljenje. Takoj nastavim ni puno, ustrelim. Da bi videli, kako se je pošast pognala in zbežala čez pečine kakor hudi duh. Gotovo bi jo do smrti zadel, ko bi bolje videl na muho, ker bilo je strašno temno, pa

dobila je dovolj, gotovo jo najdete drugi dan poginjeno kje v gori."

„Da res, prav moško si jo naredil, vsa slava tebi", hvalijo ga osi, „koliko strahu si nas rešil, večno ti bodemo hvaležni."

A Lorenc, kteremu se je vsa ta stvar zdela neverjetna, ga pa nenadoma vpraša:

„Pavlej, kam pa si puško djal?"

„Da puška, no puška, seve puška, no to sem pa zunaj pustil, da se ohladi."

Stari pregovor pravi: Lažima kratke noge. To žalostno resnico je moral občutiti tudi naš Pavlej. Kmalu se je pokazalo, koliko je bilo na Pavlejevem junaštvu resnice. Ko je namreč ravno zadnje besede spregovoril, odprejo se vrata in v delavnico stopi Šimanov Janez, tudi delavec v papirnici, veselega obraza in s puško v roki.

„Kod pa še ti hodiš o tako poznem

času," vprašajo ga vsi radovedno, "pa še puško nosiš seboj."

"Da ravno zavoljo puške sem prišel, morda je od vas kateroga, joli poznate," in nasmejal se je hudomušno, kakor bi že vedel, da bode zadel koga s temi besedami prav hudo. Vsi stopijo bliže in ogledujejo puško samo Pavlejevi ne.

"Oh, to je Pavlejeva puška," zavpijejo vsi, "kako pa si tidо te prišel?"

"Kako, našel sem jo."

"Kje?"

"Tam v klancu malo od mosta gor."

"To skoraj ni mogoče, kje vendar Pavlej rekel, da jo je pustil zunaj pred vratmi, ko je volka streljal.

"Kaj," pravi Janez, "volka je streljal, kakšnega?"

„Ali še ne veš, da so bili volkovi tukaj?"

„Nič," rekel je Janez in se delal, kako nedolžnega, kakor bi ne vedel ničesar.

„Ti pa povemo."

Ju pravili so mu, kako je tulil v Gavjeh volk, kako je Luzzatti-ja nagnalo, kako so se bali in trepetali, kako se je Pavlej ojunačil ter šel s puško proti volku in strelil na njega, da je dobil dosti. A še niso vsega dopovedali, ko se začne smejati Janez na vso moč.

„Oh vi lahkoverne ži, da ste se dali tako oslepariti, in zdaj je tudi meni vse jasno, kdo je bil tisti junak, ki je šel volku naproti, ha, ha, ha."

Ju smejal se je, da se je kar tresel na celem životu.

„Toda povedati vam moram, da bodete vse zvedeli, kako se je to zgodilo."

Silno radovedni obstopili so

vsi faneza ter ga poslušali.

Začel je pripovedovati blizu takole.

Ko ste se namreč na večer pogovarjali o volku, sem to slišal tudi jaz in mislil sem si, čakaj, danes vam pa naredim malu strahu, da se boste spominjali te noči. Vzel sem železen lonec, na dnu sem ga prebil ter skoz luknjo napel surovo svinjsko kožo. V kožo sem naredil luknjico in skoz to potegnil močno nasmoljeno dreto. In če se potegne dreta sem in tja, tako daje to glasove, ki so enaki tuljenju volkov. Sto pripravo sem šel v Gavje, da bi tem lažje verjeli, da so volkovi, ker je Tičan zvečer rekel, da ga je tam slišal zvečer. Na in vi ste res verjeli, da je to volk. Videl sem tudi, kako se je približal črez nekaj časa nekdo v mojo bližino. Bil je tedaj Luzzatti,

kakor ste mi povedali. Jaz to zapazim, in letim proti njemu in blačim še močneje na dreto. In bolj ko sem vlačil, strašnejši je bil glas. In videl sem, kako jo je popihal, slišal sem, kako je upil, jaz pa sem se smejal, da sem skoraj poknil. Čakal sem nekaj časa, hotel, da bi še kdo prišel. In res, že vidim, kako se bliža moška oseba onemu kraju, kjer sem bil jaz skrit. Bilo je tudi videti, kakor bi nesel nekaj v roki. Aha, si mislim, ta misli celo s puško name, in reč se mi je zdela malo nevarna. Drugačne pomoči nisem vedel, kakor da predrzneža prav prestrašim. In posrečilo se mi je. S tuljenjem malo poncham, a le malo. Precej na to potegnem dreto še močneje, a bolj ko sem vlačil, grše se je zadiralo. In vspeh tega je bil, da jo je moj zasledovalec prav hitro popihal. Vrgel je puško od sebe in letel, kar so mu noge dale. Jaz pa za njim, vedno tuleč.

Pograbil sem njegovo puško ter ustrelil, da bi mu še pomnožil strah. Kako je skočil, kakor kakšen zaje in upil, kakor bi ga drl. Razumel sem med drugim tudi sledeče besede:

Pober se od tod peklenska pošast,
Saj nimaš do mene nobene oblast.

Klical je vse svetnike na pomoč in Bog ve še kaj. V nekaj skokih je bil pri vratih. Jaz pa sem stopil za vrata in poslušal, kaj bode zdaj storil. Jaz pa sem stopil za vrata in poslušal, kaj bode zdaj storil. Slišal sem, kako se je bahal. Ta drznost me je vjezila in sklenil sem, povedati Vam, da je resnica drugačna nego jo je naslikal naš Pavlej. Zato pa se mi je zdel ravno tisti trenutek najbolj pripraven, ko ste ga prašali po njegovi puški.

„Da res, prav dobro si jo izpeljal,"

pritrdili so mu vsi, „prav za prav bi imeli biti hudi na te, ker si nas tako prestrašil, ker si pa tako dobro posvetil Pavleju, ki nas je še ravno prej vse skupaj imenoval strahopetne babe, ti bodi odpuščeno."

„Da, kje pa je Pavlej," spomnili so se zdaj nekteri in gledali okrog, „naj se nam še nalaže, kako je volka drl."

Toda Pavlej, ki je takoj čutil, da se zbira huda nevihta nad njegovo glavo, je pobral šila in kopita in se skril. Šele proti jutru je prišel na dan. Klobuk je imel potegnjen globoko na oči, da mu skoraj ni bilo mogoče pogledati v obraz. Kako so ga zbadali, to si mi di lahko vsak sam, in gotovo bi ne hotel nihče tičati v njegovi koži, kajti bilo mu je včasih tako, da si je želel, da bi gakar zemlja požrla na mestu. Mislim, da mu je prešlo tudi od tedaj za vselej veselje, da bi še šel kedaj volka ubijat.

To so bili tedaj, dragi bralec, volkovi na Reberci, ki so tako strašno tulili, in radi katerih so prestali ubogi delavci toliko strahu, čeprav se je popred marsikateri bahal, da ima dovolj korajže. Izmed vseh je imel največjo Pavlej, a kljub temu se je tisto noč tudi on naučil kozjic molitvic.

Železnica pod Reberco.

1899

Kaj pa že zopet o tej Reberci, menda nikdar ne bo konca in kraja teh stvarij, ki se tam godijo. Kaj bodo še ose ugnali v tisti lukuji, na to sem res radoveden. Zdaj hočejo celo „eisenbon" imeti. To bo prava stvar, menda so res našli zaklad, da bodo vozili cekine v daljni svet, ali pa so toliko volkov pobili, da bodo izvažali kože.

No, dragi bralec, tukaj se ni treba čuditi in šaliti, kar je, pa je „eisenbon bo šel in mora iti.

„Eisenbon, eisenbon", to je zdaj glasilo, ki se razlega tu okoli od ust do ust. Vendar smo ga dobili enkrat, tako dolgo smo čakali nanj, da je še marsikateri šel prej v krtovo deželo ali pa da je že postal vessiv, tako gre govorica povsod, bodisi v krčmi ali doma ali pa pred cerkvijo, ko

grejo ljudje od božje službe, da še v sanjah jim je piskal „lukamatija" po glavi.

Res, nekaj posebnega bo ta železnica za ta kraj, kar si ne more vsak kar tako napraviti. To bode pa tudi žvoljenje na tej železnici, da se Bogu usmili, e, mislim reči, da ga ne bo na nobeni železnici takšnega kakor ravno tukaj.

Gotovo si je že marsikdo ubijal glavo, kako bo kaj tedaj, ko bode žvizgal lukamatija iz Sinčevasi mimo Reberce v Železno Kaplo. Poglejmo tedaj malo naprej v prihodnjost, kaj se bo moglo vse pripetiti.

Slišal sem, da bodo imeli vsi kmetje v okolici, koder bo šla železnica, na tisti dan, ko se bode prvokrat pripeljal lukamatija, zapovedan praznik, da nobeden ne bo smel delati. Tako vsaj so rekli

Urbanov oče, ki so samega veselja, da so vsaj dočakali železnico, obljubili še povrh vsakemu poslu novo obleko in tudi vina mora biti tedaj, da se bode kar raz mizo cedilo.

Dro marsikateremu se bo kaj čudno zdelo, kaj da vendar žene vlak, ko ni nobenega konja, ki bi vse te vozove vlekel. In če mu bode tudi kdo razložil, da to žene slap, ne bode vrjel.

„Boži, ne pravi mi takšnih neumnostij, slap bode to gonil, zlodej; kaj drugega že ne, ali ne vidiš, kako se kadi iz tistega piskra tam spredaj, tam pač vse toste kuha, ki so se mu vsedli na voz. Jaz mu že ne grem na limanice, sem do sedaj hodil peš v kaplo, pa še bom, zlodej me pa ne bode pekel," in prekrižal se bode pred njim, da bi ga morebiti mimogrede ne pograbil.

„Saj res, očka, bog nas reši te pošasti;

pritrdila mu bode stara ženka, „kam se ješe privlekla, zlodeju se mora pač slabo goditi, da si ne upa več kaj dobiti kakor še tukaj.

„Jaz pa mislim," oglasil se bode tretji, „da ni nič drugega v tem vozu kakor sami coperniki ni copernice, ki se tu pripravljajo, da bodo zleteli v oblake in delali točo. Bog nas varuj, zdaj bode pa vsako leto vse drobno, to imamo od tega, še vsi bomo lakote poginili."

Tako bode tarnjal marsikdo in se z grozo obrnil preč, ko mu bode prižvižgal vlak nasproti.

„Kako žvižga samega veselja," si bode mislil, „ko se jih je zopet nabral v Železni kapli, da jih bode pekel. Mboge sirote, čemu ste pa tako abotni, da se mu vsedete v tiste hišice, zdaj vas bodo

pa mrcvarili, da bo joj.

Pod Reberco, kjer bode ravno šla železnica, se pase živina. Tako se bode mogoče tudi pripetilo, da se ustavi kak junec na železno progo in bode radovedno gledal, ko se mu bode približevala črna pošast. Ju vstopil se bo koraški misleč si, tebi pa se še ne umaknem. Kaj tedaj začeti? Junec se ne gane z mesta, vlak prihaja vedno bližje. Jeden mora jenjati, ker drugače je nesreča, in vedoma tudi ne bodo hoteli ljudje povoziti živine, zato jim ne bode ostalo drugega kakor ustaviti vlak misleč si: Pametnejši jenja neumnemu, dokler ne bodo pregnali junca, da se bodo zopet mogli voziti naprej.

Posebno veseli bodo nove železnice reberški otroci, ki morajo hoditi celo uro daleč v kaplo v šolo. Kakor je že povsod navada, da se obešajo otroci zadaj na

na voz, da ima voznik z njimi vča-
si največje težave, tako bodo poskuša-
li poredni reberški šolarji to tudi
pri železnici. A stakniti jo morejo
tako, kakor v nekem drugem kra-
ju, kjer jih je uljudni sprevodnik
povabil, da naj se vsedejo. Otrokom
je to ugajalo. Toda zato so jo pošte-
no skupili. Ker je obče znano, da
take železnice vozijo z polževo nag-
lostjo, so vsi otroci prepozno pri-
hajali v šolo, kar se je učitelju
čudno zdelo, ker so prej prihajali
vedno redno. Ubijal si je v glavo, kaj
more biti temu vzrok, a nazaduje
je vendar zvedel, da se vozijo otroci
po železnici. Zaprl jih je prav pošte-
no, da bi si zapomnili, kdaj so
se vozili po železnici. Ko so šli
drugi dan v šolo, jih je sprevod-
nik zopet povabil, da naj se vse-
dejo na vlak. A tedaj bi jih naj

slišal. Kakor iz enega grla so vsi zavpili: Tega pa že ne več, mi moramo hiteti, da šole ne zamudimo, drugače nas učitelj zopet zapre kakor včeraj. Ju leteli so dalje in pustili vlak daleč za seboj!

Od Sinčevasi sem pa do Reberce more solnce po letu prav gorko pripekati. Nič ni torej bolj umljivo kakor to, da bode mučila strašna žeja vse ljudi, ki bodo imeli na vlaku opraviti. Od nekdaj pa je že tako, da stojijo ob cestah gostilne, da ni treba kreniti utrujenemu popotniku daleč v stran, če si hoče odmočiti zasušeno grlo. Tako stoji tudi pod Reberco že od davnih časov Kreucbirtova gostilna, mimo ktere bode prav blizu peljala železnica.

Skušnjava je velika in tako se bo tudi moglo pripetiti, da bodo ustavili sredi vožnje vlak, ter malo pogledali h Kreucbirtu, kjer Bog roko

von moli, da si ga pervoščijo par vročov. Popotniki pa bodo ostali v kupeju ali pa tudi sledili vzgledu drugih. In tedaj se bo brž kone tudi zgodilo kakor nekje, kjer je strojevodjo mučila vedno strašna žeja. Ko je bila nekoč posebno velika vročina, so se ustavili vsi kakor navadno pred gostilno ter malo pokukali noter. Ker so se vsi pokrepčali in spravljali strojevodjo, da bi jo odrinili. A ta ni imel posebnega veselja za to, ampak vkazal je:

„Natakarica, še en liter, dame še obsedimo malo tukaj, saj brez mene se tako ne morete poljáti dalje.“

In hočeš, nočeš, so morali posedeti tudi še drugi, dokler se ni strojevodja pošteno pokrepčal. Drugokrat so se zopet ustavili pred gostilno. In dan je bil postno umeriten. Bil je namreč sprevod

niko gost. Že medpotoma so ga obdelovali, da mora plačati v gostilni, kjer so se navadno ustavili med vožnjo, par bitrov za gost. Pa res, sprevodnik je bil dobre volje, ker je dobil kmalu od popotnikov veliko napitnine, in je obljubil, da bo nekaj plačal. Umevno je, da so se ob kaj zanimivi priložnosti malo dalje pomudili, ker je šlo zastonj. Pridno so pili, posebno strojevodja je veliko vlival vase, kakor bi moral pogasiti veliki požar. Nazadnje se vendarle vzdignejo in v eni kolpi drvijo so se vsi proti vlaku, da bi se peljali dalje. A ko pridejo kjer, vidijo, da strojevodje ni nikjer.

„Kje pa je strojevodja", popraševali so nekteri sem in tja, „brez njega se ne moremo peljati dalje.

„Bo že prišel, morebiti ima še kaj opraviti," tolažili so se drugi.

Nazadnje je vendar začelo vse skrbeti, kam je zašel, letali so v gostilno nazaj in gled, tu je bil kmalu strojevodja. A kje? Pod mizo je ležal

kakor je bil dolg in širok ter glasno smrčal. V veselju prej niso zapazili, ko so napivali sprevodniku, da je smuknil strojevodja vsled teže litrov, ki jih je že danes povžil, pod mizo ter tam zaspal. Zdramili so ga ter vlekli na vlak. Le počasi so ga mogli spraviti toliko k pameti, da je mogel zopet voziti dalje.

Na sv. Šimana dan je semenj v Kapli. Vsako leto žene Vresnikov lekšej svojo ljubo kozico na sejm, da bi jo prodal ali za boljšo zamenjal. Tedaj se more tudi njemu pripetiti, kakor onemu, ki je tudi gnal kozo na semenj v bližni trg. Prišel je ravno mimo postaje, ko se pripelje vlak, ki je vozil navadno jako počasno.

„Glej," si misli, „tu se lahko vsedem gor, pa mi vsaj hoditi ne bo treba. Toda kam s kozico? A že vem, zadaj jo bom privezal, da bo za vozom

capljala, jaz pa se vsedem na voz."

Rekši prveže Kozico zadaj, sam pa se je vsedel na vlak. A kakor bi se le še sedaj spomnil strojevodja, da je v trgu semenj, da bode danes marsikaj pogledati, začel je naenkrat prav hitro voziti. A ravno to je bilo za našo Kozico usodepolno. Spočetka je še tekala za vozom, a pozneje je upešala, padla je na tla, a vrv jo je vlekla za seboj. Nekoliko časa molila je še jezik, a potem se je zadavila. Ko v trgu obstojijo, izstopi možiček, da bi odvezal svojo Kozico, toda v njegov največji strah bila je koza mrtva in osa razmesarjena.

„Oh, ti moja Kozica," jadikoval je, „kaj sem vendar naredil, o ti buča nemuna, zdaj pa imam, ne bo denarja, ne mleka, ti preklicani „eisenbon" da bi te primaruha, si mojo Kozico vzel, kdo mi bode pa mleko dajal, morda ti, pošast črna, oh jojmene, moja uboga Kozica, kaj bom brez tebe."

Tako je vzdihoval in tarnal, ljudje pa, ki so se tam okoli zbrali, so se smejali. Spravil je svojo kozo, kolikor je je še ostalo, v žakelj, ter šel ves potrt domu. Hoteli so gamenda še kaznovati, ker je tako trpinčil živino, a prizanesli so mu, glede na to, da si ni mogel misliti, da bode vozil vlak danes tako hitro.

Pa je že pri vsaki reči smola. Ju tako more biti tudi pri tej železnici. Zgodilo se je namreč enkrat, da se je vsedel na neki postaji neki krojač v kupej, menda mu je bilo Peter ime. Zadostoval je ravno zahtevani teži vseh krojačev, ki znaša menda pet in štirideset kil, pa, kakor so mi pravili pozneje, jih je imel še nekaj manj. Toliko težki krojaček vsedel se je tedaj na vlak hoteč si kupiti v bližnjem trgu

nekoliko sukuja. Usoda je hotela, da se ni usedel naš Peterček ravno na sredo voza, ampak malo na stran in ta slučaj je bil za cel vlak osodepolu. Ker je bil voz na jedni strani vsled Krojačeve osebe bolj težak, se je prevrgel kar na enkrat sredi vožuje in potegnil še druge vozove seboj. Seve, misliti si morete, kakšen strah je prevzel vse, koliko truda je bilo, prej da so vozove spravili kvišku. K sreči se nič ni pripetilo, Krojaček je zlezel pri oknu ven ter jo hitro popihal kakor zajc, ker vedel je dobro, da bi ga kaznovali, ko je vendar zapisano v osakem vozu, da se sme sedeti samo na sredi, ker se lahko drugače voz prevrne.

Vse drugačna bo tudi prihodnjost za kapelske beračice. Prej so morale hoditi peš na polje beračit. Sedaj bode

drugače. Vsedle se bodo na železnico in hajdi ven na polje. In ko bodo zopet dovolj nabrale, se bodo postavile s svojimi koši po postajah kakor zajci v zelniku ter zlezle v vlak in kmalu bodo doma. To bode življenje!

Tudi se ni treba nobenemu bati, da bi zgubil vozeč se po tej železnici svoj klobuk, če tudi mu ga veter z glave popihne. Lahko more storiti tako kakor oni, ki mu je tudi veter vzel klobuk. Stopil je namreč čisto počasno iz voza ter šel iskat klobuk. Ko ga je našel, stopal je počasno za vlakom in ga došel, prečno se je ta pripeljal do postaje.

Hudomušni so pa tudi ljudje, to je že stara stvar na svetu.

Tako je nekdo trdil, da se bo nova železnica jako hitro vozila. V dokaz navedel je sledeče. Ako se bo kdo vračajoč se z semnja v

Velikovcu obril in se vsedel v Sinčivasi na vlak, ki se pelje proti kapli, tako mu bo izstopiošemu v kapli že zopet brada zrasla.

Nekdo drugi je celo trdil, da ako bodo v Sinčivasi naložili teleta za semenj v Železni kapli, bodo, ko se pripeljejo do zadaje postaje, že celi junci stopali iz vagonov.

Take in še druge reči se bodo godile na novi železnici. Ni pa treba misliti, da bi hotel s tem pokazati svojo nevoljo nad tem, da se bo zidala. Hotel sem samo povedati, kako se včasih more zgoditi navadno pri takih stvarch kakor bo ta železnica. Imela bo tudi svojo korist, posebno bo dobra za Reberčane, posebno v tem oziru, da bodo mogli, ako jih zopet strašijo volkovi, poslati po celo kompanijo vojakov v Celovec, da ne bode treba prestati hbogim Reberčanom zopet toliko strahu kakor nekdaj.

———— . ————

Iz počitnic.

(1898.)

Vse mine na svetu in bodi še tako hudo, kajti mučni stalnega na zemlji. Ju tako je prišel tudi zame čas, ko sem srečno dovršil gimnazijske študije. Kakšno je to veselje, občutil bo vsak sam po svojem, zatorej vam nočem opisovati dalje teh čutov.

Po dokončanem delu je dobro počivati in se razvedriti. Najbolje razvedrilo pa se je meni zdelo potovanje. Priložnost je bila. Podal jsem sem bil na novo mašo gospoda Trepala v Rovtah na Kranjskem. Dogovoril sem se z dvema bogoslovcema, katerih dom je blizu štajerske dežele sam pri Lpodnjem Dravogradu nekje, da potujemo skupno na Kranjsko.

Prišla sta o določenem času, iz

česar sklepam, da morata biti ja-
ko natančna v vseh svojih poslih.

Vreme ravno ni bilo ugodno,
kajti lilo je iz neba, kakor iz vedra,
a to nas ni oplašilo, vzdignili
smo se ob kakih doch popoldne
ter korakali najboljše volje proti
Železni Kapli. Razkazoval sem
svojima tovarišema razne zna-
menitosti, ki se vidijo ob obeh
strauch ceste, prej da prideš
v Kaplo, tako turško glavo,
ostanke vislie iz srednjega
veka, judovsko in glavo pe-
seglavca in trdnjavo, odkoder
so nekdaj hrabri Kapelčani
pošegetali marsikterega Turka,
da je z postrvmi vred plaval
proti Dravi. Od jednournega
hoda in od mnogega besedičenja
so nam postala grla suha in zato
smo jo zavili kar „stante pede" v
gostilno. Pri dobrem vinu in klo-
basah smo se pošteno okrepčali

za daljno pot, kajti mislili smo še ta dan priti črez Jezerski vrh na Jezersko. Že smo posegli po svojih mošnjah, da bi plačali, seve, prav lahko nam to ni bilo, ker dijak in bogoslovec sta zmerom v tistem položaju, da je mošnja bolj suha kakor debela. Ker je bil pa potomec nekdanjih grških bogov med to deteljico, namreč Zevs iun. (mene imenovali so v gimnaziji sošolci Zevsa) je nam bila sreča mila, kajti v tem kritičnem položaju se je pokazal kaplan, ki se je razveselil nas videti. Kramljali smo veselo, a tudi vinca še dokaj popili, no, in nazaduje nam ni bilo nič treba mošnje prazniti, ker vse poravnal je dobrotni kaplan. Posnemanja vreden vzgled vsem bodočim kaplanom, ozvroma župnikom. Dobili smo v tej gostilni še lepih šopkov in tako okrašeni smo korakali junaško skoz Železno kaplo

Urno smo korakali naprej in reči moram, nikdar še nisem tako hitro prišel na Jezerski vrh kakor takrat. Seve, vino nam je dajalo moč in vesele volje smo tudi bili.

Stoprav na Jezerskem vrhu smo se oddahnili. Temnilo se je že in od jezerske strani je donel zvon oznanjajoč „Zdravo Marijo". Milo in otožno so se razlegali glasovi okrog po gorah in nehote se je vsak zamislil. Spomnil sem se vseh iz časov, odkar sem zadnjič stal tukaj in do sedaj. Neka tiha otožnost se me je polastila, ko sem se spomnil, kako se je marsikaj spremenilo in da je bilo tedaj drugače kakor je sedaj. Toda čemu to? Je že v človeškem življenju tako, srce upa in hrepeni, ali se pa tudi vse uresniči, kdo to ve? Marsikaj se predrugači, marsičemu se moramo odreči,

kar nam je bilo najljubše in udati se moramo v to, kar je nam naklonila useda.

Odzvonilo je. Padati je začel dež, zato smo se podviznili, da bi tem prej bili pod streho. V četrt ure smo dosegli Štularjevo gostilno. Znana bode že marsikomu zaradi izvanredne gostoljubnosti prijazne gostilničarke. Dijaki in bogoslovci plačujejo tam le malo ali celo nič za izvrstno postrežbo. Ker sem bil že od prejšnih let tam znan, krenil sem s svojima tovarišema tudi sedaj sem.

V prijazni sobici pri dobrem vinu in izvrstni večerji smo kmalu pozabili na ves trud, kajti jezerski vrh je hud in mnogo srag pade z obličja, predno dosežeš vrh. Zraven nas je zabavala gostilničarka, značajna Slovenka, z dovtipnimi govori izvrstno, tako, da nam je le prehitro potekel čas.

Slučajno so bile že vse postelje

oddane, zato smo morali prenočiti v drugi hiši, ki je stala blizu gostilne. Ko se zjutraj prebudim, sem čutil silno žejo, zato uzamem kozarec in se napijem vode pripravljene za umivanje. A kako se začudim, ko okusim, da je to kisla voda. Povem to svojima prijateljema, a ona mi nista verjela in je tudi nista pokusila, misleč, da hočem z njima uganjati burke. Stoprav, ko sta poprašala gospodinjo, in je ona pritrdila, šta še le verjela. Gospodinja je namreč hotela narediti izjemo in je dala to vodo, ker je pri hiši tak studence.

„No, sva se vsaj enkrat v kisli vodi umivala", sta rekla ta dva neverna Tomaža, „le škoda, da se je nisva pošteno napila".

Ko smo se še v gostilni pri Štularju malo pomudili, zahtevali smo račun, ali kakor po navadi smo plačali le kaj malega, da niti imena ni vredno.

„Ko bodete duhovniki, pa tedaj več," rekla je prijazna Štularca, „pa dobro se imejte na potu, sicer imate do Kranja še lep kos pota, toda korajža velja".

Medpotoma smo se oglasili iz radovednosti še v gostilni kazino po imenu

last vrlega našega deželnega poslanca franca Muri-ja. Vsedli smo se v verando, odkoder je krasen razgled na Grintovec, Kočno, Skuto, Jezerski vrh in druge veličastne gore. Krasna je lega, posebno po letu je tukaj kaj prijetno, zato pa prihaja tudi mnogo tujcev sem, posebno iz Trsta. Zabeležili smo se tudi mi v knjigo za tujce, kjer sem našel tudi sledečo kitico:

Qui sono stati,
Tre santi fratri
Hanno bevuto di vino
Nella casa di: Kasino.

Pot od Jezerskega je jako dolgočasna, ker se vije med samimi gorami dol proti Kokri, zraven ceste pa bobni Kokra. Pridemo do neke hiše. Na strehi sedelo je nekaj golobov. Ko smo bili že precej daleč odtod, reče eden mojih tovarišev: „Deset golobov je sedelo na strehi." „Ne, devet jih je bilo," pravi drugi

„Nikdar," ugovarjam jaz, „samo osem jih je bilo."

„Pa jih gremo štet."

Ju vrnili smo se, a ko pridemo do hiše, ni bilo nobenega goloba več, vsi so odleteli, mi pa smo odšli z dolgim nosom.

Prišli smo do Kranjske meje, kjer bi imeli stopiti na Kranjsko zemljo.

„To moramo bolj originalno narediti," pravim jaz, „da bomo mogli povedati, kako smo prišli črez mejo." Ju rekši skočil sem črez, jednega svojih tovarišev sem nesel črez, drugi se je pa mejnikom splazil na Kranjsko, tedaj takorekoč ukradel.

Mlada Krije pač še norčava in posebno, če je človek prost, da mu ni treba sedeti pri knjigah, tedaj je dijak osch muh poln.

Dospeli smo srečno v Kranj. Kolikor smo še imeli časa, smo si ogledali Prešernov in Jenko-tov spomenik. Nek nenavaden čut te prešine na grobu teh blagih pevcev, ki sta tvoje sce

tolikokrat navdušila za misli domovino, ljubo majko Slavo.

Vsedli smo se na vlak. Dobili smo več znancev, ki so tudi pelgali na novo mašo. Smejali smo se in zabavali, da skoro nismo vedeli, kdaj smo prišli v belo Ljubljano.

Kojset v Ljubljani! Kako sem bil srečen! V srodišču Slovenije, povsod slovenska govorica, kako me je to navduševalo.

Redka izjema, če slišiš na kolodvoru imenitnega gospoda slovenski govoriti, a ta govori najodličnejša gospoda milši mi maternji jezik. Zato pa morda nisem rekel zastonj, ko smo sedeli v veseli družbi pri Tirantu:

Bog živi vse Slovane
Pod streho hišne ene.

Drugi dan smo si ogledali še vse imenitnosti v mestu. Znano mi je sicer mesto Ljubljana že iz prejšnih let, a vendar sem našel še dokaj novega. Posebno

me je zanimal muzej in reči moram, kar se tiče razvrstitve in okusa v zbiranju rečij, je ljubljanski muzej daleč pred celovškim. Zanimali so me tudi različni rokopisi odličnih pisateljev in pesnikov slovenskih in neka otožnost se me je polastila, ko sem gledal Prešernov rokopis „Krst pri Savici", mislečsi, koliko lepih spisov bi se bilo še porodilo, ko bi kruta smrt ne ugrabila tako hitro našega prvaka.

Toda kam bi zašel, če bi hotel pripovedovati vse natančnosti.

Srečno smo prišli v Rovte, na kraj, kjer bi se imela obhajati nova maša. Sep kraj je to, miček razgled se odpre človeku po hribih in gorah, posebno na silnega Triglava.

Ure, ki sem jih preživel v Rovtah, smem šteti gotovo med najlepše trenutke v svojem življenju. Posebno mi je ugajalo kranjsko ljudstvo, ki ima tako nekaj posebnega na sebi, vse bolj živo in kar pove, preveva zdrav humor. Čutil sem se srečnega, posebno pa, ker sem bil med brati Slovenci, da smo se veselili kot bratje Slovenci in četudi smo prišli iz raznih krajev.

Le težko sem se ločil.

Moja dva prijatelja in spremljevalca iz Koroške dežele sta me zapustila, ker sta šla na Brezje. A dobil sem drugo družbo, namreč rojaka, svojega ljubega Reberčana.

Od Ljubljane sva se vozila po južni železnici proti Mariboru. Dolgočasna vožnja je to, le dobro, da smo se vozili z brzovlakom. Pri Zidanem mostu me je zapustil tudi moj Reberčan, ki se je peljal na drugo novo mašo na Štajersko.

Ostal sem sam. Po dolgočasni vožnji med gorami prišli smo vendar na ravno polje. Videl sem Celje, razvaline nekdanjega gradu celjskih grofov, spomnil sem se tudi Trubarja, ki je nekdaj v tem mestu služboval. Prišli smo v Maribor. Mesto mi je ugajalo. Jako lepo so videti tudi mnogoštevilni vinogradi po hribih in vinske kleti, katerih bele stene so odsevale kaj lepo v zlatem solnčnem garu. Le škoda, da nisem imel priložnosti si bolj ogledati mesta, ker kmalu sem se

moral odpeljati z vlakom proti koroški deželi. Veselil sem se že, da bom kmalu doma, kajti tukaj sem bil sam in tudi sem se že naveličal dolge vožnje. Že med vožnjo so pokrili črni oblaki nebo in huda nevihta je pretila. Prišel sem v Sinčovas, kjer sem izstopil.

A ni sreče brez nesreče in tako je bilo tudi še meni namenjeno od „fatum"-a, ki je menda še črez bogove, tedaj tudi nad menoj, da sem imel še smolo.

Med potoma doletela me je huda nevihta. Razpel sem svoj dežnik, a glej, potegne hud veter in naenkrat mi obrne dežnik. Spočetka sem ga nepremično gledal, in nisem vedel, kaj bi rekel. A tu se spomnim na neko sliko iz: „Fliegende Blätter" pod napisom: „Wenns Mailüfterl säusels", kjer se je nekomu ravno tako godilo kakor zdaj meni, premagal me je smeh, posebno, ko sem videl, kako so molela rebra od dežnika kakor igle od ježa. Poravnal

sem svoj dežnik, koliker je bilo mogoče, a razpeti ga nisem mogel več. Hočeš, nočeš sem bil brez usmiljenja izpostavljen hudi plohi. Ju tedaj sem se spomnil na oni dovtip iz Kovto solucu in luni in rekel sem pri sebi: Da kdo ob dežu nima dežnika pri sebi, „dos ist noch gor nix", ali da ima kdo ob dežju dežnik pri sebi kakor jaz in ga ne more razpeti, „no, olle Ehr".

Dobro, da sem prišel ~~kmalu~~ do vasi, kjer sem takoj krenil v gostilno, češ, če sem moker od zunaj, naj sem še od znotraj.

Storil se je že mrak, ko sem se napotil proti domu še kakih dveh ur hoda. Urno sem hodil, kajti hotel sem biti isti dan doma, ker prihoduji dan je bil moj god in tega bi vendar rad obhajal doma. Storila se je temna noč, da skoraj pota nisem videl. Le kedar se je zabliskalo, sem videl za trenutek svojo okolico.

Bil sem že blizu doma. Šel sem skoz majhen gozdič, ko mi naenkrat vzame veja klobuk. „No tega, mi je bilo še treba, sem si mislil, danes je pa že smola. Ju iskal sem, a vse zastonj. Kaj početi?

Užigalic nisem imel, kako si naj pomagam?

A čemu sem Zeus, sem si mislil, zabliskam in pomagano je. Juglej, strašno se je posvetilo v tem hipu in tu zagledam tudi svoj klobuk. Vesel, da sem ga zopet našel, hitel sem domu.

Utrujen od potovanja sem se ulegel ter kmalu sladko zaspal, a v sanjah so mi stopili marsikteri dogodki iz mojega potovanja pred oči, zadnja podoba je bila tudi o pohabljenem dežniku in pri tem sem se tudi vzbudil.

Spominjal sem se le prenogosto na vesele ure, ktere sem preživel v tem času in tudi zdaj mi uhaja spomin na one čase in mislim si, bodo se šeli povrnili taki trenutki, v kterih bom tako vesel in srečen kakor nekdaj.

———— . ————

Zaklad na hribu sv. Heme.

1899

V podjunski dolini je hrib sv. Heme ali Rozalije. Na tem hribu stoji majhna cerkvica in nekoliko od cerkve je votlina, v kateri leži kip sv. Rozalije, h kteri pohiti po letu pobožno slovensko ljudstvo iz okolice. V votlini je zvon in ljudje so te vere, da kakor daleč seže glas zvona, tako daleč nima hudi hudi duh oblasti do človeka, ko umira. Iz votline izvira bister studenec, ki ima po mnenju ljudstva zdravilno moč.

Znan je ta hrib posebno v ljudski govorici. Tukaj ležijo zakopani neizmerno veliki zakladi. O tem vam naj povem dve pravljici.

I.

Nek mož iz bližnje vasi je hodil drvarit na tisti hrib. Neki ponedeljek,

ko je odšel na delo, zboli mu žena. Sredi tedna mora domu. Ko stopa črez hrib ravno mimo cerkve in je zvonilo večernico, vidi pred seboj brleti modro luč. Sprva ga spreleti strah, a vendar se ohrabri, stopi bližje in tu vidi tri sode starih srebrnjakov. Ju zdi se mu, kakor bi slišal glas, ki mu pravi: Uzemi iz vsakega soda jedno prgišče, in to ponavljaj vsak večer, dokler boš videl brleti modro luč.

Mož stori, kakor mu je bilo rečeno. Prišel je odslej vsak dan in jemal srebrnjake iz soda.

Bilo pa je neko sobotо in v bližnji vasi bi imelo biti prihodnji dan cerkveno godovanje. Ker je mislil mož podati se z družino tja, hotel je danes uzeti tudi za nedeljo. Uzel je torej najprej za ta dan, ko pa hoče storiti to tudi za prihodnji, navstane strašen vihar, sliši se močen pok in sodje napolnjeni s srebrnjaki so izginili za vselej.

II.

Nekdaj je pasel ondi mlad pastir. Po svoji pastirski navadi je žvižgal in prepeval, da se je veselo razlegalo okrog.

V tem zadoni večerni zvon, pastir pobožno pomoli in hoče gnati svojo čredo domu. Kar zagleda pred seboj lepo devo, ki mu reče: Bi me li hotel rešiti, zdihujem v sužnosti in ni rešitelja?

Ju faut spregovori ves prestrašen:

Ju kaj moram storiti..?

Nato pravi deva:

Ko bode jutre odzvonilo večernico, čakaj me tukaj. Prikazala se bodem v podobi kače in te poljubljala, a ti se ne umakni, če ostaneš stanoviten, me rešiš in ti postaneš jako srečen.

Silno težko je čakal deček prihodnjega večera. Vendar se naredi mrak in zopet zadoni večerni zvon. V tem se prikaže kača, ki leze k fantu in ga poljubuje najprej po podplatih, kolenih, prsih, a ko ga hoče poljubiti na usta, tedaj se zgrozi fantu in se umakne.

A v tem hipu se prikaže deva in mu reče z žalostnim glasom:

Zakaj nisi bil stanoviten, le trenutek bi še potrpel in rešena bi bila,

kipa bi bil dobil v plačilo velik zaklad. A kako moramo čakati še dolgo, dolgo let na rešitelja.

In zakrije si obraz in zgine.

Velikokrat je čakal žalosten pastirček pri cerkvi, ko je zvonilo večernico, upajoč, da se mu prikaže ona lepa deca, a mi je videl nikdar več.

Zakleta deklica.

1899

V starodavnem času stal je med sv. Štefanom in Šmohorom v ziljski dolini lep grad. Bil je last lepe grofice, ki je pa bila vsled svoje lepote in svojega bogastva tudi jako ponosna. Vsi mladi gospodje iz zilske doline so jo hodili snubit, a nobeden ji ni ugajal, nobenemu ni hotela dati roke. Sorodniki so jej svetovali, da naj se omoži, ker čas hitro mine in z njim tudi mladost in lepota in da naj ne izbira toliko, kajti star pregovor pravi: katera veliko izbira, nazadnje še pobira.

A vse zastonj, mlada grofica si je delala iz vseh norce in postajala je dan na dan preozetnejši.

„Kaj vendar misliš," pravi njena

leta, „kakšen pa mora biti tisti, ki bode našel milost v Tvojih očeh?“

Mlada grofica odgovori v svoji ošabnosti:

„Res, mi nobeden še ni ugajal, toda, če pride tak Kakoršnega si želim, mu podam roko in s tem tudi vse premoženje.“

„Oh, da bi le prišel,“ vzdihnila je teta, „toda povej mi, kak bi moral biti, da bi ti bil po volji?“

„Moj okus ni slab,“ pravi ošabna deklica, „lep mora biti, kakor kri in mleko njegovo lice, imeti mora črne lase in žareče oči, zeleno obleko in zelen klobuk in prijezditi mora na belem konju. Če pride tak, hočem se še jutri poročiti z njim.“

In glej, tako drugi dan prijezdil je lep in mlad gospod na belem konju, oblečen v zeleno obleko, in zelen klobuk je pokrival njegove lase, ki so bili črni kakor ogelj.

Ko je prijezdil pred grad, se je

sprehajala grofica ravno po vrtu. Zagledavši mladega gospoda, se je malo začudila, a ker jo ta prijazno pozdravi, ni mogla drugače kakor odzdraviti in peljati v grad. Ju lepi gost ji pripoveduje, da je že toliko slišal o njeni lepoti in drugih lepih lastnostih, da je moral priti in se prepričati o vsem tem. Povedal ji je tudi, da je bogat posestnik velikanske graščine Starhant.

„Da, draga gospica," pravi nazaduje, „dolgo sem že mislil se oženiti, toda nisem mogel najti ženske, kakoršno si želi moje srce, danes pa se mi je posrečilo, ko sem zagledal vas, zato sem prepričan, da me morete le vi osrečiti."

Ju prosil jo je, da naj ga usliši in mu poda roko. Ju uslišan je bil, nesrečnica mu je podala roko in od tistega trenutka je bila tudi v njegovi oblasti. Še tisti dan je naznanila vsem svojim prijateljem

in zaročenca, da bodo jutri njena zaroka in da naj pridejo v njen grad.

Grofica se je na dan njene zaroke kar lesketala od samih diamantov in zlata. Vodila je svojega zaročenca po vseh sobanah in mu razkazovala svoje bogastvo, tudi skrinjo zlatega in srebrnega denarja mu je pokazala. Ko so se vsi gostje zbrali, predstavila jim je svojega zaročenca, nakar so slavnostno praznovali zaroko.

Med kosilom pade teti, ki je sedela graščanu grofice in njenega zaročenca, nož pod mizo. Žena se hitro pripogne in pobere nož, toda groza jo spreleti, ko vidi, da ima ženin konjsko nogo. Hitro je napravila križ in hotela še grofici povedati, da naj stori isto tako, a ženin je bil še hitrejši. Zagrabil je svojo zaročenko in jo odnesel skoz okno, seboj pa je vzel tudi tisto skrinjo z zlatom in srebrom.

Gostje so bili vsi kakor okameneli od strahu. Žveplen smrad se

je razširil po celem gradu in gostje so morali gledati, da so odnesli zdrave pete, kajti drugače bi vsi poginili. Od tistega časa pa se ni upala nobena živa duša blizu grada, ki je postal kmalu razvalina.

Od tistega časa pa, ko je zapustila grofica svoj grad in se preselila s svojim ženinom v skalnat vrh blizu beljaške planine, Starhant[1] imenovan, je hudo strašilo tam okoli, posebno ob svetih večerih se je slišal tam jok in stok, da nazaduje tudi živina ni več hotela ostati na planini. To je trajalo mnogo, mnogo let, a zaklete deklice še ni videl nihče.

Bilo je lepega poletja dan, ko je pasel mlad pastirček blizu Starhanta svoje ovce. Bil je pobožen in dober fantič, ki je kaj rad prepeval svete pesmi. Ko tako prepeva in si žvižga prav po pastirsko, zagleda naenkrat pred seboj mlado,

lepo gospo. Fantič se začudi, a gospa se mu tako sladko nasmehlja, da se je prav nič ni bal. Povabila ga je, da naj gre ž njo kvartat, a fantič pravi, da ne zna in da kart še sploh nikdar v rokah imel ni. Gospa je rekla, da ga bo že naučila, položila je karte na tla in učila pastirja kvartat. Tisti dan je pastirčku pretekel tako hitro, da ni vedel kedaj. Ker je bilo že proti večeru, se je gospa poslovila in obljubila, da drugi dan zopet pride, a samo, da o tem nikomur nič ne pove, ker drugače ne more več priti.

Od tistega časa je prihajala gospa vsak dan. Naučila je fantiča kvartati in igrala sta vsak dan, a vedno je bil pastir na zgubi. Pri tej priložnosti omeni nekdaj fantič, da bi moral že veliko zgubiti, če bi igrala za denar, na kar pravi gospa, da ne igrata za denar, ampak za nekaj drugega, zakaj, to mu bode že povedala.

Tako je minulo že več tednov, fantiču pa se je zdelo, kakor bi preteklo šele ena ura.

Nekega lepega dne, ko sta zopet sedela skupaj, je začela pripovedovati gospa fantu, da ona ni bila vedno v tem puščavskem skalovju, marveč je živela srečno doli v lepi siljski dolini, dokler se ni strašansko pregrešila v svoji prevzetnosti; od tistega časa je zaklela in mora prebivati v sivem skalovju. Povedala mu je, da je vnukinja za njo dan rešitve, da jo more rešiti le on sam in da dobi zato skrinjo zlata in srebra, ki jo je njen ženin - zlodej - vzel seboj. Bati se mu ni treba, ker zanj mi nobene nevarnosti. Ko ji fantič obljubi, da hoče storiti vse, kar mu veleva, naredila mu je kolobar, v katerega mora stopiti prihodji dan in tako dolgo ostati tam, dokler mi vsega konec; povedala

mu je tudi, da se bode spremenila vsa planina v ravno polje in ona sama se bo pripeljala v podobi velike kače v kočiji in držala ključ v gobcu, za katerega mora on prijeti in v tem trenutku bo tudi rešena, on pa jako bogat.

Ko prižene fantič drugo jutro svoje ovce, spremenila se je cela planina v ravno polje, sredi katerega se je vila bela cesta. Fant stopi takoj v kolobar in čaka, kaj se bo zgodilo. Kmalu sliši drdranje kočije in črez nekaj časa že zagleda črno kočijo in šest črnih konj, katerim je švigal iz gobca in očij žareč plamen. Fant se ostraši, in srce mu trepeče, a bil je še volje, rešiti ubogo devico, toda ko vidi v kočiji grozovito pošast, obleti ga groza in ni se upal vzeti ključa. V tem je kočija odrdrala, slišal se je še strašen jok in stok, potem pa se mu je storila tema pred očmi in ko je zopet prišel k zavesti, bilo je ose tako kakor popred, planina in skalovje.

Zakonski prepir in sprava.

1899.

Tam nekje na Koroškem je kraj, ki se ti mora vsled svoje naravne lepote dopasti, in če je pel nekoč Prešern o Bledu:

Dežela kranjska nima lepšega kraja
Kot je okoli ta, podoba raja,

bi skoraj rekel, da veljajo te besede tudi temu kraju.

Tam stoji precej visoka gora, Jerberg po imenu; odkoder se ti odpre daleč na okrog prijazen razgled. Na severovzhodu vidiš vrbsko jezero, ob katerega obalih je toliko belih letovišč; na jezeru samem pa se ziblje neštevilna množica večjih in manjših ladij. Proti jugu vidiš pod seboj prijazno dolino, obsejano z vasmi in belimi cerk-

vanji, sredi doline pa se vije bela reka, pri-
šedši iz Tirolskega kakor srebrn trak
med zelenimi travniki in rodovitnim
poljem. Na oni strani doline pa se dvi-
ga proti nebu velikanska, skalnata
stena, ki se vleče dalec proti vzhodu
takorekoč kot mogočen zid med dve-
ma deželama. Prebivalci se doline so
vsi Slovenci in četudi so naravno lo-
čeni od onih onkraj gora, so vsaj v
duhu zjedinjeni in če Nemci še koli-
kanj kričijo, če pride kdo od one stra-
ni in dežele sem, vse to jih nič ne
briga, ampak jim ravno nasprotno
vzbuja še le bolj narodno zavest.

Gora Ferberg je gosto obrašena. Na
njenem vznožju so se naselili mir-
ni Slovenci že od nekdaj. Desetnajst
gostačev je naseljenih onkraj in samo
eden Kmet. Ljudstvo si razlaga to
na ta način, da je lovec zajec okoli
Ferberga ter iskaje prenočišča na

osemnajsterih krajih kopal, a še le na devetnajstem se je vlegel črez noč. Tam, kjer je samo kopal, nastali so pozneje gostači, tam pa, kjer je spal, naselil se je kmet.

Našel bodeš tukaj zavedne Slovence, ki stojijo trdno in se ne udajo silam nemškutarskih navalov, katerim so izpostavljeni od vseh stranij. Ljudje so pridni in delavni, in četudi marsikaj trpijo, zadovoljni so s svojo usodo in to je tudi njih sreča; kajti dokler človek še nima poželjenja po čem boljšem, toliko časa bo tudi z vsem zadovoljen, kar mu previdnost božja nakloni.

Toda stojmo, ne dalje, kam smo prišli, saj se je hudoval gotovo že marsikateri, ki stanuje pod slavnim Jerbergom, da pisatelj teh vrstic na dolgo in široko razpravlja o kraju, katerega že itak pozna in da že ne

začne enkrat povesti o zakonskem prepiru in spravi, ker je gotovo radoveden, kako bi se moglo zgoditi ravno tu kaj takega. Toda oprosti dragi Ferberžan, pomisli, da do zdaj še ne vedó vsi ljudje za slavni Ferberg in da je tedaj treba, da se ljudem malo razloži, kakšen je ta kraj in kakšne so splošne razmere.

Izmed vseh osemnajsterih gostačev se pravi pri eni hiši pri Kolmanu. Kolman je eden najbližjih sosedov edinega kmeta pod Ferbergom. On je mož visoke postave, širokih pleč in močnih, žilavih rok, da bi se lahko metal z medvedom in lahko je verjeti, da je nesel enkrat dva centa blaga dve uri daleč v goro. Lahko bi se ga ustrašil, misleč, če te prime, je kar po tebi; toda njegov obraz je priljuden, da se ti takoj prikupi. Kakor je usoda kmetskega

gradstva, moral je Kolman že za mladih let hudo delati; s štirnajstim letom je šel s svojim očetom rudo kopat, ker je bilo doma premalo zaslužka, a za ves svoj trud ni dobil nič denarja ria roke ni dolgo časa nivedel, ali je denar iz usnja ali papirja. Ko je poskusil že stareji, služil je kot hlapec, dokler ni prevzel po svojem očetu malo domačijo, na kteri je začel gospodariti z vso skrbjo.

Toda bil je še sam in sam je moral skrbeti za vse. Zato pa si je hotel zbrati po besedah sv. pisma, ki pravi, da človeku ni dobro samemu biti in po starem slovenskem pregovoru, da mož samo eden hišni vogel podpira, žena pa tri; družico, ki bi mu lajšala življenje, a ki bi trudi z njim vred prenašala vse težave, ki obiščejo

človeka. Ker je bil naš Kolman čvrst fant, katerega so se bali vsi drugi fanti je daleč na okrog zavoljo moči in ker je bil priden in imel lepo urejeno, četudi majhno domačijo, dobil je hitro ljudi nevesto. Pripeljal jo je v svojo hišo in pridno sta gospodarila celih deset let. Žena je bila marljiva in tako se jima je godilo prav dobro, ne da bi kaj kalilo njunega zakonskega življenja. Prišle so sicer težave, a te sta premagala voljno, ker medsebojna ljubezen jima je olajšala vse težave; da bi se pa motilo kedaj zakonsko življenje s prepirom, se ni zgodilo celih deset let ne. Ali je že tako. Bodi nebo še tako jasno in četudi je dolgo lepo, enkrat se vendar zberejo oblaki, solnce zatemni, jame bliskati in grmeti, da je človeka groza. Ju tako je tudi na obnebju zakonskega življenja. Bodi si, da življa zakonska še tako lepa, da bi si nikdo ne mogel misliti, da bo kedaj drugače, tako se pripeti vendar, če

tudi samo enkrat, da pride prepir med-
moža in ženo in tedaj nastane straš-
na nevihta, v kateri tudi včasi uda-
ri. Ju tak slučaj se je pripetil tudi
tukaj. Kar se ni zgodilo celih let ne, to
je prišlo sedaj. Kaj pa je bilo vzrok, bode
vsakdo vprašal. Malenkost, a vendar je
bila za Kolmana in njegovo ženo tolikega
pomena.

Edini kmet pod Jerbergom je imel
sina, ki bi imel obhajati po srečno do-
vršenih bogoslovskih študijah danes
prvikrat daritev sv. maše. Od daleč in
od blizu privrela je mnogobrojna mno-
žica, ker kaj takega je za vse ljudstvo
slovesen dan, katerega so se veselili
že davno vsi in ki ostane vsem v
trajnem spominu. Bil je lep dan
— nedelja — ko je na vrhu Jerberga
daroval novomašnik prvokrat dari-
tev nove zaveze. Po končanem opravilu
zbrali so se povabljeni gostje v hiši no-
vomašnika, kjer so se vsi prav dobro

imeli. Med povabljenimi gostibil je tudi Kolman. Bil je danes plav izvrstne volje, ker tudi on se je veselil, da je dolekela taka čast njegov kraj. Bil je mož sicer vedno pameten, vina in sploh opojnih pijač ni poznal, da, imelga je od tistega časa, kar se je oženil, samo še le trikrat pod kapo, a ravno tedaj je bil najbolj kratkočasen in pravil je take šale, da je zabaval celo družbo, česar drugen sicer nikoli ni storil. Ker je bilo veselje obču, hoteli so nekateri, da bi še tudi Kolman kakero povedal, kajti mož je ugajal vsem, ki ga še niso prej poznali, zavolj njegove srčne postave in njegovega glasu, ki je donel, kakor bi pobijal po votlem sodu. Napijali so mu od vseh strani in ker je mogā to veselilo, pogledal je že zaradi tega globje v kozarec in naravna posledica temu je bila, da je postal mož židane volje.

„Zdaj je pa že naš", tako govoreč so si mencali nekateri roke, „zdaj bomo pa slišali še marsikako smešno."

In res, Kolman jih ni varal v njih nadah. Vstopil se je sredi sobe, zravnal svoje orjaško telo, pomencal si roke ter sladko se nasmejaje, kakor bi si bil svest svoje orjaške postave in svoje moči, reče k zbranim gostom:

„Zdaj pa le sem, kdor ima korajže."

Na pogumni poziv Kolmanov, ki je bil seveda le šala, začelo se je vse smejati; kajti že sama postava in njegovo kretanje je dalo temu povod. In če bi ga tako pogledal, ko je stal pred tabo kakor velikan, si se ga moral zares bati. Zatorej je pa marsikateri rekel:

„Da, dragi Kolman, s taboj naj se gre metat medved, mi imamo prerohle kosti."

Seveda je ta hvala Kolmanu ugajala, ki jo je tudi zaslužil, in

še bolj pogumen, videč, da ima vse veselje z njim, spravi se nad Štajerce in jih kliče na korajžo. Bilo je namreč med gosti tudi nekaj Štajercev, ki so prišli počastit svojega prijatelja. Kakor sploh Štajerci iz vinskih krajev, bili so prav veseli in s svojimi izbornimi dovtipi in pesmami so zabavali celo družbo. Med njimi je sedel domači učitelj rodom tudi Štajerc. Bil je mož bolj majhne postave, a tembolj je šla njegova rast na širjavo. Bil je mož veselega srca, ki je rad prepeval, in danes še posebej, ker je eden nekdanjih njegovih učencev dosegel redko čast, da je daroval prvo so mašo in pa tudi zato, ker je zopet enkrat med svojimi rojaki.

„No, vi Štajerci," zagrmi nad njimi, „le sem, da se malo premikastimo." In res, eden Štajercev vstane, da bi se meril z njim, a seve, to le na videz;

kajti ko mu je prišel blizu, je takoj zbežal na vežo, kakor bi se bal Kolmanovih rok. Seve, da je Kolman vedel, da se noče z njim tepsti, a da bi se ljudje še bolj smejali, udere jo za njim ter ga ujame v veži in ker je bil ravno velik žakelj blizu, vtakne Štajerca vanj, česar se ta tudi ni branil.

„Enega sem že podjál," pravi zmagonosno Kolman, „zdaj pa še drugi sem, ali imate kaj korajže."

In res prileti drug Štajerc, a takoj ga zgrabi Kolman in smuk, zopet v drug žakelj z njim. Oba sta ceptala v žaklju in javkala nalaši, Kolman se je pa smejal, in da bi pokazal, da je res močan, doigne oba na ramo in zanese ven na prosto in zopet nazaj v proo nadstropje, kjer jih je zopet izpustil. Burna slava in smeh je sledil temu dejanju. Napivali so mu od vseh stranij, da, oni

Štajerc, ki je bil v žaklju, je imel celo nek govor na njega.

„Glej, Kolman," pravi tedaj eden navzočih, „ko so ti gospodje tako nazdravljali, se jim moreš pa tudi zahvaliti in jim kaj govoriti."

„Da, pa kaj," odvrne Kolman ves v skrbeh, „kaj pa naj govorim, ko nisem študiran kakor vi."

„To nič ne dé," vzpodbujajo ga, „kar po svojem jo povej, tako po jerberško."

No, in Kolman še enkrat krepko potegne iz kozarca, obriše brke in zleze na splošno željo na stol, da bi bil videti še večji. Vse je postalo tiho, kajti, da bo Kolman govoril, to bo zopet kaj posebnega. In res, Kolman s svojim orjaškim glasom začne blizu tako-le:

„Nisem tako študiran kakor vi in tudi mi ne teče še jezik tako gladko, kajti preveč je še polente na njem, ki sem jo moral še pri rudarjih jesti in tudi zdaj, saj kaj boljšega sem malokedaj okusil; jaz pač koj tako po jerberško povem, moje besede leto

kakor štori dol po svetem Ferbergu, ki sem jih nedavno kopal, da bi napravil malo smolnice, ker drugače je moja ženka vedno tako huda, ker ne more napraviti ognja."

Glasen smeh sledil je tem korenitim besedam in kolman ves srečen, da so njegove besede ljudstvu toliko ugajale, nadaljuje z gromovitim glasom:

„V resnici nisem tako študiran kakor ste vi, saj tisto, kar so me nekdaj gospod učenik „lerar" naučili, to je že šlo davno po vodi, kajti moja glava je preveč okrogla, da nič ne obstoji gor, ali vendar smo pod svetim Ferbergom še ljudje, da jih je malo; mi smo kakor korenine, ki gredo skoz cel sveti Ferberg in poženejo še le na drugi strani, kjer ozelenijo. Jaz dobro vem, da so gospod učenik „lerar" dvakrat tako težki kakor

jaz, ali ko bi se pa šla metat, tako morata še dva taka učenika priti, če ne verjamete, se pa skusiva, drugače se pa še deset Štajercev ne bojim, vse jih spravim v žaklje. Meni ni nobeden drugi kos kakor samo vinski duhovi, ki me bodo danes vrgli bržkone kam za plot. In zdaj, mislim, da sem vam povedal dosti in ker nič več ne vem, samo rečem: Živijo Slovenci!"

S tem je končal Kolman svoj govor, kateremu je sledila glasna hvala in dolgotrajen smeh.

Toda na svetu je že tako. Veselje, ki ti še sedaj napolnuje srce, spremeni se kmalu v bridko žalost in veselemu smehu in petju sledijo jok in grenke ure. To je moral občutiti tudi naš Kolman. A kako?

Kolmanovi ženi, ki je bila ves čas doma, zmanjkalo je ravno ta dan slavkorja in kave in ker si je hotela privoščiti ravno na večer v proslavo tega dne one od vseh žen toliko priljubljene

ni slovljene Kave, brez Katere sploh ni miru v hiši, je poslala svojega sinčka v bližnjo vas v prodajalnico, da Kupi te reči. Fantič leti ves vesel od doma ni Ker je vedila pot ravno mimo slavnostne hiše, si ni mogel Kaj v svoji otroški radovednosti, da bi si ne pogledal, kako se tam godi, posebno Ker je vedel, da so njegov oče tudi tam. Pogleda tedaj v hišo ni Ker sliši v prvem nadstropju glasen smeh, gleti gor. Naletel pa je ravno K temu, ko je njegov oče stal na stolu ni poziv-ljal v šali učitelja na Korajžo. Fant gleda ni posluša, Kako oče govori, potem pa hitro zbeži dol, da bi vse to povedal materi, misleč, da so oče vse to menili v resnici. Pred vrat-mi ga ustavi še njegov prijatelj Jon-ček ter mu reče, ga Kaj da ga prej ni bilo, Ko so njegov oče ustaknili dva gospoda v žaklej ni jih nesli gor

v prvo nadstropje. Vse to si je fant dobro zapomnil ter letel hitro v prodajalnico, potem pa domu. Vrh tega je hotela usoda, da je videl fant, ko se je vračal, tam za vrtno ograjo ležati moža. Bil pa je že mrak in ni se moglo razločiti od daleč, kdo je. Fant pa se spomni onih očetovih besedij, ko so rekli, da jih bodo vrgli še vinski duhovi za plot, in takoj je mislil, da so oče. Bil pa je le nek berač (rekali so mu ljudje „kralj beračev"), ki je rad hodil po gostijah, pravil svojo žalostno zgodovino celo v verzih in prepeval kratkočasne pesni.

„Mama, mama," pravi fantič, „prišedši domu ves zasopljen, „kaj sem jaz videl."

„No, kaj pa", pravi mati takoj v skrbeh.

„Oh, ateja sem videl tam, ko so med osemi gospodi stali na stolu in klicali našega gospoda učitelja na korajžo in še druge gospode, mahali so z rokami, nazaduje so celo rekli, da bodo obležali še danes kje za kakim plotom in res, ko sem šel nazaj, sem jih videl,

kako so ležali raztegnjeni na dolgo in široko tam za plotom. Sosedov Tone mu je še povrh povedal, da so menda ukradli celo dvor gospoda v žakelj in jih nosili gor in dol.

„Oh, za vseh pet Kristusovih ran", vzklikne Kolmanca, „oh saj sem vedela, kaj bo, še stepel se bo – ta stara mora!" In zakrila si je obraz, omahnila na stol in bridko plakala. Nič ni kuhala sladke kave, ampak spravila se je, ko se je **storila noč**, brez večerje k počitku. Toda zaspati ni mogla. Premišljevala je besede, ki jih je slišala od fantiča in Katrin je slepo verjela, šumele so ji vedno po ušesih in v svoji priprostosti je še ose to razširila, kar je slišala in si naslikala še bolj strašno. Žu sklonila je, ko pride domu in se stegni, da mu bo naredila strašno pridigo, kakršne

še ni slišal. Ker pri tem sklepu je zaspala, da še niti slišala ni, kdaj je prišel moj dom.

Pozno je že bilo, ko so se gostje polagoma razgubljali, a vsak je ohranil ta večer v prijetnem spominu, saj ni manjkalo veselja in kratkega časa, k katerem je pripomogal ravno Kolman s svojim prisrčnim kletanjem in govorjenjem veliko. Pri slovesu so mu vsi stiskali roke in izrekli željo, da bi se še enkrat tako dobro imeli, kar je Kolmana posebno veselilo. Same dobre volje je gavriškal na potu proti domu, da je odmevalo na daleč okrog. A prišedši domu, izzul je svoje škornje ter se tiho splazil v hišo, da bi ga žena ne slišala, kdaj je prišel domu. Mirno je zaspal in sladko sanjal, kar bi se gotovo ne zgodilo, če bi vedel, kako se zbirajo črni oblaki nad njegovo glavo in da je tisti trenutek jako blizo, ko bode udarilo med strašnim gromom s pej

vedno jasnega zakonskega obnebja.

Žena je vstala že ob jutranjem svitu in videč, da mož tako sladko spi, prišla jo je strašna jeza.

„Le čakaj," se je grozila nad njim, „ti že pokažem, le veseli se."

In stem je šla ven po svojih navadnih jutranjih opravkih vedno na to misleč, kako bi mu zagolila kolj gorko.

Bil je že beli dan, ko se Kolman prebudi.

„O, ti lenuhasti Kolmanti," tako je očitoval samega sebe, „danes si jo pa malo predolgo pospegnil, zdaj pa le hitro ven, drugače me more ženka še očteti."

Hitro se napravi, pomoli, potem pa gre v hlev pokladat živini. Ko so bili vsi navadni opravki končani, gre v hišo po zajtrk, da more iti potem na polje. Kmalu pride ženka v hišo, a brez zajtrka.

„No, ljuba žena, ali mi boš kaj dala zajuterka," pravi Kolman prav dobre volje, kajti prijetni spomini na minuli dan so ga vzdržali pri najboljši volji. A namesto odgovora dobil je le togoten pogled. Hitro je spoznal, da ni vse v redu in prej dobra volja ga je kmalu minila, kajti slutil je, da ne bo nič dobrega. Vendar se ojunači in opraša ženo:

„Kaj pa je, da me tako hudo gledaš?"

In ravno tako kakor se mleko kuha in vre in vre, a popolnoma zavreti noče, če se gospodinja še toliko jezi, a naenkrat se požene in leti po celem ognjišču, ravno tako je bilo sedaj. Kakor se spusti hudournik po Jerbergu, tako se je vsula strašna ploha besedij iz ust ljube zakonske polovice blizu tako-le:

„Da, še premalo hudo sem te pogledala, ti nesnaga capina sta; sram me, je imeti takega moža, ki ne zna drugega kakor se opijaniti in razsajati. Z gospodi si se hotel tepsti, še celo gospoda

učitelja si na korajžo klical, kaj pa
misliš, buča neumna, kdo pa si
ti proti učitelju uboga sirota
in gospode si v žakelj utaknil,
da tebe naj bi utaknili noter
in te zanesli v kako sršenovo
gnezdo, bi že vedel, kako je, in še
ni dovolj, še na stol si zlezel in
tam razsajal in klobasaril svoje
neumnosti, in nazaduje, kar je
največja sramota, si obležal za
plotom. Oh, kaj moram vse doživeti,
take sramote ne prenašam, štir-
najst dnij bom šla prej v grob za-
voljo tega, kar si ti sinoči počen-
jal. Oh, moj Bog, ali je še kako poma-
gilo na svetu zoper takega človeka
kakor si ti! Še med sosede se ne
upam več, kako me bodo vsi
gledali in drugi ljudje, ki so
bili tukaj, kaj si bodo mislili...
oh kristjanska mati, tega ne pre-
stojim."

Ona zakrila si je obraz ni začela jokati. A Kalman, kakor bi ga zadela strela z jasnega neba, gledal je od zaČetka kakor nem, ne vede, odkod vse to, saj je vendar vedel, da je bila vse le šala, ni da bi za plotom ležal, to pa sploh ne. Šele po daljšem času prišel je prav k sebi in hoteč se opravičiti pravi:

„Da, saj nisem, to je vse zlagano, kdo pa to more reči?"

„Oh, pojdi, pojdi, vse je gola resnica, saj sem vse zvedela."

„Kdo, povej mi ga, jaz mu bom že pokazal."

„Da, kar na nos bi ga bom natoezla, da bi ga natepel, kakor si hotel včeraj druge."

„Jaz ne vem, da bi bil storil kaj žalega, jaz se čutim nedolžnega."

„Le hlini se, hinavec, ti nedolžen, morda bi to hotel trditi tudi sedaj, ko bi koga ubil."

„Ljuba žena, bodi no pametna in

verjemi mi", pravi Kolman milo proseč. Stopil je pred njo hoteč jo potolažiti, a tedaj jo je še le prav razkačil.

„Kaj, ti se boš okoli mene plazil in moledoval, kakor majhen psiček; proč pijanec, jaz te ne maram, kar videti te ne morem; idi, kamor hočeš, samo, da mi prideš spred očij."

A te besede so vzele tudi Kolmanu zadnjo potrpežljivost. Videč, da je vse zastonj, pravi z jezinim tresočim se glasom:

„Dobro, ker vse nič ne pomaga, in ker drugim ljudem več vrjameš, kakor meni in potem tako ravnaš z menoj, da me še videti ne moreš več, bom pa šel, toda zapomni si dobro in glej, da se ne boš kesala, ko si tako ravnala s svojim možem."

S tem zgrabi svoj klobuk in

v nekaj korakih je bil že iz sobe zaloputnivši vrata za seboj. Žena je še zavpila za njim:

„Le idi, saj te ni treba več nazaj."

Kolman je šel ves potrt od doma, sam ne vedoč kam. Nehoté ga je pripeljala pot do hiše, kjer je bilo včeraj tako veselo. Bilo je tam še nekaj gostov, ki so Kolmana pozdravili z velikim veseljem. Spoznali so pa takoj, da to ni večtisti Kolman, kakor je bil včeraj. Popraševali so ga sem in tja, kaj se je zgodilo in on je povedal, kako je žena ravnala z njim. Pri spominu na vse to, kar je moral prestati od svoje žene, storilo se je Kolmanu milo in pritekle so mu solze iz očij, ker je vedel, da trpi po nedolžnem.

Vse to je napravilo na navzoče mogočen vtis in takoj je prešinila vse ena in ista misel, da se mora ženi pojasniti, da bode zopet mir in lepo sporazumljenje med zakonskima. Bilo jih je kakih deset, ki so se napravili

na Kolmanov dom. Hoteli so imeti tudi Kolmana seboj, toda ta ni hotel iti na noben način ž njimi, ampak podal se je po robu dov v ravan in skoz gozd v bližnjo vas.

„Kdo naj govori," vprašali so korajžni zagovorniki, zakaj vedeli so, da mora biti spreten zagovornik, ki bode mogel podreti z jasnimi dokazi vse temne predsodke Kolmanove žene. Po dolgem posvetovanju bil je imenovan zagovornikom štajerski Janko, človek visoke postave in glasa mogočnega, ki ga je občudoval vsak, kdor ga je le slišal, saj se je tresla skoraj cela hiša, če je on sedel v kotu in prepeval. Pri govoru ni nikdar prišel v zadrego in tako je bil ravno on najbolj pripraven, da se krepko postavi v bran hitro se gibajočemu jeziku Kolmanove danes toliko

razjarjene žene.

Ko prideje do hiše, pride žena ravno iz kuhinje. Začudila se je, odkod nenavadni obisk, odkod toliko ni graven še neznanih ljudi. A takoj je uganila, kaj bi moglo biti in zakrila si je s predpasnikom obraz, ker jo je bilo sram, ko se je spomnila, kaj je sinoči počenjal njen mož. Janko pa se ostopi takoj pred njo, jo pozdravi in pravi:

„Zvedeli smo, kaj se je zgodilo. Vaš mož je prišel k nam danes zjutraj ves pokrit in žalosten, in ko smo ga popraševali, kaj mu je, povedal nam je vse, kako ste ga po nedolžnem ošteli. Mi pa pravimo, da to ni res, vsi vemo, da je bilo vse skupaj, kar je govoril in delal vaš mož, le nedolžna šala in da bodi on ni oblažal za plotom, ampak neki berač, ki se je še danes valjal tam okoli. Žalostno

pa je od vas, da tako ravnate s svojim možem, ki je vendar tako pridan in pošten in ga tako žalite, vesela morate biti, da imate takega moža, na rokah naj bi ga nosili, ne pa od hiše podili; kdo se vam je le nalagal kaj takega, mi bi mu že . . . "

A žena, ki je bila do zdaj tiho in med jokom poslušala, kako ji je Janko govoril na srce, se zdaj ni mogla več premagovati; prsegla mu je v besedo, da ni mogel več nadaljevati.

„Ne bodite se, daj dobro vem, da ste na njegovi strani, a jaz pa pravim, še premalo sem ga oštela, par palic po hrbtu bi še zaslužil za to sramoto, ki jo je napravil, vso vas bo zvedel, kaj je delal, kaj si bodo ljudje mislili o nas, vem, da zdaj tako govorite, a graden si mislite drugače; jaz ne verjamem ničesar, dobro sem prepričana, da je

vse to res, kar je mož počenjal in pri tem tudi ostane; možu pa ne odpustim nikdar več, zakaj, to se mi še ni zgodilo, odkar sva skupaj; deset let je že od tega, odkar sem tukaj in v tem času je bil samo trikrat pijan, a kaj takega mi še ni napravil. Oh, še v grob me bo spravil ta človek neusmiljeni; jaz ne vem, njegovi bratje so pa pošteni, a le ta je tak, oh, da bi ga ne bila spoznala nikdar."

„Žena, vi preslabo mislite o Vašem možu," nadaljuje zopet Janko, porabivši ugoden trenutek, ko je žena ravno posegla po sapo, da bi še nadaljevala; „glejte, saj so še celo gospod župnik rekli, da je on eden najpoštenejših mož v celi okolici in včeraj ga je vsak le hvalil. Če pa je bil vesel, pa naj bo, saj Bog veselega človeka rad ima, in čemu bi se ne veselil, ko mora itak vedno trpeti, zato ga pa še tako oštevate. Kako krivico ste mu delali, razvidi se že iz tega,

ker se je same žalosti razjokal pred nami."

„Kaj mi poveste", vzklikne žena in prej temni obraz se razjasni same zadovoljnosti nad tem; razjokal se je, saj je čas, da spozna, kako nespametno je ravnal."

„Oh, mati, kako morete kaj takega verjeti, da je mož kaj hudega storil, kdo Vam pa je povedal, to nam razložite, kdo?"

„Kdo, to se lahko zve, saj je mnogo ljudij slišalo in videlo, kaj je počenjal."

~~A~~ Če tudi je Kolmanca hotela prikriti ime tistega, ki je vse to naznanil, tako se ji vendar ni posrečilo. Pri Kolmanovih je namreč stanovala Urška, šivilja, ki je včeraj pomagala na gostiji v kuhinji. Ta je tudi zvedela od Kolmance, da ji je vse povedal njen sinček. Slišoč tedaj zunaj glasno govor-

jenje, pride iz svoje sobe in ko jo Janko zagleda, stopi k njej in jo natihoma popraša, kdo je Kolmanci natvezal vse te laži. Urška, kakor so že ženske sploh, je povedala vse.

„Tedaj majhnemu otroku verjamete," pravi Janko proti Kolmanci; „kaj takega bi pa ne mislil, kaj pa more otrok vedeti, jaz bi kaj takega še poslušal ne."

A tu se odreže Kolmanca:

„Ravno od otrok se zve resnica, od drugih tako težko; drugi bi tako vsi tajili, kakor tudi vi hočete vse lepše narediti kakor je; ali jaz ostanem pri tem: mož se je nepošteno obnašal in vse razžalil, kar mu tudi nikdar ne odpustim."

„No, vidim mati, da je vse zastonj. Samo to Vam rečem, če mu ne odpustite, ne boste videli nikdar nebes, pridete kar gorki k vsem tistim zakonskim ženam, ki svoje može jezijo tukaj na zemlji; toda glejte, da ga

v kratkem še sami ne boste prosili odpuščanja, le zapomnite si to."

„Že nikdar ne, saj se cel svet podere."

To so bile zadnje besede, ki jih je Kolmanca govorila za odhajajočimi. Janko je bil hud, ker ni nič ni dosegel ter je videl, da je bila vsa njegova zgovornost le bob v steno. A bil je prepričan, da bode to Kmalu vse drugače in da se bo Kmalu omehčala trdovratna žena. Tu res je bilo.

Doda kaj je s Kolmancem.[2] Ves žalosten jo je mahal po gozdu naprej in prišel v vas Klopice. Tavžil jo je takoj v prvo hišo k svojemu staremu prijatelju Ravniku, premožnemu Kmetu, ki je sedel ravno za mizo pri malici.

„No Kolmanc, to je prav, da si prišel," pravi Ravnik, „ravno kakor naročeno, zakaj, veliko dela imam in že sem mislil poslati po te,

ker vem, da si ti že popravil; le vsedi se ni jej tukaj z mano.

Kolman je to povabilo z veseljem sprejel, dobil je vsaj priložnost, izostati od doma, dokler se vse ne predrugači. Rad se je vsedel, a še rajši jedel, ker želodec ga je že resno opominjal, da danes ni bilo zajuterka. Kolman je ostal pri Ravniku cele tri dni in pridno delal. Med delom minula ga je žalost in pozabil je na oso bridkost, ki jo je ravno prestal od svoje žene. Tako se je podal tretji dan zvečer, ko je bilo glavno delo končano, prav veselega srca domu.

Kolmanca pa prvi dan prav nič ni mislila na svojega moža, misleč si, bo že prišel na večer, ko bo lačen. A prišel je večer, minula je noč, pretekel je cel dan, a Kolmana še ni bilo. To se ženi ni zdelo več prav in začela je misliti, kam bi jo mogel potegniti. Minula je druga noč, a njega od nikoder ni. Začelo

jo je skrbeti, da bi se možu vendar ne bilo kaj pripetilo in tedaj ji je tudi jela očitati vest, kako je ravnala s svojim možem in spomnila se je zadnjih besedij, ki jih je rekel:

„Glej, da se ne boš kesala, da si tako ravnala."

Postala je zelo nemirna, glava ji je bila polna hudih mislij.

„Oh moj Bog," ozdihnila je vsa prestrašena, „menda si pa vendar ni kaj naredil, to pa vsaj ne, to bi bilo strašno, kaj bi jaz počela in na vsem tem bi bila kriva jaz s svojo osornostjo."

Začela se je sama tolažiti, da je morda kje kako delo dobil, a slaba vest ji ni dala miru in vedno in vedno se ji je osiljevala grozna misel, da se je mož usmrtil in v svoji razburjeni domišljiji je že videla moža pred sabo mrtvega, da se že samega straha ni več

čutila. Gledala je cel dan, odkod bi kaj prihajal njen mož, a zastonj. Šla je k sosedom poprašivat, ali niso morda videli njenega moža, a vsak ji je rekel, da ga ni videl in da je sama kriva; čemu ga pa podi s tako razžaljivimi besedami od doma.

To je bilo kolmanci preveč. Čisto obupana je prišla domu, se zgrudila na stol ter glasno ihtela. Premišljevala je sem in tja, spoznala je, da bil mož nedolžen, a ona ga je spodila od hiše in zdaj ga morda nikdar več ne bo nazaj. Močen tok solz se ji udere po licu – solze kesanja.

„Kako rada bi mu vse odpustila, na kolenih bi ga prosila odpuščanja – toda prepozno. Zaradi mojega surovega ravnanja, vzdihnila je obupno, šel je v smrt, in jaz ostanem sama, zapuščena, vdova, sirota, oh, to ni prestati."

Bila je tišina v hiši, le enomerni

tik-tak ure se je slišal in pa glasno ihtenje obupane žene. V tem pride Urška v sobo in videč Kolmanco, da tako joka, uganila je takoj, kaj je temu vzrok. Stopi tedaj k njej ter jo tolaži rekoč:

„Ne jokaj se, bodi brez skrbij, mož bo že prišel; ko se mu jeza ohladi, potem bo pa vse dobro; v prihoduje moraš biti pač bolj previdna, da ga ne žališ po nedolžnem, le potolaži se."

Kolmanca je bila po teh besedah nekoliko pomirjena, upajoč, da mož ni tako daleč, kakor si je prej domišljevala. Toda zdajci pravi Urška:

„Ali nisi še nič slišala, Kolmanca, da je vrgla danes reka na produ nekega utopljenca na suho, ki je pa tako odrt v obličju, da ga še spoznati ni; zdaj so ga spravili pri farni cerkvi v mrtvaško kamro,

radovedna sem, kdo bi mogel biti."

Te besede so bile kakor strela za Kolmanco. Z glasnim krikom: Moj Bog, kdo bi bil drugi kakor moj mož", planila je pri vratih ven ter drla na pokopališče. Ko tako hiti dol proti cerkvi, hoteč videti svojega moža, zagleda naenkrat pred sabo črno postavo. Kolmanca vsa prestrašena, gleda, kaj bi to bilo. Ju v tem trenutku se prikaže izza oblakov luna ter posije s svojo bledo svetlobo ravno črni postavi v obraz.

„Jezus, Marija pomagaj," zakriči Kolmanca, „to je duh mojega moža, ki ne najde miru in ki je prišel nad mene."

Ju spomnivši se, da so nekdaj pravili dedek, kako mora reči duhu, če se komu prikaže, začela je tudi ona rotiti: Vsi dobri duhovi hvalijo Boga, idi tudi ti k počitku, o ti duh mojega moža, odpusti mi, kar sem

grešila nad teboj, obžalujem vse, oh jaz sem Kristus, da si storil žalosten konec, da si skočil v vodo, oh, odpustimi in ne skrbi nič več."

„No, no, kaj pa imaš, ali si znorela, saj sem vendar jaz, z dušo in telesom," pravi Kolumbu, kajti ta je bil, ki se je slučajno vračal po tem potu domu in ki si zdaj ni mogel razkolmačiti, zakaj da žena meni, da je samo njegov duh tukaj."

„To ni mogoče, saj vem, da si mrtev in da je to tvoj duh," in začela se je križati in moliti za dušo pokojnega, da bi našel večni mir.

„Ne bodi sitna", menda si čisto z glave, pa potipaj me, da imam telo, saj duhovi tega nimajo."

„Oh tega že ne, če te potipljem, me moreš zdrobiti kakor na drobne kosce, kajti duhove se mora pri miru pustiti."

„Ja vsaj daj, da ti dam roko, boš vsaj vedela, da sem jaz sam in ne moj duh," in stegnil je svojo roko njej nasproti, a Kolmanca zbeži kričeč:

„Vsi svetniki pomagajte, Bog mi odpusti moje grehe, zdaj me je konec, hočeme raztrgati," in bežala je, kar ji je sapa dala, Kolman pa za njo.

Tako sta priletela blizu hiše, ko jima pride Urška naproti, ki je stala prej pred hišo in slišala krik in vpitje Kolmance. Spočetka si je mislila, da vpije ona na pomoč, da jo je napadel kak hudobnež, a spoznavši Kolmana, bila je takoj pomirjena.

„No, kaj pa je, ali še nimata miru, krega se Urška nad njima, a Kolmanca pravi vsa zasupla:

„Beži Urška, beži, ali ne veš, da je to njegov duh, ki je prišel po me, idi po blagoslovljeno vodo, tisto od sv. treh kraljev, in poškropi ga, da pojde k počitku."

„Pusti jo", oglasi se Kolman, „nej ni prav v glavi, ona vedno misli, da sem jaz duh, ne vem, da si more ubiti kaj takega v glavo. Urška pridi sem in poglej in potipaj, da sem jaz, kakor živim in stojim".

„Oh kaj še," pravi Urška, „saj vem, da si ti, toda, da bo ona vsaj enkrat prepričana, da si ti, tu imaš mojo roko."

V tem pa je gledala Kolmanca polna strahu, misleč si, zdaj in zdaj jo duh raztrga, a ko vidi, da mu je Urška res podala roko in se ji nič ni zgodilo, bila je bolj mirna, in ko jo še Urška pozove, da naj pride bližje, je to tudi storila, seveda še ne čisto brez strahu.

„Ali še vedno misliš", pravi Kolman, smehljaje se, „da sem duh? Ne boj se tako, ko si vendar spoznala, da sem še živ".

„Ali tedaj res nisi skočil v

vodo," pravi Kolmanca, še ne popolnoma prepričana, da stoji njen mož živ pred njo.

„Kdo pa to pravi," odvrne Kolman.

„Jaz sem si pač mislila, ko sem te tako grdo spodila iz hiše, in te tako dolgo ni bilo več nazaj, da si se same žalosti kaj žalega storil, in ko mi je prej Urška povedala, da so našli utopljenca dol na produ, sem bila prepričana, da moreš biti to samo ti, in zato tudi moj strah, ko sem te srečala, misleč, da je to tvoj duh."

„Ničesar ni na tem," pravi Kolman, „jaz sem bil tri dni pri Ravniku v delu, danes pa sem se podal domu upajoč, da boš že boljše volje kakor zadnjič."

„Seve, drugi, vse to bi izostalo, ko bi se jaz ne bila prenaglila. Bili so drugo jutro gospodje pri meni, ki so mi pravili vso stvar, a nisem verjela. Zdaj pa vem, da si nedolžen,

zato me v sree boli, da sem tako ravnala s teboj. Ali mi boš pač odpustil? Obljubim ti, da ne storim nikdar več kaj takega, ali boš pač zopet dober z menoj, ljubi moj mož?"

„Je že dobro, kaj ti bom odpuščal," pravi Kolman dobrovoljno, „kar je bilo, je pozabljeno."

„Bogu bodi hvala, kako sem srečna, da imam tako dobrega moža, da mi odpustiš; toda zdaj te še nekaj prosim, odpusti tudi najinemu sinčeku, ki je prinesel oni dan to osodepolno novico."

„Kaj to, saj veš, da je otrok in tak še nima razsodka, kaj je resnica in šala; moraš pač previdna biti v prihodnje in če biše kedaj prišel tožit, daj mu malo brezovega olja, pa bo ose dobro; toda zdaj gremo domu, mi boš skuhala kaj za večerjo."

„Tedaj pa le," pravi Kolmanca

vsa veselа. Prišli so domu in ko je še
sinček očka prosil odpuščanja na
kolenih in obljubil, da ne bo kaj
več, bilo je veselje popolno. Kalmanca
skuhala je svinjskega mesa in
klobas, navrh še kave in imeli so
se dobro. A zakaj bi se kuhi ne bili
veselili, saj črni oblaki, ki so se zbra-
li na zakonskem obzorju, so se raz-
pršili, povrnil se je zopet prejšni
mir, ki ga od tega časa ni kalil
več noben prepir.

Semenarska muckla.

1899

Bilo je tam nekje v daljni deželi, mislim v Kolofornîji v nekem mestu. Skoro že izven tistega mesta bila sta dva zavoda, eden zraven drugega, samo ozka ulica je bila med njima. Sicer pa sta bila obdana od mogočnih zidov, da ni bilo lahko priti čez in tudi nobeno človeško oko ni moglo videti, kar se je tu notri godilo. Eden zavod je bil lemenat, v drugem so bili Kapucinci. Ne smem se pa misliti, da bi hotel sem napadati ta dva zavoda, a naključje je hotelo, da se je tukaj nekaj zgodilo, kar bi se tudi lahko drugje, in iz sledečega bo častiti bralec tudi spoznal, da ste glavni osebi te povestice vse druge.

V tem lemenatu je bilo mnogo lemenatarjev in njih profesorji. Nekdaj pa, to je bilo že davno in še pod ugodnejšo zvezdo, bile so tudi še kuharice, a to ni bilo velikega pomena, da bi se morebiti kdo spodtikal nad tem; kajti ti dve ženski osebi dosegli ste skupaj obe že drugokrat kanonično starost. Toda razmere so se spremenile, prišla je druga vlada, kuharice so šle v dobro zaslužen pokoj, namesto njih pa so se sukali okoli ognjišča možje v črnih haljah, fratres iz nekega gotovega reda.

Nobeno žensko bitje ni smelo več skoz klavzuro. Toda vendar bi se lagal, če bi hotel to trditi. Ju vendar je bilo bitje ženskega spola med temi zidovi. Ju kdo je bil to, ki je užival to posebno prednost, ta izvanredni privilegij? Bila je navadna domača mačka, znana kot lemenatarska mucka. Toda kako se je to zgodilo?

Ko so bile še kuharice tukaj, vmele so tudi mačko pri sebi, ki je lovila

miši, katerih je bilo tukaj dovolj. Ravno pa, ko so morale kuharice zapustiti ta kraj, bila je mačka na tem, da bi imela spraviti noo zarod na svet. Kuharici pa, ki ste bili vsi zbegani spravljali svoje reči skupaj, pozabili ste na mačko in tako je ona ostala v lemenatu. Toda ker ni bilo nobene babice poleg, zgodila se je nesreča, poginila je pri porodu. Zapustila je jedino mačkico, ki je ostala sirota na svetu. Milo je mijavkala in tožila po svoji mamici, tako da je to omehčalo celo sicer trdosrčne kuharje. Sporočilo se je to predstojnikom, sklical se je zbor, ki je na dolgo in široko prerešetaval, ali se naj ohrani mačka tukaj ali ne. No, in občen sklep je bil, da naj ostane, posebno že zavoljo tega, ker je moralis theologiae profesor tako temeljito dokazal „ad maiorem et minorem partem", da se

naj tu naredi izjema, da to ne škoduje njih ugledu, samo da se strogo pazi, da ne pride mucka izven zidovja, med zapeljivi svet, kjer bi se kmalu pokvarila med grabljivimi mački.

Mucka pa je kmalu pozabila na mamico, kropko se je razvijala, skakala po vrtu, da je bilo veselje. To je celo ugajalo profesorju morale, možu koščene postave, personificirane morale. Bil je mož strogega pogleda, malobeseden, in kdor je stal pred njim ne ravno s čisto vestjo, si je moral vedno misliti, zdaj in zdaj bo izrekel nad mano svoj „Anathema". Nikdar nikazal veselega obraza, nobenemu se ni posrečilo, privabiti mu smehljaj na ustnice, vedno je ostal resen. A kar se ni posrečilo ljudem, to je dosegla lemenatarska mucka, ki je kaj rada pocukala za dolgi talar resnega moža, rajši skoro pa se je poigrala s kratkimi hlačami. Možu pa je to ugajalo in pogladil jo je po

gladkem, dobro rejenem životu
mrmrajoč skoz nos kot navad-
ni francoz: Té, té, moja muci.
Mucka pa se je dala gladiti,
včasi je milo zamijavkala ka-
kor bi hotela reči, dli mi ne boš
dal košček mesa in prinuzni-
la se je s svojim gladkim
telesom h koščenemu možu
in potegnila s svojim repičem
po talarju, da je postalo možu
nekako čudno pri srcu in ni
si mogel kaj, da ni šel h ku-
harju po košček mesa. Ta se
je pa vsled tega vedno raz-
togotil, ker je moral dati vedno
najlepši košček, katerega si
je mislil on zase speči za poboljšek.
Ju večkrat je zavihtel pest
za odhajajočim profesorjem
in mucko strašno preteč: Le
čakaj ti koščeni starec in ti slad-
kosnedna mačka, enkrat bo
že še prišel dan maščevanja,
naj bi te pustil jaz tedaj erk-

niti, koliko bi bil sedaj na boljšem. Prišel bo dan, ko se boš ti koščeni starec še naveličal tvoje mačke in tudi nad njo izrekel svoj: Anathema. Bodi prokleta, v smrt s Teboj.

Mucka pa se je med tem mastila, kuhar je pa pri oknu gledal in sline cedil. Profesor morale pa je z dobrovoljnim srcem opazoval, kako je mucka povžila posamezne kosce.

In mož se je globoko zamislil. „Ti nedolžno bitje, kakor je tvoja dlaka lepo bela, tako nedolžno je tudi tvoje srce, nepokvarjeno od one smradljive kuge, ki se ji pravi „prosta ljubezen". Ti še ne veš, kaj je svet, kako zapeljivi so mački, ti ne veš, da mački, namesto da bi miši lovili, lovijo le nepokvarjene mucike, jim obljubujejo hekatombe mišij in še vse druge stvari, potem jo pa zapeljejo, da postane nesrečna za vedno. Nazaduje se še stepeta in si razpraskata medsebojno obraz in kolikokrat se

pripeti, da se obrne od nje, jo za-
pusti in gre, da bi zapeljal
drugo, ona pa sama skoka in
mora skrbeti za mladiče. Da
bi to pač svoje srce občutilo,
nikdar kaj takega, draga mu-
ka, da bi ostala tako, kakor si zdaj,
v vednem devištvu, to bo moja
skrb, pazil bom na te kakor
na punčico svojega očesa, da
se ti prigodi kaj takega."

Mucka pa se je po poučitem
mesu oblizala okoli ust, umila
s tačicami svoj obraz, potem
pa se prišla k zamišljenemu
profesorju, na kar jo je ta vzel
na roke, pogledal ji v nježne
oči in jo prašal: Permanebis
ne semper in virginitate,
nato pa jo je pritisnil tako
strastno k svojemu srcu, da
je mucka milo zamijavkala:
Mjav, mjav; profesor pa si je
to tolmačil kot povoljen odgo-
vor.

„No, saj vem, da ti mucka storiš vse, kar je moja želja," mrmlja profesor ves zadovoljen.

Toda teorija in življenje, kakšen razloček je vendar pri tem. Stari profesor, od katerega ni bilo drugega kakor kost in koža, ta lahko govori o zatajevanju samega sebe, ta, ki sedi vedno pri knjigah, ki so njemu vse, ta ne ve, kaj je svet. Morebiti je bilo tudi pri njemu drugače, ko se je še živahnejša kri pretakala po njegovih žilah, a ti časi so minuli in sedaj, ko ga ne zanima nič več, sedaj je lahko govoriti. A drugače je to pri mladem bitju!

Kaj pomaga vse prigovarjanje, kaj lepi nauki, ko pa v človeku vse vré, ko si želi njegovo srce med svet. Človek se ne da kar tako preustrojiti, da bi se naenkrat oblekel v drugo naravo. Ju ravno tam je nevarnost še večji, če je tako bitje prikrito svetu, morebiti med temnimi zidovi. Jedna majhna pri-

ložnost ni vsiti čuti se vzbudijo v njem, kateri so prej s Kristo vpali ni njih moč je tako velika, da jih ni krotiti, da je nazadnje kaka-na katastrofa.

In tako se je tudi godilo pri lemenatarski muckl. Toda kako?

Kakor sem že omenil, bil je poleg lemenata kapucinski samostan. Tiho je bilo tam, tiho kakor v grobu. Tudi nisi videl lahko kake duše, saj kdor se poda tu noter, ta se odpove tudi svetu, tam išče mir, ki ga med svetom najti ne more.

A nekdo je vendar le bil, katerega si lahko večkrat videl. Bil je to kapucinski mašek. Da, ta kapucinski mašek, ta je bil nekaj posebnega, izjema v rodu maškov, rekel bi kruna vseh teh krampljačev.

Porodil se je Bog ve kje, saj našli so ga fratres nekega dne pred vratmi čisto majhnega, milo stokajočega. Njegova mati se je pač tudi prebogrešila, a njen zarod

je bil tako velik, da se ni upala vseh zrediti in tako je sklenila nastaviti ga pri kapucincih, ki bodo gotovo imeli za njega toliko živeža. No in bratje so ga sprejeli, ker so ga potrebovali.

Od mladih let sem se je prav vrlo obnašal, toda ostalo je tudi v njem nekaj one narave, ki je bila pri njegovi materi vzrok, da je padla. In ta zlobna kri njemu ni dala miru.

Svoj posel kot mišji lovec izvrševal je sicer prav dobro in očetje kapucini so bili prav zadovoljni z njim. Znal se jim je pa tudi prikupiti in hliniti, no, sploh kakor zna mačji rod.

A zadaj bil je čisto drugače. Bilo je prav črno v njegovi duši, črno kakor je bila črna njegova dlaka. Po noči, ko so se podali očetje in bratje kapucini vsak v svojo celico, tedaj je prišel za kapucinskega mačka čas. Kakor blisk smuknil je pri vratih ven, ko je vratar zapiral vrata, kateri pa v svoji zaspanosti tega nikdar nizopazil. V nekaj skokih je bil pri zidu, in tudi že na njem in od tod pa naprej k sos-

domu hišam. Tam je sklenil že več prijateljstev z različnimi muckami, sivkastimi, belkastimi, rujavkastimi in tako je vasoval okoli, dokler mi zjutraj prišel ves zaspan domu in mislim, da je Janko nekdaj prav zapel:

Prišel je domu ves zaspan,
ko mežnar odzvonil je dan.

Da, bil je velik grešnik, ta mačk, star grešnik, ki je imel že marsikaj na svoji vesti. A pred očeti kapucini zmal je to dobro zakrivati in nihče mi vedel, kaj je prav za prav skritega v njem.

Navado je imel, da se je sprehajal popoldne po vrhu zida in gledal, kaj se godi med svetom, kolj pa še, če bi videl morebiti kakšno novo Krasotico svojega rodu, ki bi morebiti ravno tu mimo našla pot. No, in to se je tudi zgodilo.

Bilo je nekega pomladanskega

dne. Profesor morale se je podal v šolo predavat svoj predmet. Bilo je vse tiho. Tedaj je pa tudi lemenatarski mucki postalo dolg čas in šla se je malo po vrtu sprehajat, saj drugače ni bilo lahko, ker so tam bili lemenatarji v prostem času. Sprehajala se je gor in dol pod košatim kostanjem, ko naenkrat pade debel kebrček pred njo. Bilo je tako ob treh popoldne in ker je bil že čas male južine, ga je z veliko slastjo pohrustala; izvrstno ji je teknil, tako da si mogla kaj in je zlezla na drevo hoteč še več tako mastnih kebrčkov dobiti. In res, dobila je marsikaterega. Nazaduje, ko se je že nasitila, mikalo jo je še malo pogledati svet, sicer ji je to njen pokrovitelj strogo prepovedal, pogledati kedaj črez zidovje, ker se je vedno bal, da bi ne videla slučajno kakega mačka zapeljivca

s katerim bi mogla začeti kako znanje

„Oh, kaj", si je mislila mucka sedeč na drevesu, „saj profesor nič ne ve, malo pa vsaj moram pogledati, kako je kaj tam zunaj, saj to ni noben greh."

In pogledala je okoli sebe in ni se mogla dovolj načuditi.

Kako je vendar lepo zunaj, kakšna razlika je med tukaj in tam.

Ko tako gleda okoli sebe, zapazi na enkrat na zidu kapucinskega samostana — kapucinskega mačka.

Kakšni čuti so tedaj presunili njeno srce, tega nihče opisati ne more. Bilo je to kakor neka prikazen. Prvokrat je videla enega od svojega rodu in h ktemu še od moškega spola. In v tem trenutku je bilo tudi po njej. Ona strast, ki je že davno tlela skrita v njenem srcu, ta je sedaj vsplamtela, vzbudilo se je v njej neznano hrepenenje.

Samo tja k njemu je hotela, njega gledati, da morebiti se celo natančnejo seznaniti.

Sicer se je vzbudila v njej malo ženska sramež ljivost, a kaj premore ona, če je nagon srca premočen, saj tedaj mora pamet molčati, tedaj sledi slepo le temu, kar človeku srce veleva.

Sicer se je pa nedolžno, neizkušeno srce lemenatarske mucke tudi kaj lahko ogrelo za kapucinskega mačka. Bil je krasna postava. Majestetično hodil je po zidu gor in dol, rep kviška kakor je vihtel zmagoslavni Hanibal svoj ~~svoj~~ meč, ko je korakal črez Alpe. Črna njegova dlaka na njegovem debelem telesu pa se je prelivala v solnčnem svitu v krasnih barvah. Brke pa je nosil visoko zavihane, da je moral vsakemu imponirati.

Ubogi nuecki se je čisto zmedlo v glavi. Bila je strašno razburjena, srce ji je bilo kakor kladvo v kovačnici. In v tej razburjenosti

si ni mogla kaj, da je glasno zamijavkala hoteč obrniti pozornost mačka náse. Ju res, ko maček sliši ta mili glas, naenkrat obstane, spusti rep dol in gleda okoli sebe.

Ju mucka je še nalaši stresla malo vejo, na kateri je stala in tedaj jo je tudi maček zagledal.

Kot že izurjen v takšnem poslu, kako začeti nova znanja, se je takoj globoko priklonil, a mucka, ki še ni vedela, kako se obnašati v takem slučaju, je oblila rudečica.

Ko maček vidi, da se mucka ne zmeni za njegov poklon, jo kratkomalo nagovori:

„No kaj pa delate, gospodična, tam v drevesu o tem času, pridite malo bliže, sem na Vaš zid, se bova še vsaj kaj novega pomenila, saj meni je grozno dolg čas."

Mačku ~~se~~ je mucka takoj na prvi trenutek ugajala in mislil si je, permejdunej, tu lahko zač-

več lako gnanje in poleg tega imaš
vse lako bližu.

Mucka je vesprišla na zid, sicer
malo bolj boječe, ker bi jo mogel
videti Kolo, saj vedela je, da je na
grešnem potu, a pomagati si ni
mogla, bilo je vse lako nikavno,
da je pozabila na vse posledice, ki
bi mogle nastati iz tega.

Stala sta tedaj tam, mašek
na kapucinskem zidu, mucka pa
na lemenatarskem, na sredi pa
je bila ozka pot.

„Ali nas dro nobeden ne vidi,
gospod," pravi mucka vsa v skrbi.

„Oh ne bojte se gospodična," pravi
mašek, mirno, „tukaj nas nobeden
glodej ne bode dobil. Naši očetje so
ravno pri molitvi in vaši profesorji
so pa tudi v šoli. Sicer pa dovolite,
da se vam predstavim; jaz sem
ta doma, jaz sem kapucinski
mašek.

„Jaz pa lemenatarska mucka,

pravi ta na to pol tiho in sramož-
ljivo.

„Me jako veseli, ali ni res, krasno
vreme danes, kaj ne, gospodična?"

„Da krasno, in ravno to me je
zvabilo, da sem šla malo pogledat
ven."

„To je lepo, da pridete malo
ven, srečne moje oči, da sem Vas
videl, saj nisem vedel, da je tako.
Krasno bitje skrito tu med pustim
zidovjem."

„O, vi porednež," a dalje ni
mogla, kajti neki tako čudno dobro
so jo pogrele te besede pri srcu.

„Kaj pa delate tam na drevesu,
če smem vprašati gospodična?"

„Keberčke sem lovila."

„A tako, nimate nič več
mišij v lemenatu."

„So že, toda preveč se mi smi-
lijo"

„Joj, gospodična, vi imate
pa jako usmiljeno in blago srce,
vi ste cel angel; ne morem vam

izraziti, kako srečnega se čutim, da sem vas spoznal."

„Mene tudi", odvrne sramežljivo mucka, „saj je tako dolgčas tukaj med zidovjem, nimam nobene zabave, sem tako sama."

„Kaj, sami, ali nimate nobene družice?"

„Nobene."

„O, vi sirota, tako zapuščena biti, ali matere tudi nimate več?"

„Tudi ne več, je še poznala nisem: pripomni otožno mucka in solza zarosila ji je v očesu.

„Da, res gospodična, usmiljenja vredni ste, obžalujem vas prisrčno."

In pritisnil je iz svojih očes prav veliko-mačjo solzo, katero je obrisal prav na videz.

Mucka to videč, si je mislila, glej, kako je sočuten, gotovo mora biti to blago bitje, in njeno nagnenje do njega je bilo vedno večje.

„Pa nimate nič poželjenja, se sniti kedaj s katero prijateljico ali prijateljem, ki bi vas zabaval?"

„Da imam že, toda ko ne vem za nobenega, graven pa tudi ne smem nikakor."

„Oh, kako bi se čutil srečnega, ko bi smel jaz vaših vam kratek čas delati, ali bi ne hoteli?"

Mucka je povesila srameljivo glavico in rekla napol tiho: „Bi že rada, ali kaj, ko je novamok tako velika, da naju kdo lahko vidi."

„Da je res, toda, če se pa podnevu bojite, pa prideva ponoči skupaj, tedaj naju nihče ne zapazi."

„Oh, po noči me je pa strah!"

„Kaj bo vas strah, saj bom jaz pri vas."

„To je res, toda noč ima svojo moč."

„To je babja vera, to so vse prazne kvante," in mraček je govoril z vso zgovornostjo in dokazoval, kako bi bilo prijetno, kako bi jima bilo kratek čas.

Mucka pa je poslušala njegove sladke besede, kaj se je godilo

okoli nje, tega ni opazila, videla je samo njega. Bi njeni ženi bili so razburjeni in ni vedela, kaj je delala in tako tudi ni zapazila, da sta se že dolgo pogovarjala; stoprav glas zvona, znanenje, da je šola končana, jo je predramil z teh sladkih sanj.

„O, vsi svetniki, zdaj pa moram iti, srečno."

„Ali pridete jutre zvečer, recite gospodična, za celo življenje bi bil nesrečen, če bi vas ne videl več."

„Mogoče, če bom le mogla."

„Hvala, pričakujem vas ob desetih zvečer na istem mestu, kjer ste bili vi danes, srečno, do veselega svidenja."

„Srečno."

Ju ločila sta se, Micka je zbežala iz vrta in šla na svoj navadni kraj, a skrila se je pred ljudmi, saj če bi jo kdo videl, bi takoj spoznal, da ni vse prav.

Ni ni šla večerjat, ampak podala se je takoj na svoje ležišče. Kakor

pa je bil vesel, da ni videl mucke, ni žačel je že misliti, mogoče jo je pa vendarle kdo udaril po glavi, da se je stegnila za kakim plotom; to bi bilo veselje, saj bi že davno rad, pa se ne upam, če to ta suhobradati profesor zve, sem takoj prestavljen k divjakom v Afriko.

Mucka pa se je nemirno premetavala sem in tja na svojem ležišču. Srce ji je bilo nemirno, glava polna najrazličnejših mislij, a vse so se zjedinile v misli, eni, v misli na njega - kapucinskega mačka. Oh, kako je bil lep, kako ponosno je stal tam na zidu, personificirana lepota, o, in kako je govoril sladko, to je vse drugače kakor govori morale profesor, kako je bil prijazen proti meni, in, oh, prosil me je za sestanek, ne vem, ali bi se udala ali ne, toda če ne grem, ga morebiti ne vidim nikdar več,

to bi mi bilo nemogoče, ni mi mogoče pozabiti ga, rad storim, kar želi, šla bom jutri večer tja, saj mi ni življenje več brez njega, jaz si ne morem pomagati, jaz ga ljubim iz celega srca.

Da, kar prej ni poznala naša muca, kaj je skrito spalo v srcu, to se je sedaj v tem večjo silo pokazalo na dan, bil je to čut, ki je sedaj vznemiril popolnoma srce, bil je ni sladki čut, ki se mu pravi ljubezen.

Da in to ljubezen občutila je tudi naša muca, da ji ni dala celo noč miru. In domišljevala si je Bog ve kaj, mislila si je, oh kako bi bilo lepo, morebiti ne celo vzame za svojo ženo, kako lepo življenje.

Kar prej ni vedela naša muca, o čemur nikdar ni kaj slišala, vse to ji je bilo jasno. Bila je nemirna noč, ni ni mogla zaspati, mi ši so pa skakale okoli nje, saj so brž kone že slutile, kaj se je zgodilo z njo, da je danes neobčutljiva za vse, kar se okoli nje godi.

Maček pa se je po vsem tem dogodku prav dobro imel, saj dobil je zopet eno v mrežo, to si je bil svest. Nič ni vznemirjalo njegove vesti, tudi nobeni blagi čuti nisô napolnjevali njegovega srca, mislil si je samo to, to je finkebrček, s tem se bom že še zabaval nekaj časa, in pri tem je tudi zaspal in smrčal celo noč, da so vse podgane in miši zbežale okoli njega.

Na jutro prilezla je mucka v kuhinjo na veliko žalost kuharja, ki jo je strašno srdito pogledal. Ona pa je povžila malo mleka, potem pa se skrila v kot. V tem pride kakor po navadi morale profesor ter pokliče mucko. A ta nič ni rada šla iz svojega kota, saj ni imela več čiste vesti, a na večkratno klicanje se je vendarle oglasila s svojim „mijav". Približala se mu je sicer, a s povešeno glavo in tudi ponujeni košček mesa

ni snedla. Profesor pa je tudi takoj opazil to spremembo na svoji ljubljeni mucki, a mislil si je, da mora biti bolna.

„Oh sirota mala, kaj pa ti je, ali si bolna kaj, ali te glava boli ali te po trebuščeku zavija, da ti nič ne tekne, če bo slabše, bom moral po žvonskega zdravnika poslati, kaj pa misliš?"

Ju pogladil jo je po hrbtu ves v skrbeh, da bi mu mucka ne zaromala tja, kjer muh ni.

Za mucko pa so tisti dan ure le jako počasno tekle, bila je celi dan nemirna, hodila je sem in tja, a pokoja ni našla nikjer. Trce ji je bilo strašno močno in vsakokrat, ko je odbila ura, je vzdihnila: Oh, to poteka danes počasno čas, ali ne pride že kmalu večer, da ga vidim!

A tudi za največje muke pride enkrat rešitev, muk največjih je pa,

če je kdo zaljubljen in mora pričako-
vati ljubljeno bitje.

Prišel je vendar zaželjeni večer.
Kuhar je že vse pospravil po kuhinji,
lemenatarji so tudi že vsi šli spat,
in tudi profesorji podali so se
vsak v svojo celico. Tedaj pa se je mucka
tihoma ukradla iz kuhinje in ven
na vrt na ono mesto, kjer jo je čakal-o.
Stopala je tiho in mirno, a srce ji je
bilo, da ji je skoraj sapo jemalo, saj
misel, da jo morebiti že čaka na
zaželjenem mestu, ji ni dala miru.
Toda kapucinski maček ni bil
tako natančen kakor morebiti šeka,
bledolični mladenič, kateremu je
obljubila učenka iz preparandije, da
naj jo čaka tam in tam, o tem in
tem času, da morebiti postopa že celo
uro prej tam okoli vedno si v duhu
ponavljajoč te besede: Ali pride ali
ne, zakaj je tako dolgo ni.

Tak ni bil ta maček. On je imel
že skušnjo. Naj le čaka zlata gilica, s tem
večjim veseljem me bo potem sprejela

In res, uboga mucka gledala je okrog sebe, kje bi bil njen ljubi, a ni ga bilo, a potem je čakala; tu in tam je drevje zašumelo in potegnila je že sapo nase, misleč, sedaj pride on.

Nazadnje pa je vendarle prišel. Po navadnem potu kakor vselej, prišel je črez zid, šel črez ulico in hop, je bil tudi že na lemenatarskem zidu.

Kako se ga je razveselila mucka, to si mora lahko misliti vsak. Prijazno jo je pozdravil, podala sta si tačici v znamenje posebne prijaznosti, muckina tačica tresla se je v mačkovih, saj njegova bližina ji je čisto vse živce razburila.

„Oh, gospod kapucinski maček, sem že mislila, da ne pridete, tako dolgo Vas ni bilo.

„Oprostite, gospodična, očetje kapucini so se zamudili malo z večerjo in jaz svoje pečenke tudi nisem rad pustil.

„Da, to imate pa prav, jaz

sicer nisem bila posebno lačna, sem samo malo požgane juhe pojedla, ki menda lemenatarjem nič ni dišala.

„No sicer pa oprostite, gospodična, da sem se zakasnil, zato sem se pa sedaj požuril, da spolnim svojo obljubo, kajti pri meni beseda velja, obljub jaz ne prelomim rad."

Tako govoril je hinavec, a zraven si je pa mislil, koliko sem jih že speljal na led s sladkimi obljubami, a držal nisem nobene. Mucka pa je slepo vse verjela.

Tedaj pa je posijala polna luna.

„Oh, gospod, sedaj je pa tako jasno, tukaj naju lahko kdo vidi, ali bi morebiti ne hoteli iti tja dol v kot na ono klop, tam naju nihče ne vidi."

„Kakor želite, gospodična", in v enem skoku sta bila že tam doli na klopi.

Maček se je vsedel možato na klop, mucka pa zraven njega zvesto mu gledaje v njegove oči in poslušajoč njegovo sladko govorjenje. Držala sta se za tačice, katero je včasih maček stisnil, da bi ona mislila, kako jo ljubi. In pravil ji je, kako je sam, da nima bitja na svetu, kateremu bi razodel kar čuti v svojem sren, da hrepeni po ljubezni, a da ni našel do sedaj bitja, ki bi mu ta čut povračevalo, a da je sedaj spoznal njo in da samo za njo gori, da njo hoče ljubiti vedno.

In ona je nagnila svojo glavico na njegove prsi in ihtela od veselja, on pa, da bi še bolj slovesno napravil ta prizor, je dvignil svojo desno tačico in rekel s patetičnim glasom:

„Draga lemenatarska mucka, glej pri tej polni luni in pri vseh teh zvezdah in pri vseh teh kostanjih ti prisežem, da te ljubim, da smam resne namene s teboj, da boš ti enkrat moja ženka".

In objel jo je, kakor je to znal že

ij prakse in pritisnil gorak poljub na njene nežne ustnice, ona pa se ga je nato strastno oklenila in samo glasno vzdihnila:

„Oh, moj ljubi maček."

V kostanju pa je listje skrivnostno zašumelo kakor bi hotelo mucko svariti, da naj ne vrjame tem obljubam kakor bi hotelo peti ono narodno pesem o svarilo:

Dj mačkice, norčice,
Ko mačkom vse vrjamete,
Vam velke, lepe obljube delajo
Zraven v kramoto vas zapeljejo.

A mucka tega ni razumela, saj ji je bilo vse gola istina, kar je govoril on. In govoril je še mnogo, mnogo, kako bodta vse uredila, kako bosta gospodarila, po katerem polju miši lovila in še vse take stvari.

Tako jima je le prehitro minul čas. Bilo je skoraj že o pol noči, ko sta se ločila. Sinljivo je bilo slovo. Mucka se je oklenila maček

z oso strastjo, maček pa je flegmatično podjal svoje tace okoli njenega nežnega telesa. Ona ga je ljubila, da mu je skoraj sape pomajnkovalo.

„Oh kako se težko pustim, kako mi bo dolgčas samej biti, saj ti si moje vse".

„No, se bova še jutre kaj videla, morebiti jutre zvečer zopet?"

„Oh, pridi, pridi srček moj," in poljubila ga je še enkrat, potem pa sta se ločila.

Mucka se je podala k počitku, a misel na njega ji je preganjala spanje, a maček si je v kremplje smejal, nüsleč si, to že imam, nikdar mi ne nide več."

Mesec pa se je skril za oblake, močen veter je potegnil skoz kostanjeve veje, da je glasno zašumelo kakor bi se hotela tudi narava zgražati nad tem kako je stari grešnik zopet na rafiniran način skalil srčni mir dozdaj še nepokvarjenemu bitju, katero je zaslepil z lepimi obljubami, samo

da bi jo tem lažje pahnil v nesrečo.
Ti sestanki ponavljali so se sedaj vsaki dan.
Bila sta dolgo v noč skupaj, tako da se je marsikaterikrat skrila luna za daljne gore in tudi zvezde so otemnele, a to je bilo za njiju le prijetno, saj jih tedaj ni lahko kdo zapazil. Mucka vdala se je s celim svojim srcem mačku, bila je vsa od ljubezni oneta do svojega ženina, ni imela nobene moči črez se. In v takem slučaju se le pogosto kaj zgodi, kar dela marsikateremu pozneje težko glavo in srce. Kolik razloček med muckom in mačko, ona z najblažjimi čuti v srcu, se mu je čisto udala verujoč njegovim obljubam, a on je v svojem srcu vse drugače čutil, imel jo je le za igračo, s katero bi se igral, dokler se mu dopade, a potem jo pa v sramoti pusti.
Nekaj časa sem od teh sestankov pa je zapazil kuhar, da mučka nič

ni več vesela, da ji ne diši nobena jed in da je tako plašna.

Zastonj jo je klical tudi na zjutraj profesor morale, zastonj ji ponujal najlepše kosove mesa, a kuhar se je zraven od jeze tresel, ker mu je tako ušla mastna pečenka.

Se tu in tam je prišla, ko jo je profesor preveč milo klical, a prišla je plaha z zbeganim pogledom. Izgledala je pa tudi slabo, komaj je bila še spoznati.

Profesor pa je mislil, da je bolna, ali pa da ji kuhar ničesar ne da jesti, in šel je nad njega in ga pošteno oštel.

„Opazujem, da mucka slabo zgleda, bržkone ji nič ne daš jesti, če to zvem, naložim ti post skoz celih štirnajst dnij ob kuhu in vodi, in tudi te poš jo bržkone, ubogo siroto, ker se človeka tako boji, ali se to spodobi, surovec, tako trpinčiti ubogo žival, ali imaš kamen v srcu?"

„O gospod, nič ni resen, kar trdite,

sirota mucka", zraven pa si je mislil, da bi jo zlodej vzel, „je morala kaj strupenega snesti, da je tako slaba".

„Da, kdo bi ji dal strup kakor ti, saj vem, da jo sovražiš, to blago bitje, a le čakaj, zaprl te bom v temnico, če mi z mucko ne boš boljše ravnal."

In odšel je profesor izrekši trde besede, kuhar pa je pesti stiskal za njim grozno preteč: Le čakaj, ti starec, da bi ti mogel polomiti tvoje suhe kosti, šebi in tvoji mački, a čakaj, prišel bo morebiti še čas, ko boš mislil drugače o tvoji svetnici, zato bom skrbel jaz, maščevanje je moje.

Od tega časa pa ni spustil kuhar mačka izpred očij, kajti nekaj časa sem se mu je zdela tako sumljiva v vsem kretanju, vedla se je tako kakor vsak, kdor nima čiste vesti. Posebno pa se mu je zdelo

čudno, da gleda mucka vsak večer z neko nemirnostjo na uro, ko se bliža ura deset in da tedaj enkrat nekam. Sicer je bila vedno le v kuhinji ali pa zunaj in se igrala, potem je šla pa spat, a tedaj je pa krat po deseti uri ni dobil na njenem prostoru.

In kakor na enkrat prišel je do tega, da mora biti mucka na krivih potih. Zato pa je sklenil opazovati jo, kam zahaja zvečer in če jo zaloti, potem pa gorje mački, potem je tudi umirčena.

Bilo je zopet neki večer, ko je mucka z neko posebno nemirnostjo pričakovala deseto uro.

„Oho," si je mislil kuhar, „danes pa ima že zopet nekaj, naj velja, kar hoče, zvedeti hočem, kam zahaja."

In skril se je zunaj za vrata in ko pride deseta ura, se izmuzne mucka iz kuhinje in čez dvorišče na vrt na navaden kraj sestanka. Kuhar pa za njo tiho stopajoč kakor

mačka.

Tam v kotu na klopi počakala je mucka svojega ljubljenca, ki se je po nekaj časa prikobacal malomarno črez zid. V tem pa je posijala ravno polna luna, da je kuhar obadva lahko videl in ne malo se je začudil, ko je spoznal v tem prišlecu kapucinskega mačka.

Aho, na takih potih si tedaj, ti nedolžna golobičica, zdaj te imam, hinavka, mislil si je kuhar in satanski smeh zaigral mu je okoli usten, veseleč se, da je vendar našel tehten vzrok, da uniči svojo največjo sovražnico. Pritihotapil se je še bližje, da bi tudi slišal, kakšen pogovor se bode med njima začel.

Ko je prišel maček k mucki, se ga je ta strastno oklenila in ga ačno poljubila, a maček je ostal pri tem popolnoma miren.

„Vidiš jo, copernico, kako ti zna bolj kakor miši loviti", mrmral je toho kuhar.

„Oh, dragi, kako težko sem Te že pričakovala, oh ne vem, tako mi je nekako težko pri srcu."

„No, kaj pa je, morebiti si se pa preveč najedla."

Oh, tega ne, toda nekaj drugega imam na srcu, skoraj si ne upam povedati, sram me je tako."

„No, kaj pa kaj bo takega", odvrne malomarno maček.

„Oh, dragi, težko mi je povedati, toda ne morem drugače, saj veš ta ljubezen... jaz si ne morem pomagati, toda, iskati boš moral — botra" in težko je vzdihnila kakor bi se ji odvalil debel kamen od srca. Kuhar se je zganil kakor bi ga gad piknil slišeč to novico.

„Bes te plentaj, tega pa tudi ni bilo treba," pravi maček na to.

„Seveda ni bilo treba, toda sedaj je prepozno, drugače pomoči sedaj ni, kakor da me uzameš, kakor si

mi obljubil. Stem se vse poravna, kajti drugače mi je obupati. Gorje, ako zve to stari krempelj, ki me je hotel vedno ohraniti tako neumno, da bi nič ne vedela od sveta, zato pa hočem proč, drugače je moja smrt, saj veš, kako strog je v tem oziru; zatorej reši me, in spolni svojo obljubo."

„Kakšno obljubo," pravi nato maček, „jaz nič ne vem o tem."

„Saj se boš spomnil, da si mi prisegel oni proi večer, da me uzameš."

„To se ti je sanjalo v tvoji glavi, jaz nič nisem prisegel, vse to si se le ti izmislila."

In v tem trenutku pokazala se je njegova prava stran, njegov mačji značaj, katerega glavna poteza je hinavščina.

„Nikdar ne, saj je resnica, oh tako daleč je prišlo, sedaj si me pahnil v nesrečo, pa od mene nič vedeti nočeš, zakaj je prišlo tako daleč."

„Saj si sama kriva, čemu pa verjameš, saj si mi svojo neumno ljubezen skoraj usiljevala, prav se ti godi, jaz nisem kriv na tem."

„To je tedaj tvoja resnica," pravi obupno mucka, „tedaj si me le varal in vse tvoje obljube niso bile nič."

„Da," odvrne maček z neko neobzirnostjo, katere je zmožen le oni, kateremu je vsak blagi čut otrpnel v srcu in ki ima še svoje posebno veselje nad tem, da svojo žrtev trpinči do skrajnosti.

„O, jaz nesrečnica," vzdihne glasno mucka, „gorje tebi, grdi zapelfivec."

„No, le stokaj, saj si sama kriva, čemu si pa tako neumna, le čakaj na svojega ženina, da se boš še naveličala."

Mucka pa to slišeč se je zgrudila nezavestna na klop, saj ta prevara vzela ji je zaduje moči. Šele po dolgem času, ko je že postalo mrzlo, se je predramila iz svoje omotice in se s silo privlekla

do svojega ležišča.

Maček pa se je tebi meni nič dvignil črez zid, veseleč se, da se je vse tako dobro izteklo. Že dolgo bi se je rad znebil, saj postala mu je sitna, posebno pa, ko ga je silila, da bi jo ozel. O tem pa stari grešnik nič ni hotel slišati, kajti zakona se je bal, kakor zlodej križa. Hotel je še uživati svet, zato pa se ni dal ukovati v težke spone zakonskega jarma. Hotel je biti še kot metulj, ki leta od cvetke do cvetke srebajoč iz osake sladek med.

Kuhar pa je skoraj od veselja poskočil, ko je slišal ves ta pogovor, saj njegova najsrčnejša želja, mucko ugonobiti, se bode kmalu spolnila, ko zve strogi profesor morale, da je živela njegova tako nedolžna mucka z kapucinskim mačkom v konkubinatu.

Takej prihoduji dan sklenil je vse to povedati profesorju, ko pride klicat zopet svojo ljubljeno mucko.

Mucke zjutraj nič ni bilo v kuhinjo, kar je bilo kuharju jako prav. Kmalu pride tudi profesor ter začne milo klicati svojo mucko:

„Ljubljena mojega srca, kje si, kaj se ti je zgodilo, morebiti te je ta neusmiljeni kuhar celo ubil, gorje njemu."

Tedaj pa tudi ni več držalo kuharja več, kakor besen je planil pred vrata in zavpil:

„Da, gorje, a ne meni, ampak vaši mački, oni hinavki, ki se vam liže, a zadaj dela hudobije."

„Molči, ti nesnaga, glej sam na se, saj nisi nič vreden, a mojo mucko pusti v miru, ona je nedolžna."

„Haha, ona nedolžna, kako se more vendar človek motiti, ali je še nedolžna, ko se vsako noč vlači okoli s svojim ljubčekom, haha, ko že iščebotra."

„Lažnjivec, molči," razsrdi se stari mož, „in ne govori tako grešno, kje moreš to dokazati, takoj

te pošljem v Afriko k zamorcem, kje si to zvedel ti črna duša", in moj je trepetal, da je mogoče, da mu more tak človek kaj takega povedati o njegovi mucki!

„Dobro tedaj, če že hočete to zvedeti, dokazal vam bom vse", in začel mu je praviti, kar je slišal in videl sinoči tam v vrtu, a tega ni povedal, da se je mucka kesala, kako je bila zapeljana, ampak pravil je samo, kako dolgo sta že imela to pregrešno znanje in kaj bo stega in kako je zabavljala črez profesorja.

Profesor pa je vedno majal z glavo.

„Oh, to ni mogoče, to je laž, samo da bi jo pri meni počrnil, moja mucka – kaj takega – to mi ne gre v glavo, saj mi je obljubila, da ostane vedno taka, tega ne verjamem, prej, da se prepričam."

„To se lahko zgodi", pravi kuhar zmagoslavno, „samo treba iti gor, kjer leži in tam se vam

pokažejo ad oculos vsi podrobki tega pregrešnega življenja."

„Kje, kje, je," pravi obupno stari mož, „videti moram, ali je to resnica."

„Koj za mano, tamgor, tamgor pod streho ima svoj brlog," in kuhar je šel po stopnjicah, profesor pa je sopihal za njim ves razburjen.

Prišla sta do kraja, kjer je imela mucka svoje ležišče in tam se jima je pokazalo nekaj nenavadnega.

Tam bila je mucka sključena v gnezdu, a zraven nje pa tri mlade mačkice.

Kuhar, ki je koj slutil, kaj bi moglo biti in se vsled tega tudi mi veliko začudil, pokaže z porogljivim nasmehom na ubogo mucko, ki si ni upala pogledati očetu, rekoč: „Evo vam, grešnica."

Profesor moralo pa je gledal z izbuljenimi očmi, prsi so se mu dvigale burno in dolgo nič ni mo-

gel spregovoriti.

A nazaduje se je prijel za glavo, si pulil lase ter grozno vzkliknil: „Ali je mogoče, tedaj vendar res, kako sem bil varan, od tebe, hinavka, ki si se mi vedno tako prilizovala, oh in sedaj si me tako goljufala, ali mi tako povračuješ moje dobrote, da začneš celo tako pregrešno znanje in da živiš v konkubinatu in to vrhutega o lemenatu. Tega ne prenašam, gorje tebi in tvojemu zarodu, kmalu boš slišala svojo sodbo."

In zdivjal je, kuhar pa za njim, ko se je še enkrat ogledal na ubogo stvar z smehom na ustih, ki je izražal vso zlobnost, ki more napolniti le neznačajno srce. Mucka pa nič ni rekla, topo je gledala pred se, saj ta bridka prevara in ositi dogodki so jo

čisto ugonobili, bila je neobčutna za vse, mirno je pričakovala svojo usodo.

Ako se je ozrla na svoj zarod, tako mil in ljub, tedaj se je zopet vzbudilo v njenem srcu nekaj, čemur se pravi - materina ljubezen. In s silno strastjo privila je svoje mladiče k srcu kakor bi jih hotela oteti kruti usodi - smrti, ki preti morda njim in njej.

In začela je ihteti in premišljevati svoj položaj. Kako je bila srečna, ko je še živela v nedolžnosti, a kaj si je mogla zato, če se je že tedaj, ko ga je prvokrat videla, nekaj vzbudilo v srcu, čemur se pravi ljubezen, kaj si je mogla pomagati, da se mu je udala s celim srcem, saj ona ni poznala sveta, kakšen je in da ni vse tako, kakor se kaže, bila je neskušena in če je postala nesrečna, saj trpi dovolj, ko jo je sedaj zapustil, saj vse obžaluje in vendar

se ji preti še hujše. Toda če je tako, če ljudje nimajo usmiljenja z menoj, rada grem v smrt, toda zanesejo naj mojemu zarodu, saj on nič ne more zato, kaj je on vam zakrivil."

Takšne misli so jo navdajale in bila je silno žalostna.

Profesor morale pa je hodil po svoji sobi gor in dol, vil si roke in bil ob tla kakor besen.

„In to se mi zgodi na stara leta, kaj takega moram doživeti, ali je zlobnost res že tako dozorela, nič ni več odkritosrčnosti na svetu, vse je hinavstvo, kje je morala, kje je čistost, ližejo se človeku in zraven grešijo; kako je bila ljuba ta mucka, vse bi dal za njo, koliko sem bil v skrbeh zaradi nje in grozna je bila zame misel, jo kedaj zgubiti, ljubil sem jo kot punčico svojega očesa, ker sem mislil, da je nedolžna, nepo-

kvarjena, a zraven me je varala, gojil sem gada na sren, šla je na grešno pot in oh, to je strašno, živela je v konkubinatu z onim zapeljivcem, kaj zasluži ona, ali je usmiljenja vredna, ne, ona mora v smrt, ona in zarod ni zapeljivec."

In vsedel se je, vzel polo papirja ter začel pisati s tresočo roko:

Dragi očetje kapucinci!

Strašna žalost mi trga srce, ko Vam pišem te vrstice, saj kaj takega se ne zgodi lahko. Tedaj zvedite in strmite!

Pri nas je bila mucka, nežna in ljuba, nepokvarjena in veselje sem imel z njo in ohraniti sem jo hotel vedno tako, a prišel je Vaš maček ter ji toliko časa prigovarjal, da jo je dobil na limanice, začela sta pregrešno znanje, katerega sad se je tudi že pokazal, bil je tedaj čisto navaden konkubinat,

in vse to v duhovnem zavodu. Kaj zaslužita ta dva? Čisto jasno: Smrt. Zatorej storite tako glede Vašega zapeljivca, jaz bom to glede mucke predlagal danes opoldne v zboru. Pričakujoč, da se občno pohujšanje poravna tudi od Vaše strani po mojem povelju, Vam izroča bratski pozdrav.

Theologiae moralis profesor

Asper Castus.

To pismo je zapečatil ter ga dal slugi, ki ga je zanesel očetu gvardijanu v bližnji kapucinski samostan.

Zvonilo je dvanajst. Semenatarji so lačni dirjali v refektorij, da bi povžili svoje cmoke – bilo je ravno v četrtek – ki so bili včasi tako trdi, da bi prej zid dobil lukujo kakor bi se cmok omehčal, če si ga tja zagnal.

Tudi profesorji so leteli vsak iz svoje celice k južini. Zadnji za njimi prišel je tudi profesor morale ves nemiren.

Ko se je začel po čitanju iz neke knjige obini razgovor, se je takoj dvignil nam znani profesor ter začel: „Prijatelji, kolegi, kar vam imam danes povedati to me boli bolj kakor da bi mi porinil oster meč v srce."

„Kaj pa takega," vprašajo vsi z velikim zanimanjem.

„Vse bom povedal, ali sapo mi skoraj jemlje, tako sem razburjen. Vi veste, da sem imel mucko, ki mi je bila čez vse, ona je bila vesela, in vsakemu se je morala prikupiti s svojim vedenjem, obljubila mi je tudi, da se hoče odpovedati svetu, da ostane vedno taka. Toda, kaj, začela je grešno znanje s kapucinskim mačkom, imela sta celo leto sestanke, zraven pa se mi je

še prilizovala in se delala nedolžno, a danes leži gor pod streho in zraven nje trije mladiči. Prijatelji et confratres, ali Vas ne obide groza, ko slišite to konkubinat v lemenatu, ali ni to strašno pohujšanje, zato pa tudi jaz vas skratka uprašam, kaj zaslužita ta dva in njiju zarod, ali nista vredna smrti, če je še kaj pravičnega čuta v vas, tako bo gotovo vsak rekel: Smrt.

In osi so rekli: smrt in votlo je zadonelo po dvorani.

Le jeden tam zadaj ni rekel ničesar, ampak majal je z glavo.

„No kaj majáš z glavo," opraša ga profesor morale razburjen, „ali ni morebiti vredna smrti."

„Nikakor ne," odvrne mlad profesor odločno, kateremu se je

videlo, da pozna življenje tudi od najžalostnejše strani in da ima čustvo za to trpljenje.

„A," začudili so se vsi po vrsti, „pa kakšne vzroke imaš zato?"

„Imam vzrokov dovolj; toda prašam vas, ali jih imate pa tudi vi, ko tako tebi meni nič izrečete smrtno sodbo, ampak slepo storite to, kar vam ta šajtravi moralist pove, ki tudi ne ve včasih, kje mu glava stori. Ali ste dobro premislili; da je vsak iz mesa in krvi, da je v vsakemu nagnenje do hudega jako veliko. Ali se je čuditi, če je naša mucka bila do sedaj vedno v zidovju in ni skusila ničesar, potem pa pride naenkrat v svet in se seznani z drugim spolom, da je tu nevarnost velika, ker je neskušena in da slepo verjame vse, kar sliši. Jaz bi tudi rad vedel, kdo od nas bi ostal mirne krvi, ko bi prišel v takšno priložnost in

mislim tudi tebi suhi okoščeni moralist, bi srce glasneje bilo, a to je, pri nas nimamo priložnosti, zato je pa lahko govoriti, a hujše je za onega, ki zaide v različne družbe. Lepo je sicer, če se vzdrži, a kaj more za to, če pade, ali je tedaj že smrti vreden. Mucka se je udala gotovo onemu zapeljivcu z najblažjimi čuti, saj je mogla misliti, da jo bode vzel, saj se morata prej poznati, ne pa tako, da bi ne smelo biti prej nobenega znanja, in da bi ne smel reči ženin prej kaj drugega svoji izvoljenki: Kakor: Dober dan, jutre bo poroka. Seveda, maček kot star grešnik je imel druge namene in jo je tedaj pustil v bedi in sramoti. Ali ne mislite, da se mucka sedaj kesa, ali ne trpi že dovolj, vi jo pa še obsojate v smrt, kje je

tu usmiljenost, vas prašam, mislite, kakor hočete, a jaz sem odločno zoper vašo sodbo. Dixi!

Začudeno so vsi gledali, profesor morale pa je kar tako skakal na stolu od same jeze.

„A tako, tukaj ga slišite, kakšne nazore ima, on govori o usmiljenju, kam bi prišli z usmiljenjem, tako se mora živeti, kakor postava zapoveduje in kdor se je ne drži, ta je proklet in pri današnjem slučaju je že sploh nekaj izvanrednega, tako pohujšanje se da popraviti le s smrtjo, zato pa pravim še enkrat:

Smrt mački, mačku in zarodu!

Smrt, mački, mačku in zarodu ponavljali so vsi patetično, le eden ni glasoval za to, ena lastovka ne napravi pomladi in mnogo psov je zajca gotova smrt.

Tako se je tedaj sklenila smrt. Profesor morale je takoj poklical kuharja, da bi ta sodbo tudi hitro izvršil in sicer na ta način, da usmrti muckine mladiče pred njenimi očmi, njo samo pa nazaduje justificira, da bo pohujšanja konec.

Komu seve je bilo to povelje bolj všeč kakor kuharju.

Takoj je šel v kuhinjo in vzel pomočnika seboj, pograbil še tudi debel kol in hajdi pod steho sodbo izpolniti.

Mucka jih je že slišala od daleč in slutila, kaj se bo zgodilo. Tesneje je stisnila svoje mladiče k sebi hoteč jih varovati pred ljudmi, ki ne poznajo usmiljenja, saj zase se ni bala nič, njej je življenje po teh bridkih prevarah postalo le še težko breme.

Ni se motila, zagledala je ku-

harja, o katerem je vedela, da je njen največji nasprotnik, vedela je tudi, kaj se bo zgodilo.

Kuhar je skočil takoj tja k gnezdu in hotel pograbiti mladiče, a tedaj je tudi mucka, če tudi slaba, zbrala vse moči ter se zakadila kuharju v obraz ter mu vsega razmesarila, a ta jo je zgrabil za vrat ter jo telebnil s silo na tla, kjer je skoraj nezavestna obležala. O tem sta se pa obadva mesarja polastila mladičev, ki so milo stokali in jih brez usmiljenja zadavili pred očmi uboge mucke. Srce ji je hotelo počiti žalosti, a pomagati si ni mogla. In sedaj naj pride vrsta na njo in tudi njo bosta ta dva trdosrčna človeka ubila, ne, rajši pogine kje v kakem kotu kakor biti umorjeni po teh krvoločnikih.

In zbrala je vse svoje moči ter zbežala, ko je kuhar vihtel že kol

nad njo. Kolikor je mogla, je letela po stopnjicah in se skrila v klet, a zapazila sta jo in hajdi za njo. Kuhar se je vstavil pred kletjo — pomočnik pa je šel noter, da bi pripodil mačko ven. Gonil jo je dol in gor, nazaduje si že ni mogla pomagati več, vsa spehana priletela je do vrat misleč, da morebiti vendar še ubeži, a kuhar je dobro pazil in ko je hotela smukniti ven, je zamahnil po njej, da je takoj izdihnila.

In ko smo mucko pokopali in njen nesrečni zarod, je kuhar vse naznanil profesorju morale, ki je to novico z veseljem sprejel. No, dobro, se je izrazil, sedaj je pa pohujšanje preč, sedaj bo pa mir, saj konkubinata ni več.

In pohvalil je kuharja, da je svoje delo tako izvrstno napravil, in ga je še prosil za odpuščanje,

da ga je tako oštevał in sumničil:
Kot odškodnino za to najsi privošči
par flaš vina, če je tudi pijan,
to nič ne de, ker namen blaži
sredstva.

Kuhar pa je bil stem izidom
veşel in četudi mu je mucka obraz
razmesarila, nič ni djalo, glavna stvar
je bila, da je dobil od sedaj oni koš-
ček mesa, ki je bil prej mucki na-
menjen, saj to je tudi hotel doseči
s kakšnimi sredstvi, to bilo mu je
malo mar, saj kaj ne stori človek,
da doseže v obče malenkostno stvar.

Oni profesor pa, ki je tako toplo
zagovarjal ubogo mucko, je bil
pozneje izobčen iz tistega reda, kar
se je utemeljevalo s tem, da ljudij ta-
kih nazorov ne potrebujejo, ker s tem
le veliko škodujejo njihovemu
stanu.

Toda kaj se je zgodilo z mačkom?
Seveda, niso se malo začudili
očetje kapucinci, ko so zvedeli, kakš-
nega grešnika so imeli med svojimi

zidovi. Leve so ga enoglasno obsodili v smrt, a glede mucke so interpelirali, da naj se jo pomilosti, a bilo je prepozno.

Mačka pa so zaprli in ga strogo nadzorovali. Ko pa je prišel stari mož iz daljnih planin, ki je prinesel zdravilno korenje vsako leto ga majhen milodar, dobil je tedaj še za nagrado tudi debelega kapucinskega mačka.

Kaj se je potem zgodilo z mačkom, o tem sicer kronika očetov kapucincev molči, le toliko pove ustmeno poročilo, da se je dotični koreninar pred sosedom doma hvalil, da tako dobre pečenke še nikdar ni imel.

Tako je bilo tedaj s to dogodbo o kapucinskemu mačku in lemenatarski mucki; prišla se je v spomladi, ko se je vsa narava prebu-

jala k novemu življenju, ko je bilo vse v cvetju, končala, ko je narava umirala, ko je zaduje listje padalo z drevja, začela se je, ko je navdajalo veselje muckino srce in je gledala z najlepšimi upi v bodočnost, končala je z bridkimi prevarami – s smrtjo in vse to je storila ljubezen in – kapucinski maček.

---

diče pa kot koristnike.

I Uvodne odredbe

Čl. 1. **Predmet zavarovanja.** (1) Ta Pravilnik velja za vsa zavarovanja oseb, ki jih sklene Državni zavarovalnj zavod (v daljnjem besedilu DOZ), in sicer za zavarovanja za primer smrti, za zavarovanja za primer doživetja, za zavarovanja z določenim rokom izplačila, za zavarovanja rente in za nezgodna zavarovanja.

(2) Po tem Pravilniku se sklepajo zavarovanja brez zdravniškega pregleda oseb, na življenje katerih se sklene zavarovanje (zavarovanci).

(3) Osebe mlajše od 18 let in starejše od 60 let praviloma ne morejo bitj zavarovanci.

II Jamstvo in obveznost DOZ-a

Čl. 2. **Začetek in prenehanje DOZ-ovega jamstva.** (1) Pri vseh zavarovanjih, sklenjenih po tem Pravilniku, jamči DOZ od 24 ure tistega dne, ki je kot začetek zavarovanja označen v polici.

(2) Če DOZ ne izda police v roku enega meseca, potem ko je prejel ponudbo s predplačilom oziroma z izjavo sklenitelja o prostovoljnem odtegovanju od prejemkov, a ponudbe ni odklonil in tudi ni zahteval njene dopolnitve, se vzame kot začetek zavarovanja dan, ki je v ponudbi označen kot začetek zavarovanja, če ta dan ni označen v ponudbi, se vzame za začetek dan prejema ponudbe.

(3) Jamstvo DOZ-a preneha ob 24 uri tistega dne, ki je označen v polici kot dan prenehanja zavarovanja.

Čl. 3. **DOZ-ova obveznost izplačila zavarovalne vsote.**

(1) Če ni drugače označeno v zavarovalni listini (polici), izplača DOZ koristniku zavarovalno vsoto:

a) pri zavarovanju za primer doživetja, ko zavarovanec doživi dogovorjeni datum ali dobo starosti;

b) pri zavarovanju za primer smrti in doživetja (mešano zavarovanje) po določbah tega člena,

kazni po sodbi sodišča ali če zavarovanec ukrep ko pripravlja, poizkuša ali izvršuje kaznivo delanje;
c) če zavarovanec izvrši samomor v vračunljivem ali nevračunljivem stanju ali če umre za posledicami samomora;
d) če zavarovančeva smrt nastopi zaradi vojnih dogodkov.

(2) DOZ izplača le zbrano premijsko rezervo:
a) v primerih iz odstavka (1), točka a) in b), če je zavarovanje trajalo vsaj 3 leta;
b) v primeru iz odstavka (1), točka c) in d) ne glede na to, koliko časa je trajalo zavarovanje.

(3) Premijska rezerva, ki jo DOZ izplača v primerih iz odstavka (2), pripada koristniku. Če koristnik zlonamerno povzroči zavarovančevo smrt, pripada premijska rezerva sklenitelju oziroma njegovim dedičem, izvzemši tiste, ki zlonamerno povzročijo zavarovančevo smrt.

(4) Če je zlonamerni povzročitelj zavarovančeve smrti (odstavek (1) točka a)) sklenitelj, DOZ ne izplača niti premijske rezerve.

III Obveznosti sklenitelja — posledice neizpolnitve

Čl. 5. **Odgovori na vprašanja o nevarnostnih okolnostih zavarovanja.** (1) Sklenitelj mora pri sklepanju pogodbe resnično in popolno pismeno odgovoriti na vsa v ponudbi ali na kak drug način stavljena vprašanja o važnih okolnostih za oceno nevarnosti (rizika), ki jo DOZ prevzema. Če se ugotovi, da sklenitelj ni dal resničnih ali popolnih odgovorov, sme DOZ odstopiti od pogodbe. V tem primeru zgubi sklenitelj pravico do povračila vplačanega predplačila.

(2) Važna je tista okolnost, ki vpliva na odločitev DOZ-a, da sploh sklene pogodbo ali da jo sklene tako, kakor je sklenjena v danem trenutku. V dvomljivem primeru je važna vsaka okolnost, o kateri stavi DOZ pismeno vprašanje.

(3) Če je sklenitelj namenoma odgovoril neresnično ali nepopolno na vprašanje o kaki važni okolno-

nerešilen ali nepopoln odgovor, velja, kakor bi ga bil dal sam sklenitelj in nastopijo tudi v takem primeru vse posledice, navedene v tem členu.

Čl. 6. **Predplačilo.** (1) Oseba, ki sklepa zavarovanje (sklenitelj), mora ob izročitvi ponudbe položiti predplačilo **najmanj** v znesku enomesečne premije. To predplačilo more izostati, če se premije plačujejo z odtegovanjem. Prejem predplačila ne obvezuje DOZ, da sprejme zavarovanje, nima pa tudi za posledico začetek DOZ-ovega jamstva iz zavarovanja.

(2) Znesek predplačila se upošteva pri plačilu prve premije. Če DOZ odkloni ponudeno zavarovanje ali če sklenitelj, zavarovanec ali v ponudi označeni koristnik umre, prej ko se izda polica ali prej ko začne DOZ-ovo jamstvo (čl. 2, odstavek (2)), se predplačilo vrne v polnem znesku.

(3) Znesek predplačila se ne vrne, če sklenitelj odstopi od zavarovanja.

Čl. 7. **Plačevanje premij.** (1) Sklenitelj mora plačevati premijo vnaprej v mesečnih obrokih. DOZ ima pravico, da si neplačene obroke za tekoče leto poravna iz katerega koli izplačila na osnovi tega zavarovanja.

(2) Premija se plača pri blagajni pristojnega DOZ-ovega organa ali se pošlje DOZ-u po pošti. Če se pošlje po pošti, velja, da je plačana DOZ-u opoldne tistega dne, ko je plačana na pošti.

(3) Sklenitelj mora skrbeti, da se premija plačuje v redu in ob pravem času. DOZ ni dolžan nikogar opominjati, da plačuje premije. Če zavarovanec ne plača pravočasno premije, se ne more izgovarjati, češ da je DOZ v kakrših koli drugih primerih pozval koga, da plačuje, ali da je pobiral premije po svojih organih.

(4) Namesto zavarovanca sme plačevati premijo vsaka druga oseba, ki ji je na tem, da zavarovanje ostane v veljavi. S tem pa se prav nič ne spremeni zavarovalna pogodba glede pravic in dolžnosti.

Čl. 8. **Posledice neplačila premije.** (1) Če niso plačani tri zaporedni mesečni obroki premije, velja

(2) Sprememba ali dopolnilo glede koristnika, vinkulacije, cesije ali zastave se uveljavi, brž ko DOZ prejme pismeno obvestilo o tem, sprememba glede znižanja zavarovalne vsote pa se uveljavi ob 12 uri tistega dne, ko da DOZ svojo pismeno privolitev.

(3) DOZ sme po potrebi staviti kot pogoj za izvršitev spremembe privolitev zavarovanca.

(4) Oporočne odredbe sklenitelja glede koristnika, ki so v nasprotju z zavarovalno pogodbo (prvotno in z vsemi njenimi spremembami in dopolnili) ne veljajo za DOZ.

Čl. 12. **Znižanje zavarovalne vsote.** Če je premija plačana za polna tri leta, se zavarovanje spremeni v zavarovanje z znižano zavarovalno vsoto brez daljnjega plačevanja premije, če sklenitelj to zahteva ali, če preneha plačevati premijo. To ne velja za zavarovanja za primer smrti z zavarovalno dobo največ do 10 let.

Čl. 13. **Razdor zavarovalne pogodbe.** (1) DOZ more razdreti zavarovalno pogodbo samo v primerih, določenih po tem Pravilniku.

(2) Če sklenitelj razdre zavarovalno pogodbo v prvih treh letih trajanja zavarovanja, nastopijo posledice po čl. 8, tč. (1).

(3) Če sklenitelj razdre zavarovalno pogodbo po preteku polnih treh, štirih, petih itd. let trajanja zavarovanja, nastopijo posledice po čl. 12.

(4) Izjemoma od prejšnjega odstavka izplača DOZ odkupno vrednost v višini, določeni v posebni tabeli:

a) sklenitelju, če je po DOZ-ovi presoji prenehal objektivni interes za zavarovanje (smrt koristnika, odobrena izselitev iz države);

b) kreditni ustanovi, ki je dala sklenitelju posojilo na osnovi police, če posojila ne more izterjati od sklenitelja na dogovorjeni način.

Čl. 14. **Obnovitev zavarovalne pogodbe (reaktivacija).** (1) Zavarovanje, ki je po čl. 8 tega Pravilnika prenehalo ali je bilo spremenjeno v zavarovanje z znižano zavarovalno vsoto, se sme na pismeno